

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSEI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 ft).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A képviselőküldési jog felfüggesztése.

Ira: dr. Visontai Soma orsz. képviselő.

Budapest, január 23.

A népképviselőt a törvényesen megállapított választókerületek képviselőküldési jogán nyugszik. Valamint az egyes polgár választójoga, úgy az e jognak gyakorlatát megtestesítő és ennek megvalósítására kellő keretet nyújtó képviselőküldési jog is eminens alkotmányos jog. Eddigi törvényeinkben nem is volt oly intézkedés, amelynél fogva bármily körülmények között is valamely választókerület követőküldési jogától megfosztható lett volna. A megválasztott képviselő passzív rezisztenciája, ha tudniillik megbízólevelét be nem mutatta, eddig is megtorolható volt ugyan olyan módon, hogy újabb megválaszthatóságát hosszabb időre felfüggeszthették, de valamely választókerületnek olyféle ellenszere, hogy képviselőt nem küld, ha t. i. nem jelölés, sem választás nem történik: törvény szerint sujhathó nem volt.

A kuriai bíraskodásról szóló új törvényben megvan az a nagyjelentőségű törvényes intézkedés, hogy valamely választókerület képviselőküldési joga a törvényben meghatározott esetekben hosszabb időre is felfüggeszthető, vagyis a kerület erre az időre legfontosabb alkotmányos jogától megfosztható. Közvetve tehát e jogfosztás az illető kerület választópolgárait érinti, mert választójoguk gyakorlásában, mely őket rendes körülmények között megilletné, a törvény a statuált esetben megakasztja.

Ugy vélem, nem kell erősebben hangsúlyoznom, hogy midőn annak a kutatásába bocsátkozom, vajjon mik a képviselőküldési jog felfüggesztésének törvényes föltételei, kik

és mely tényezők állapítják meg e föltételek fennforgását, azzal a féltékenységgel és tépelődő gondossággal teszem ezt, amely joggal megkövetelhető mindig ott, ahol alkotmányos jogainkat és azok biztosítékait teszszük megbeszélés tárgyává.

E felfogás mellett jutunk el első sorban arra az eredményre, hogy valamint az állampolgár aktív és passzív választójogát és ezzel összefüggően a választókerületek képviselőküldési jogát is alaptörvények erejével bíró alkotmánytörvények biztosítják, azonképp e nagyfontosságú közjogoknak bizonyos esetre szóló felfüggesztését és az ezáltal bekövetkező jogfosztást is csak alkotmánytörvények jellegettel bíró és alkotmányosan meghozott törvények szabályozhatják és mondhatják ki.

A képviselőválasztások felett való bíraskodásról szóló 1899. évi XV. törvénycikk 4. címében intézkedéseket foglal magában a képviselőküldési jog felfüggesztése tárgyában. A törvény ez intézkedéseinek fölvétele, amint a törvény indokolása is hangoztatja, szükségesnek mutatkozott, hogy bizonyos, immár megszokott és mételegként terjedő választási visszaéléseket nagyobb hatállyalossággal és erővel lehessen kiirtani a nép köréből. Az etetésítés és a megvesztegetés csábító kínálkozásal és ingerlő tolakodással könnyen talál utat a nép nagyobb rétegéhez és erkölcsrontó hatását kiolthatatlanul képes beolantani egész vidékekre, a választók egész rétegeibe. E visszaélések büntetőjogi üldözése, bár több mint két évtizede, hogy felvetéttel büntetőjogunkba, a kellő eredménnyel nem járhatott már azért sem, mert a bűnvádi eljárás megindítását épp ezekben az esetekben kisebb záros határidőhöz és a feljelentés megtételéhez köti. De a büntető uton

való megtorlás egyfelől csak az egyeseket éri, akik nagy ritkán a bíróság elé állítatnak, másrészt az elharapódzott és befészkelte bajnak és visszaéléseket istapoló közhajlam megsegyenítő és törvénytelen voltának általános tudatát fölbresztetni nem képes. Sőt az országos választások alatt való etetésítés és megvesztegetés hova-tovább az ősi virtusok jellegét öltötte. És amint a büntető hatalmat gyakorló hatóságok, úgy maga a társadalom is e mételeg könnyed elnézésében versengtek egymással. Az a törekvés, hogy a választások megtisztassanak minden salaktól, és a létező állapotokból merített tanulságok arra vezették a törvényhozást, hogy hathatósabb orvosszerről gondoskodjék. Midőn független bíróságra, a királyi Kuriára bízta a választásokról való bíraskodást és a törvénytelen módon véghezvitt választások megsemmisítését, ennek kiegészítéseként törvénybe iktatta, hogy a választás érvénytelenítése esetében annak a személynek cselekvő és szenvedő választóképessége, akinek cselekvése közvetlen oka a megsemmisítésnek, 5 évig terjedhető időre felfüggeszthető. Sujhathó ezzel tehát a megválasztott képviselő is. (122. §) De törvénybe foglaltatott az is, hogy a törvényben meghatározott esetekben és föltételek mellett maga a választókerület is megfosztható képviselőküldési jogától a folyó országgyűlés tartamára, tehát egészen a legközelebbi általános képviselői választások idejéig. Ez az a nagy horderejű intézkedés, mely ha bekövetkezik, bizonyos szolidaritásba helyezi a kerület egész választóközösségét. Tudtára adja mindenkinek, hogy ime bizonyos egyetemleges felelősség áll fenn a választás tisztaságának megóvása és a kerület jó hírnevének

TÁRCA.

A dada.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Ira: Braun Sándor.

Egy kései hódolat következik itten. De megvan a magyarázata. A Magyar Szó hétfő esti számában valóságosan bántott az a beszámoló, amely Bródy Sándoron és új darabján kegyetlen indulattal végiggázol. Ha jól sejttem, a cikk írója Pályi Ede kollégám, akit személy szerint szeretek, tehetségem következtében nagyra tartok, férfias küzdéseiben gyakran megcsodálok. Ez érzéseim vallanak annyit, hogy a dada szerzője írást se vagyok elfogultabb, mint ő irányában. És három nappal a beszámoló után meg kell írnom, hogy az utóbbi esztendőben bíráló oikk szerzővel szemközt nem volt igazságtalanabb, méltatlanabb és erőszakosabb a Magyar Szó beszámolójánál éppen. Megvártam a negyedik előadást, amikor már elcsitul a bemutatók láza, a sápadt szerző megható hajlongása nem férfőzik a megbecsülés lépésén az érzékeny szivekre, babér sines, virág sines, csak a darab van meg. E negyedik előadás után az első olvasás nyers impressziójánál erősebb hittel mondhatom, hogy a mód, amelylyel a Magyar Szó egy magyar íróval elbánt, messze tulmegy azon a határon, ahol az egyéni tévedések, vagy az irodalmi lebántások várt alkalmat meghuzódni szoktak.

Maga a cikk névtelen. Formájának és stílusának bravurja mondja csak, hogy dr. Pályi sok

próbát látott asztaláról való. De akár írta, akár csak dajkálta, lapjában e cikk nem egy tehetséggel kelt vitába, hanem sárba, szennybe akarta fullasztani a legacélosabb, a legragyogóbb magyar talentumok egyikét. Nem érdemeképpen mondom, csak mert tény, hogy a légerdekesebbet is. Szinre furcsa és meglepő a térség is, amelybe Pályi Ede e mértéktelen támadása következtében keveredett. Azokkal árul egy gyékényen, akikkel meggyőződése állandóan harcban tartja. Akik az irodalmi kurzust felekezeti szulzókkal mérik. És akiknek meddő kiáltozása merőben árva marad, tartalmatlan is, ha a körusba bizonyára nem keresett, de annál sajnálatosabb véletlenségből bele nem téved az a hang is, amelynek irodalmi mezőkön se szabad takarodót fujnia.

A dadáról azt mondja: egy feleresztett rendőri hír. A baj egy parasztlányon gesegik és a parasztlány meghal akárcsak szolgáló volna és nem dajka, kénes gyujtó mérgétől a eselédnyán. Ennyi az egész. Közben csupa romlott, bűzhödt gazember, a tiszta magyar nép megvádolása, megmérgezése, szonnyel való telesszórása, fullasztó, csinált esatornaélet, egy rosszat akaró, hazug fantáziájú ember tákolása, felrugása minden drámai törvénynek, mint írásmű is alantas, értéktelen és silány. Se az ember, se a munkája nem mutat egyetlen sima, nyugodt felületet. Nem szabad bevárni a reggelt. Ugy, ahogy láttuk, azon este meg kell fürödni. Piuj! Es az isten óvja a magyar publikumot az ilyen széttaposott rendőri hírektől. Miktől? Fokélyektől.

Igaza lehet Pályi Edének. Gondolkozni kell csak. Egy piszkos képu szerezsen elcsábít egy

szőke édes leányt, azután üldözi a szennyes gyanujával, végül kést ragad valami zsiros szulzóból és ledöfi. Egy eszelős királyfi apja halálán való buta töprengés után ostoba színjátékokat rögtönzött, vad ordítással szétkergeti az egész királyi udvart, örületbe kerget egy leányt, megöli az atyját és addig ágál, míg saját magának is rossz vége lesz. Egy agylágyult vén ember olyan számáru végrendelkezik, hogy legrosszabb gyermekeire hagyja egész vagyonát, az édes jót pedig kitagadja. Az agylágyulás benne oly fokot ér később, hogy a szegény öreg versenyt bómbl a viharral, csak a bolondot tartja okosnak és sok hivatalos ember kell, amíg meg lehet fékezni, hogy azután előkelő családjára való tekintetből mégis odahaza buesszük az élet napjától. Továbbmegyek. Julius Cézárt nyilt tanácsulésen ledöfi Brutus, már előbb megkörnyékezte több barátja és nem is lehet belőle dráma, ha az akkori Rudnay főkapitány lefogatja a gyilkosokat, mielőtt politikát csinálhattak volna véres eselkedetükből.

Valóban megérdemelte Otello is, Hamlet is, Lear király is és Julius Cézár szintén, hogy e süritett kivatok sorsára jusson, mert eskuszóm, a Bródy Sándor drámáját komprimáló rendőri hír nem készült több lelkiismerettel, mint e futó pillantás a legmagasabb rendű tragédia területén. De e futó pillantás is bizonyít annyit, hogy az isten remekének elsatnyítására és letiprására se kell más, csak rosszakarát.

Az a kérdés azután: szabad-e és hogy a közönség ítéletét meg lehet-e vele hamisítani. A mai est nagyszerű hatásai, erős emóciói, hangos mozgásai, széles tapsai, a hevület, a megrendülés, a

fenntartása dolgában. A jó és komoly elemek arra inti, hogy hathatós szavakkal és erkölcsös példádauskkal a rosszrahalókat is emeljék fel és óvják meg a régi bűnökben való elmerüléstől.

Amde valamely választókerület képviselőinek felfüggesztése és az ezzel járó jogoknak és kötelességeknek szünetelése mélyen belevág egész parlamentáris létérdekünkbe. Az az egy vagy több üres szék, amely egy egész országgyűlési cikluson át a pellengérré állított kerületek törvényes megrovását jelzi és az egy vagy több szavazat, mely így a parlament rendes funkciója közből kihullott: komolyabb időkben, nehezebb napokban, válságosabb órákban többet is jelenthet, mint egy üres szék, vagy egy hiányzó votumot. Nem kell ezt nekem jobban megmagyaráznom. Azért, akikre bizva van, hogy a részleges alkotmányfelfüggesztés e nagy, komoly törvényt alkalmazzák, e funkciójukban nem nézhetnek egyebet, mint csak magát a törvényt. És csakis e törvény szigorú magyarázata és alkalmazása mellett érvényesülhet a valódi jog. A törvény 140. §-a a képviselőháznak adja meg azt a jogot, hogy a folyó országgyűlés tartamára valamely választókerület képviselőit, vagyis képviselői jogát felfüggesztheti. Mik ennek a feltételei?

a) Hogy valamely választást a Kuria ítélete vagy a Ház valamely bíráló-bizottságának ítélete érvénytelennek mondjon ki. Mindegy, ha bármely okból, a törvényben megállapított bármely érvénytelenségi okból semmisítették meg a választást.

b) Hogy a Kuria, vagy a Ház bizottságának jelentése folytán tudomására jusson a képviselőháznak, hogy az érvénytelennek kimondott választás alkalmából a választókerületben nagymérvű vesztegetés vagy etetés és itatás történt. Tehát eltérve a törvény nomenklaturájától, itt a „nagymérvű” jelzővel e vétségek nagyobb fokozata kívántatik meg. (137. §.) A szakasz indokolása szerint itt az értendő, ha az etetés-itatás és a vesztegetés bizonyos területen nagyobb mérvben lép fel, különleges természetet ölt és egy egész város vagy vidék ferde irányba terelt erkölcsi felfogására mutat.

c) Hogy a képviselőház a Kuria ítélete vagy a Ház bizottságának jelentése folytán tudomására a gyakorolt vesztegetés, etetés és itatás nagymérvűségének.

d) Hogy amennyiben a Kuria semmisítette meg a választást, ha bármely okból semmisítette is meg, tehát ha nem is etetés-itatás, vagy megvesztegetés okából, — mert például

e cselekedeteken kölcsönösen begyakoroltatván, kölcsönösen beszámítottak és így latba nem esnek — az etetés és itatás, vagy a megvesztegetés a kuriai ítéletben mint figyelemre méltó jelenség külön felemlítve legyen. A törvény 126. §-ában egyenes parancs és utasítás van a Kuria számára, hogy ha a kérvény tárgyalásakor, vagy a bizonyítási eljárás folyamán olyan jelenségekről szerzett tudomást, amelyekből arra lehet következtetni, hogy az elbírálás alá kerülő választás alkalmából az illető választókerületben vesztegetés, etetés és itatás „nagyobb mérvben üzetett”, „az ítéletben e jelenségek külön felemlítendők.” Felemlítendők külön éppen úgy, mintha büntetendő, vagy fegyelmi vétség jelenségei mutatkoznának. Sőt e külön felemlítésnek a törvény 126. §-ának idézésével kell történnie, világos lévén a törvény ama célzata, hogy valamint a bünyádi és fegyelmi jelenségek felemlítésével az illető miniszterekre, úgy az etetés-itatás és megvesztegetés nagyobb mértékének külön felemlítésével a képviselőháza vár a feladat az e feltételekhez kötött igazságszolgáltatás kötelesség teljesítésére.

A törvény idevonatkozó szakaszai meg is mondják, hogy ily esetben a képviselőház a Ház szabályaiban megállapított módon eljárhat, vizsgálatot rendelhet el és döntő ítéletet hozhat.

Ezek azok, amik a törvényben világosan megvannak. Quod non est in lege, non est in mundo. A törvényből pedig azt látjuk, hogy azokban az esetekben, amelyekben a Kuria ítélt, a gyanús jelenségek fölvetését és ezek kötelező külön felemlítésével az eljárásnak kezdeményezését a Kuria apreciációjára bizza. Ezen túl aztán a házszabályok értelmében való parlamenti eljárásra kerül a sor, de természetesen csakis a törvény intézkedései szerint.

Világos dolog, — ne merje senki sem megcáfolni — hogy arról, vajjon lehet-e és ha lehet, mikor és mely feltételek mellett lehet valamely választókerületet követküldési jogától felfüggeszteni: csak országos törvény intézkedhetik. Csak az érvényes, ami a törvényben benne van; ami nincs benne, az nem ér semmit. Az idevonatkozó törvényt, amint már fent is megmondtam, alaptörvény erejű alkotmánytörvény. A házszabályok contra legem tehát nem disponálhatnak semmit.

Ha a választási bíróságok során megsemmisítik a választást, de az alkotmánytörvényeink értelmében bekövetkezendő új választást elodázzák, az illető választókerület

joggal panaszkodhat sérelemről. Csak akkor nem teheti ezt, ha ez világosan, a törvények alapján történik. Ha nem is függesztik fel a választókerületet követküldési jogát, de csak vizsgálatot rendelnek el és így a törvényesnél hosszabb időn át marad képviselet nélkül az illető kerület, már akkor is sérelem esik rajta. Sérelme csak akkor nincs, ha ez a vizsgálat elrendelése is törvényen alapszik és a törvényes feltételek mellett történik.

A képviselőház által ilyen ügyben a törvény szerint és a házszabályok értelmében fogantatosítandó eljárás csak akkor törvényes, ha maguk a házszabályok is törvényesek, ha a házszabályok e fontos jog körül szorosban az országos törvényhez alkalmazkodnak és teljesen annak szellemében alkotnak meg. Házszabály nem derogálhat a törvénynek, nem ronthatja azt le. Fontos alkotmánytörvénynek pedig éppen nem mondhat ellent. Még csak az kellene, hogy házszabályokkal csináljunk alkotmányt, vagy pláne házszabályokkal semmisítsük meg az alkotmány garanciáit.

Midőn a törvény bizonyos szoros feltételekhez kötötte a követküldési alkotmányos jog felfüggesztését, e feltételekkel alkotmánygaranciákat alkotott. E garanciák tehát nem mellőzhetők sem a bíróság, sem a Ház által. És a házszabályok idevonatkozó és a 8. címen foglalt szakaszai — 115—123. §§. — e garanciákat nem is mellőzik. Teljesen megfelelnek a törvény dispozióinak, szellemének, parancsainak és utasításainak. Ami bennök van, a törvénynek megfelel és törvénypótló hatályu. Ha ellentét akadna a törvény és a házszabályok közt, akkor az erős alkotmányos érület nem azt sugallja, hogy a házszabályt, — hanem azt, hogy a törvényt tartjuk meg.

A törvény és a házszabályoknak 8. címe világosan megírja, hogy a Ház a részleges alkotmányfelfüggesztés nagy jogát mikor és ki által gyakorolja. Gyakorolja akkor, ha akár a Kuria ítéletéből, akár a bíráló-bizottság jelentéséből tudomást szerez a nagymérvű vesztegetésről, vagy etetés-itatásról. Gyakorolja továbbá oly esetekben, midőn a Kuria ítélt, ha a törvény 126. §-a szerint e jelenségek az ítéletben külön fel vannak említve. Az utóbbi esetben a Ház a vizsgálati eljárást azonnal saját elnöke által, az elnöki törvényszerű felölőssége mellett megindítja. A törvényben nincsen más, a házszabályokban sem lehet más.

Igen ám, de itt van a házszabályoknak 111. szakasza; ez egészen mást mond, mint a törvény és mint a törvényre alapított házszabály-szakaszok. E szakasz külön minősíti

meghatottság, amit a dráma és a szinjatszók munkája keltett: minde nagy jelentkezései egy irodalmi remek megértésének azt mutatták, hogy nem.

Ha valami megmolyosodott, csendes tudós, évtizedes pókhálózás után a szabadba jutván, e dráma láttán siránkozik az avult, semmire jó, haszontalan esztetikai sablon bukásán; ha egy fülledt levegőjű ház, egy haszonleső, éhes és dohányért aprómód ravaszkodó paraszt képében gondolja, hogy a modern iró meg akarja csufolni a magyar népet, e nép tisztaságát; ha egy bukott pórleány hűtelen anyaságának, dajkái hűségének és öngyilkos elmulásának példáján hiszi, hogy ime ez jelképe a közsorsban levő magyar hajdan életének, lélek- és szívbéli nyomorultságának: — ha mindezt hiszi, hát hagyján. De hogy újságíró-ember e kristályos és világos drámából ne tudja kihámozni a való tartalmat, hogy mindenképpen általánosítson, hatványozzon és köbgyököljön, hogy e parasztszoba, lakói és e parasztlány sorsa, a sok rossz pára, amely belőle kiárad, az uri család, amely a gyermek és a tej parancsára e sors-sal a maga gyalázatában összeszövődik: hogy mindez arcultatása a magyar nép tisztaságának, talán még a magyar nemzet tisztaságának is, a nagy világért meg nem értem.

A paraszt is, feleséges is, a dajka is, az ur és az ő asszonya is, a csábító is, sőt maga a rendőr: kétségen kívül típus valamennyi. De se külön-külön, se együtt nem a nép. Egyáltalán miféle munka az, keresni adott felületeken rejtett

rétegeket. Bármit mondjanak a drámaírás korhadat törvényei (pár esztendővel a penzum után mindenki elfelejti őket) — egyetlen ember sorsa is elég hálás, mély és komoly tárgya a drámai kompozíciónak és sem fölötte, sem alatta, sem mögötte nem kell lenni senkinek. A való életben is csak nagyrítván exponens egy-egy ember. De ha sorsa mélyen drámai összeütközések magvát hordozza, nem lehet kiközösíteni ama témák sorából, amelyeket hivatott költők a színpadra visznek. És ha ez igaz, miért kell minden sötét pontnak az egész közösségre terhelőn áthárítódnia. És vajjon, ha a népet egy tiszta, derűs jelenségét vitte volna Bródy a színpadra, megkapja vala-e az illatos bókot, hogy hódolni akart az idillek, amely a muskátlis ablakok mögött az istennek hála mindennapos.

Az élet általában igen kényelmes eszköz az elfoglalt kritika kezében. Szembe lehet vele állítani a szerzőt és számon is lehet tőle kérni. Ime a színpadi hős most áll, holott mozognia kellene, most eszelepszik, holott várakoznia kellene, még él, bárha már meg kellett volna halnia és már elmúlt, bárha az élet csak most tartogatja számára nagy értékeit, feladatait, jutalmait és próbáit. A másik ponton: nem érdekes a színpadi ember, mert látnia kellett volna, mi jön rá, mi várja, kivel van szemközt, aki ezt az életben nem látja, buta, korlátolt és tehát a színen sem érdekes. Megint az élet. És az életre való ilyen hivatkozás a leghazugabb. Mert az eleven élet

szabályai egyenletes, zavartalan, összhangzatos pályák, helyzetek, relációk számára készülnek. Mihelyt valamely szituáció drámai értelemben érdekessé, tehát színpadképessé válik, rendkívüli következtéseiben, bonyolódásaiban, kifejlésében is, az üzanszlogika törvényeivel mérni tehát nem lehet.

A drámai szabályok, az esztetikai tételek ez örök hánytorgatása különben is a legmeddőbb dolog. A szűk területet, amelyet az esztetikai sablon a színpad számára kimért, a művészet szabad és grandiózus fejlődése már rég kirugta maga alól. Egy ihletett, nagy szárnyu, teremő poeta egyetlen alkotása többet ér az esztetikai régiségbuvárok minden rágódásánál. E rágódások sorában különben is az első is, az utolsó is csak kész drámák alapján indulhatott. Hát miért kelljen új talentumoknak, új értékeknek, új érdekeknek, új kérdéseknek, új ideáknak, új forrongásoknak, új eszkököknek, ennek az egész új világnak a régi rend szűk ágyába szorulnia csak azért, mert a kompilátor uraknak tetszik a kényelmes másolás és a kis iskolákban is, a nagy iskolákban is tanítják az avult, avas rendet és a tudós uraknak nem tetszik a régien épült régi szabályt az újból táplálkozó új törvénnyel felszerelniük.

Bródy Sándornak telik az erejéből az új drámai irányoknak nemcsak a követése, táplálása, de még a szabása is. Nagy boldogságot érezhet azon a tapasztaláson, hogy ámbár a színpadi

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, január 23.

a Kuriának oly ítéleteit, amelyek valamely választást megvesztegetés, etetés vagy itatás okából mondják érvénytelennek. Azt jelenti tehát e 111. §, hogy ilyen esetben, tekintet nélkül a megvesztegetés, etetés-itatás mértékére, minden körülmények között felfüggesztendő az új választás elrendelése és az előnyomozati eljárás az állandó igazolási bizottság által foganatba veendő. E 111. §, bár tisztán csak a kuriai és nem a bírálóbizottsági ítéletekről szól, nem kutatja többé, vajjon ez ítéletre rávezette-e a Kuria a 126. § értelmében a gyanus jelenségek fennforgását, vagy nem: minden esetben kiadandó az ügy a bizottságnak a vizsgálati eljárás végén.

És már most mit jelent ez? Azt jelenti, hogy ha az ügyet a Ház eljárás végett kiadta, akkor a további eljárásnak abbanahagyását épp úgy javasolhatja a bizottság, mint a vizsgálat elrendelését. És bármint döntsön is a Ház, e szakasz — a törvény intézkedéseitől eltérően — a kerület követküldési jogának felfüggesztését *de facto*, a vizsgálat keresztülvitele által, *de jure* pedig a Háznak marasztaló döntése által lehetővé teszi még akkor is, ha a tapasztalt megvesztegetés vagy etetés-itatás nem volt nagymértékű.

A házszabályok e szakasza akár jó, akár rossz, senkit mélyebben nem érdekelhet. Mert e szakasz dispoziciói sohasem vétettek föl az országos törvénybe. Akik proponálták, nem nézték a törvényt, és akik megalkották, elfelejtették a törvényt. Néhány napja csak, hogy amikor a deési mandátumot megsemmisítő kuriai ítélet a Ház elé került, a Ház egyik érdemes tagja az alkotmányos és törvényes felfogásra hivatkozva e 111. szakasz alapján kérte az új választás elrendelésének elodázását és az ítéletnek az állandó igazoló-bizottsághoz való kiadását kérte annak a megvizsgálására, vajjon nem válik-e szükségessé az illető kerület képviselőküldési jogának felfüggesztése. Csak 8—10 nap veszett legfeljebb egy el. Nem sok idő, mert a törvény szentségének nevében történt. És a törvényes és alkotmányos érzület ez erős lüktetése mellett történt meg, hogy a Ház éppen a törvény ellen cselekedett, tíz napra jog nélkül fosztván meg a deési kerületet a parlamenti képviselőtől. Ha valaki a házszabályoknak ezt a törvénytelen szakaszát jónak tartja, kísértse meg, ruháztassa fel a törvény erejével, tegyen indítványt a beiktatására. Am addig e szakasz hatálytalan. Jogot se nem teremthet, se nem béníthat, sem nem szüntethet meg soha, egy percig sem.

esztetika öslényei vén okulárekon még mindig a penészes sablont nézik, a közönség már teljes-tökéletesen megértette, tapsol neki és hálás a remekért, amit alkotott. Magam is láttam, hogy az első bemutatás estéken a színházat Bródy Sándor barátai lepték el sűrű sorokban. És úgy értem, hogy tömegesítve e barát: a magyar közönség. És aki még nem volt barátja, amikor belépett, azzá lett, mire lezajlott az este. Bizonyára ott volt a Lipótváros is. De tudtommal az is Magyarországon van. Sőt a magyar fővárosban. Nagy áldás, ahogy Bródy Sándor irni tud. Darabjának sötét hangulatait valami végtelen szerencés inspirációval úgy tudta tarkítani, hogy szintiszta, derűs beszédben, illatos, törzsökös magyar beszédben fűrészi meg előbb a nézőt. Hallani e beszédet, érezni keresztetlen, üde, bájos népiességét kész gyönyörűség. Utána az erős drámai összepapás kész és erős hatása.

Hogy hatalom legyen, szívem szerint kívánom Bródynak. És örülök mégis, hogy nem az. Mert nincs veszedelem e kései sorokban, amelyek bevallott célja a tehetségének való hódolás.

A folyosó hangos volt az éljenzéstől, mikor Széll Kálmán miniszterelnök ma régi jó kedvében, egészséges jó színben először jelent meg hívei között. Az éljenzés és az ováció megismétlődött, mikor a miniszterelnök tíz óra után a terembe lépett a szabadelpártpárt, de az ellenzék is hozzá-sietett, hogy fölépüléséhez gratuláljon.

Széll Kálmánról nincs már nyoma a kiállott betegségeknek. A vármegyei pénztárakról szóló javaslat részletes tárgyalása során ismételtelen föl kellett szólnia és ma is fáradhatatlan volt a szükséges felvilágosítások előzékeny megadásában. Egyetlen felszólalást, egyetlen ellenvetést sem hagyott megjegyzés nélkül s véges-végig frissen védte javaslatát. Aránylag rövid vita után el is fogadták a javaslatot részleteiben is. Csak a második szakaszon történt egy kis módosítás, az is Széll Kálmán indítványára.

Egyébként megállapodott a t. Ház, hogy holnap nem lesz ülés, szombaton mentelmi ügyek lesznek soron, hétfőn a deési választásra vonatkozó jelentést tárgyalják és kedden megindul a budgetvita...

A képviselőház ülése január 23-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Gróf Apponyi Albert elnök megnyitja az ülést. Felolvassák és hitelesítik a múlt ülés jegyzőkönyvét. Bemutatja ezután az elnök a Kuria átiratát a vonatkozó ítélettel együtt mely szerint a Beak Marcell országgyűlési képviselő választásának érvényessége ellen beadott kérvényt a Kuria elutasította. Ennek folytán nevezett képviselő, miután választása ellen sem panasz, sem kifogás nem tétetett, végleg igazolt képviselőnek jelentetik ki.

A kérvények előterjesztése után Heltai Ferenc bemutatja a közgazdasági bizottság jelentését a m. kir. központi statisztikai hivatal 1902. évi munkatervéről és az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t. c. 3. §-a alapján bemutatott két kereskedelemügyi miniszteri rendelet tárgyában.

Az első a kereskedelemügyi minisztérium költségvetésével együtt fog tárgyalatni, a második napirendre tűzése iránt a Ház annak idején fog határozni.

Polkár Gyula a könyvtári bizottság előterjesztését nyújtja be.

Maróthy László: A mentelmi bizottság legutóbbi ülésén letergálta Rakovszky István, Baross Károly, Szabó Kálmán, Rukovszky Mihály, Valasek János, Papp Zoltán és Olaj Lajos két rendben mentelmi ügyét. Az erre vonatkozó jelentéseket betereszti, melyek annak idején napirendre loznak tüzetni.

Beltzka Béni: Az igazoló állandó bizottság nevében jenteti, hogy a bizottság Meszlény Pál, a nyitrai megyei galgóczi és Tisza Kálmán az arubdányá-eresepataki választókerületben megválasztott képviselők megbízó leveleit megvizsgálta és mutatán azok a törvénynek és szabályoknak megfelelően vannak kiállítva, nevezett képviselőket a kérvényezésre tennartott 30 napi határidő fenntartása mellett igazolt képviselőknékné jelentette ki.

(A deési választás.)

Beltzka Béni: A képviselőház határozatával kiadta a deési képviselőválasztás ügyében a Kuria által hozott és a választást érvénytelennek kimondó ítéletet a Ház igazoló állandó bizottságának a házszabályok 115. §-a értelmében teendő jelentés végéit. A bizottságnak erre vonatkozó jelentését beadja.

Elnök utal arra, hogy a házszabályok szerint ez a jelentés azonnal is tárgyalható. Tárgyalható azonban a bizottsági jelentések rendes tárgyalási rendje szerint is, t. i. hogy előbb kinyomassék és a Ház tagjai között kiosztassék.

Széll Kálmán miniszterelnök: A tárgy fontos-ságára való tekintettel helyesebbnek tartaná, ha a jelentés előbb kinyomtatnék és a Ház tagjai között kiosztatnék és zárosztatáridőn belül tüzetnek tárgyalásra.

Elnök: A jelentés tárgyalását a hétfői ülésre tüzi ki. A Ház ezután harmadik olvasásban elfogadja a pápa-bánhídi h. é. vasut engedélyezéséről szóló javaslatot.

(A vármegyei pénztárak.)

Következik a vármegyei pénztárakról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása. Az első §-nál felszólal

Babó Mihály: Maga az indoklás a törvényjavaslatlallal ellenkezőket tartalmaz. Az első szakasz helyett egészen új szakaszt javasol elfogadni, mely a következőképpen hangzik:

A vármegyék központi (ideértve a gyámpénz-

tárakat is) és járási pénzközelése az 1901. XI. törvényekik alapján a bel- és pénzügyminiszterek által kibocsátandó egységes szabályzat értelmében a helyi minisztérium közvetlen felügyelete és ellenőrzése mellett eszközözendő.

Bizony Ákos: Válaszol a miniszterelnök részéről az általános vita során elhangzott s a vármegyére sérelmes kijelentésekre s példakkal akarja megcáfolni azokat, amiket a miniszterelnök az általános vitában mondott s kijelenti, hogy a közigazgatás államosításával még nem fogja megmenteni a hazát, mert az jó s különben is a miniszterelnöknek olyan jogai vannak a közigazgatás körül amelyekkel ha helyesen alkalmazza, meggátolható, minden kímővése a közigazgatásnak. A közigazgatás államosítása helyett állítsa le a miniszterelnök a nemzeti hadsereget, taníttassa a gyermekeket nemzeti szellemben s akkor nem lesz szükség arra, hogy a vármegyéket megfosztssa autonómiájuktól. Csatlakozik Babó indítványához.

Széll Kálmán miniszterelnök természetesen találja, hogy az ellenzék elvi okokból a javaslat gerincét, az 1. §-t ellenzi, de azért nincs igazuk, mert e javaslat nem akarja lényeges tartalmában a vármegyei autonómiát megfoszontani. Itt tisztán pénzközelésről van szó. Ha ő egy takarékpénztárra bízza vagyonának kezelését, azért ő rendelkezik vagyonának minden fillére fölött. Ez a körülökné nem csonkítja meg a teljes ingerenciáját a vármegyének, hogy vagyonát ne oda fordítsa, ahova akarja. Kéri a szakasz változatlan elfogadását. (Helyeslés jobboldalon.)

Azt mondják, hogy az a költség az a teher, amely előáll, akkora költségzaporítás, hogy nem ér föl a céllal amelyet ezzel a reformmal el akarunk érni. Mondják, hogy az a millió korona amelyről szó volt az általános vitában, oly bejelentés, amely nem éri meg azt, amit vele el akarunk érni. Ezt azt össze-szítést nem találja megelégedőnek. Lehet ezt a törvényjavaslatot mindenféle szempontból bírálni és ellenezni, hanem már abból a szempontból, hogy valaki nem tartja helyesnek, hogy az 1867. XII. t. c. fölállította a közösügyek kezelésére azt a két közös kormányhatóságot, a közigazgatási minisztériumot és a hadügyminisztériumot, hogy miképpen lehet ezt az ügyet összeköte-tésbe hozni, azt föllogni nem tudja.

O nem tagadta, hogy ez a reform igenis fog bizonyos költséggel járni; de nem a központi pénztári szolgáltatás és a számvényveségnek új szervezése és államosítása jár költséggel, mert ez nem fog költséggel járni, hanem egy új intézmény szerve-zése, a járási számvényveség szervezése, amely intéz-ményt pedig egy igen nagy célból szükségesnek tart s ebben a törvényjavaslatban javaslatba is hozott. Ennek a célja pedig az, hogy legyenek organumok, melyek a megyei háztartások, költségvetéseket és számadásokat, ott a helyszínen, az okmányok megvizsgálásával, az egész eljárásnak folytonos felügyeletével és ellenőrzésével felülvizsgálják, be-nézzenek minden tényébe annak a községi előjáró-ságnak, mely a költségvetést összeállítja, és azt sokszor be nem tartja. hanem egészen más zárszámadá-sokat terjeszt elő s hogy legyen organum, mely ezt a számviteli ellenőrzést hatályosan tudja gyakorolni, hogy ezek már igazán ellenőrizve kerüljenek a megyei közgyűlés elé. Az a célunk, hogy tehát az adózó polgároknak az a nagy kontingense, mely panaszko-dik méltán a felől, hogy nem is az állami egyesek adók terhesek, hanem a községi adók, megnyugvást találhasson.

Már most tájékoztatni akarja a házat az iránt is, hogy nem oly szeretlen költségekről van itt szó. Itt egy hét, legfeljebb nyolcszáz-ezer koronara tehető költség van szó, mely három-négy év múlva lokozatos éltelbepeltéssel fog az államkincstárra hárulni. S hogy legelőbb 700.000 korona lesz az a több-költség, amely a járási számvényveségek által az államra fog hárulni.

Természetesen a megyei önkormányzatnak mai jogköréből loylik, hogy azt minden részletében, a maga egészében mindenütt végrehajtani nem lehetett, mert a helyi befolyások itt-ott a helyi viszonyok és körülményeknek kialakulása, azután bizony az a föllo-góság meylieylik a megyei önkormányzat terén találko-zunk, ily általános rendeletek végrehajtásánál nagy hézagokat és szabálytalanság mutató föl, úgy, hogy a pénztári és számvényi utasítás a legtrikább helyen van teljesen végrehajtva és ahol végre is van hajtva, ott nincs betartva, mert a miniszter nem rendelkezik azokkal az organumokkal. Kiküldhet, vizsgálatot in-díthat és meggyőződhetis itt-ott a bajokról. Nem is volt belügyminisztersége alatt egyetlen egy vizsgálat sem, hol a pénztári és számvényi szolgálat abszout korrektségéről kapott volna jelentést. Nem visszaéés, nem dekadencia hanem laza nem szakavatott, nem folytonos, nem hatályos ellenőrzése a pénztári szolgálatnak, az mindenütt napirenden van. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Várady Károly: A Tisza-korszak csinálta! Széll Kálmán miniszterelnök: Ezek oly állapo-tok, melyeknek végét kell szakítani, amelyeknek javi-tását mindenki szívén hordja; ezt végre komoi-an és tényleg foganatba akarjunk venni, meg akarjuk kezdeni.

Csodálkozik Bizony képviselő a fölött, hogy ő az általános vitánál tartott beszédében kicsinyűűeg azt mondotta a vármegyéről, hogy azok a közgyűlése-ken a községi számadásokat nagyon is pausaliter intézik el a közgyűlés harmadik, negyedik napján. Nem akart ő guyyt üzni a megyei intézményből. Hiszen nemcsak akkor foglalkozott ezekkel a dolgok-

A modern magyar könyvha kodex:

A HÉT SZAKÁCSKÖNYVE.

Kincstára minden gazdaasszonyok. Kiegészítője minden szakácskönyvek.

Ara összes kötetben öt korona. Kapható a Budapesti Napló kiadó-válatában. József-körút 18.

kal. Volt a 70-es években, mikor pénzügyminiszter volt, van most, amióta belügyminiszter és különben ő is ismeri az életet.

Azt mondja továbbá, hogy a mai rendszernek a következzése az, hogy a községi tisztviselő, vagy az előjáró, akik bejönnek a megyei közgyűlésekre, itt-ott napidíjakat követelnek. Nem kell ezt bizonyos tulzott felfoggással elítélni. Ő az első, aki nem teszi, hanem azt mondja, hogy a változott viszonyokhoz alkalmazni kell az intézkedéseket és a változott viszonyokat azt követelik, hogy olyan dolgokat, amelyeket a megyei önkormányzat csak áldozattal, csak terhekkel vagy a mai szervezetnél fogva éppen nem tud elintézni, azokat vegyék onnan el és helyezik át egy állandó szakzserű, tartós és igaz szervezetre; (Tetszés és helyesítés jobbról és a középén.) a megyék számára pedig tartsuk fenn a közjogi funkciókat, az ellenőrzés jogait, tartsuk fenn az igaz önkormányzati jogokat és hatáskört a szó valódi értelmében, de ezeket a kérdéseket, amelyeket a helyes, olcsó és gyors adminisztráció igényel, vegyék el tőle. Ezáltal kettőnek szolgálnak: az adminisztrációnak és a vármegyei igaz önkormányzatának is. Ha ezt nem tesszük, úgy nem szolgálunk egyiknek sem, hanem megöljük mind a kettőt. Az adminisztráció nagyon rosszabb lesz, a vármegyékben pedig a közséssel éppen ezen terhelnek, éppen ezen oda nem tartozó dolgoknak otthagysa által romlani fog és apránként el fog kallódni. Ő pedig azt a tartalmat, azt a kincset, ami benne van meg akarja tartani, de egyszerűségi meg akarja tisztítani azon terhektől, amelyek nem az ő funkciójába tartoznak s amelyeket a közigazgatásnak egy másik szférájába kell áthelyezni. Ezek az ő nézetei általánosságban és az első 3-ra vonatkozólag. Kéri a t. Házat, méltóztassék azt el fogadni. (Tetszés és helyesítés jobbról és a középén.)

Előnk felteszi a kérdést. A többség a szakaszt változatlanul el fogadta, Babó módosítását elveti.

Szél Kálmán miniszterelnök kéri, hogy a Ház a 2. és 3. §-t együttesen tárgyalja. Kéri továbbá, hogy a két szakaszt felcserélje s az új 2. §-hoz egy toldást javasol, mely szerint a törvény életbelépéig az állásokat helyettesítéssel töltsék be. Elfogadjatik.

Az 5. §-nál felszólal **Babó Mihály**: E szakaszba toldást javasol, az első sorba számvetősségek után, és megyei kirendeltségek szurassék be a végén „a megyei számvetősségek, községi ügyekben intéző osztályában a kirendeltség meghagyatik.” Kéri a módosítás elfogadását.

Szél Kálmán miniszterelnök szerint a toldás részint felesleges, részint ellenkezik a törvény szellemével. Kéri elvetését.

A többség a szakaszt változatlanul fogadta el. A 6. §-nál **Babó Mihály** szólal fel: Nem helyes dolog az hogy az állam a vármegye pénzéhez, most kamatmentes adóssághoz jut. Ezért oly pótlást ajánl a §-hoz, mely szerint az állam az adóhivatalokba befolyt pénz után 4 százalékos kamatot fizessen.

Szél Kálmán miniszterelnök: Főlegesen tartja ezt a pótlást, mert folyó pénzkézelés után kamatot fizetni nem lehet.

Babó Mihály: Féltreértett szavait magyarázza. A többség a §-t változatlanul fogadta el. A 7. §-nál **Bizonny Ákos** fölvilágosítást kér a miniszterelnöktől azon aggályaira nézve, melyet az indoklás keltett benne, hogy vajjon az állampénztárak fizetnek-e ki pénzt, ha a megjelölt alapban elegendő pénzkészlet nincs?

Szél Kálmán miniszterelnök: Kijelenti, hogy fizetni igenis jog az állampénztár előbb is, mielőtt a pénz befolyt volna, csak arról van szó a szakaszban, hogy az év végén az állampénztár által kifizetett összeg ne haladja túl a költségvetést.

A szakaszt elfogadják.

A 12. §-nál **Babó Mihály** sértőnek találja a szakaszt a vármegyére nézve. A vármegye ne legyen megbélyegve a szakasz által s ez értelemben a §-hoz módosítást is nyújt be.

Szél Kálmán miniszterelnök: A felelős ezután is az marad, aki eddig volt. A vármegyről nem lehet a felelősséget levonni. Ezért kéri a szakasz változatlanul el fogadását.

A szakaszt változatlanul fogadta el a többség. A 14. §-nál **Szél Kálmán** miniszterelnök kéri a 14. § törlesztését.

A szakaszt kihagytták.

A 15. §-nál **Bizonny Ákos** nagyon méltánytalanul találja a §-t. Állásokat szüntet meg a nélkül, hogy kárpótást nyújtana. A megyei pénztárnokokat mind hat évre választották, illő, hogy ez idő alatt fizetésüket el ne vesztihessék. A szakaszt nem fogadja el. Törvény lehet ez, ha megakadályozza a jog és igaz sémmi esetre. (Helyesítés a szélsőoldalon.) Azt indítványozza, hogy mondja ki a Ház, ha valamelyik megyei tisztviselő állami szolgálatba lépni nem akar, tartsa meg nyugdíjnyújtását s mehessen nyugdíjba. Ez értelemben módosítást is nyújt be a §-hoz.

Szél Kálmán miniszterelnök: A módosítás mellőzését kéri.

Gróf Wilozek Frigyes hozzájárul **Bizonny** módosításához. Méltánytalan volna a nyugdíjszabályzat kedvezményeitől megfosztani a tisztviselőt.

Győry Elek: Méltányosság okokból szükségesnek tartja, hogy az állam ily szervezettel létesíteni akar, vissejé ennek konzekvenciáit és ne foszson meg senkit jogos igényeitől. Azokat, akiket nyugdíj illet azokat az állami nyugdíjalap terhére át is kell venni.

Szél Kálmán: Csak azok vesztik el nyugdíjukat, kik minden ok nélkül nem akarnak tovább szolgálni. Ilyen eset azonban nagyon ritka lesz. Az átvendülő tisztviselők sokkal biztosabb helyzetbe jutnak. Minden szervezéssel jarnak egyes átmeneti nehézségek, melyeket nem kell tragikusan venni.

A Ház többsége mellőzi a betervezett módosítványt és a szakaszt változatlanul elfogadja.

A 16. §-nál **Hellebronth Géza** aggályait fejezi

ki, mert anomáliák és méltánytalanság keletkezhetnek belőle. Módosítást terjeszt be, mely szerint a javaslat így hangzanék:

Azokra a vármegyei pénztári és számvetősségi alkalmazottakra nézve, akik az állami szolgálatba átvételnek, illetőleg kinevezetnek, nyugdíjzatásuk esetén azon törvényhatóság nyugdíjszabályrendelete nyer alkalmazást, amely törvényhatóság kötelezőből az illetők átvételük, ha az illető törvényhatóság nyugdíjszabályzata rájuk nézve előnyösebb.

Szél Kálmán miniszterelnök: Tagadja, hogy ő felfelé jogfeladatás letelét jogfosztást gyakorol. Nincs a szakaszban semmi jogfosztás. Ez oly frázis, melynek a szakasznál nincs értelme. Jogkedvezmény foglaltatik benne, mert még akkor is nyugdíjat biztosít az átvendülő tisztviselőnek, ha nem is fogtak tíz évig állami szolgálatban állani. Nem áll az sem, hogy Hevesmegye nyugdíjszabályzata kedvezőbb lenne, mint az állame, mert ott öt évi szolgálat után semmi nyugdíjat sem kap, tízévi szolgálat után csak befizetett illetményeit kapja is vissza. Kéri a javaslat mellőzését. (Helyeslés.)

Szederkényi Nándor: Pártolja **Hellebronth** módosítását, mert az teljesen méltányos. A szerzett jogokat respektálni kell. A Ház jogérzetére appellál, midőn ajánlja, hogy ne foszssa meg az illetőket joguktól, mert azok tulajdonjog jellegével bírnak.

Szél Kálmán miniszterelnök: Ismételtén kijelenti, hogy jogkedvezmény foglaltatik a szakaszban, mert akkor is biztosít nyugdíjat az átvendülő tisztviselőnek, ha nem töltöttek tíz évig állami szolgálatban, amennyit az állami nyugdíjtörvény előír.

A Ház a szakaszt változatlanul elfogadja. A 18. szakasznál **Babó Mihály** két határozati javaslatot terjeszt be, mely szerint a megyéknél magasabb fizetése bíró tisztviselő az állami átvétel után a fizetéseknél mutatkozó differenciát ne személyes pótlékként, hanem rendez illetményként kapják.

Szél Kálmán miniszterelnök: Minden átvételnek vannak bizonyos konzekvenciái. Miután a rendszer az, amely a törvényjavaslatban meg van állapítva, kéri a szakasz változatlanul elfogadását.

Babó Mihály félreértett szavait igazítja helyre. **Bizonny Ákos**: Csatlakozik **Babó** módosításához. A többség a §-t változatlanul fogadja el.

A 20. §-nál **Babó Mihály** kérdést intéz a miniszterelnökhöz az iránt, hogy árva-pénekek kezelésével megbízott községek is alkalmaztatik-e ez a törvény?

Szél Kálmán miniszterelnök: Kijelenti, hogy ez a javaslat a vármegyei pénztárakról szól. a községek pénztárakról a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvény intézkedik.

Szél Kálmán miniszterelnök végül javasolja, hogy a Ház srombanont mentelmi ügyeket, hétfőn a déli mandátumra vonatkozó elentést és a dunántúli vasutakról szóló javaslatot, kedden pedig a költségvetést kezdje tárgyalni.

Előnk az ülést berekeszti.

BELFÖLD.

Magyar miniszterek Bécsben. A magyar miniszterek közül akik **Erszébet** öhercegnő renuniciójára utaztak Bécsbe, tegnap este csak **Szél Kálmán** miniszterelnök és **Wlassics Gyula** vallás- és közoktatásügyi miniszter érkeztek vissza. Bár **Fejérváry Géza**, **Hegedűs Sándor** és **Plósz Sándor** miniszterek hivatalos ügyekben még Bécsben maradtak. **Hegedűs Sándor** kereskedelemügyi miniszter tegnap este a magyar minisztérium épületében főkereset báró **Call** osztrák kereskedelemügyi miniszter és hosszasan tárgyalták a folyó ügyeket. **Hegedűs** minisztert ma délután **Mária Jozefa** és **Mária Terézia** hercegnők fogadták.

Tisza Kálmán üdvözlése. Az alsó-fehérmegyei képviselők ma dében télegy órákor főkereset **Tisza Kálmán**ot hogy képviselővé történt megválasztása alkalmából üdvözléjk. **Mohay Sándor** volt a vezetőjük, vele mentek gróf **Bethlen Sándor**, **Werner Gyula** és **Szós Pál** képviselők. **Mohay** a megye távollévő képviselői nevében is beszélt, köszöntve Tiszát, aki nagy diszere szolgát az abrudbányai mandátum élvállalásával nemcsak a vármegye itt tiszteleg országgyűlési képviselőnek, hanem magának a vármegyének is. **Tisza Kálmán** meleg hangon mondott köszönetet az óvációról és hosszasan elbeszélgetett a küldöttség tagjaival **Tisza Kálmán** rendkívül jó színben van, a mutatói beértelegnek nyoma se maradt rajta s legközelebb már minden valószínűség szerint elmegy a képviselőház ülésére.

Egy is félreértés. A déli választás dolgában tegnap hozott igazoló-bizottsági határozat körül egy kis félreértés támadt a sajtóban, még pedig a félhivatalos sajtóban is. Ezt a félreértést most a következő félhivatalos kommunikációval igyekszik eloszlatni a **Budapesti Tudósító**:

Némely hírlapi közlemény szerint elentét mutatkoznék a Kur a tétéle közt amely gróf **Telchí** Domokos décsi mandátumát érvénytelenítette és a képviselőház igazoló-bizottságának indítványát közt hogy a décsi választókörletet képviselőválasztási jogának föl függesztése tárgyában, minthogy **nagygyerm** etetésnek vagy itatásnak jelenségei az érvénytelenített választásnál a Kuria ítélete szerint nem mutatkoznak, még

a vizsgálat se indították meg. Valóssággal azonban ilyen ellentétnek itt még nyoma sem található. A Kuria abszolút érvénytelenségi okra alapítva ítéletét, tudniillik arra, hogy maga a képviselő volt részese oly cselekménynek, amelyet a Kuria etetésnek és itatásnak minősített; ha pedig abszolút érvénytelenségi ok torog fenn, akkor **egyetlen** ilyen osekemény is, tekintet nélkül az ily módon befolyásolt szavazatok számára, elegendő a választás érvénytelenítésére. A választókörletet képviselőválasztási jogának felüggesztése ellenben csak **nagygyerm** vesztegetés, etetés és itatás fennfőrtorgása esetén jöhet szóba és az erre vonatkozó előzetes vizsgálat is csak akkor indítható meg, ha akár a Kuria ítéletében, akár a bíráló-bizottság jelentésében támpontok léteznek arra nézve, hogy ezek a visszaélések a kérdéses választásnál **nagygyerm**vel fordultak elő. Ezeknek egybevételéből világos, hogy igen könnyen állhat elő olyan eset, midőn — akár vesztegetés vagy itatás címén is — abszolút érvénytelenségi ok megállapítatik, a nélkül, hogy a képviselőházi jog felüggesztése — amely **nagygyerm** ilyetén visszaéléseken alapul, még csak szóba is jöhetne.

Elutasított petíció. A **Bedő Albert esküvelőkereset**uri mandátuma ellen beadott petíció dolgában, melyet tegnap tárgyalt a kir. Kuria, ma dében hirdette ki **Pais** Andor tanácselnök az ítéletét. **A Kuria** a **kérvényt elutasította**. Az ítélet megokolása szerint a feltételek érvénytelenségi okokként felhozott lakomák, melyekre az etetés-itatás vádja van alapítva, nem voltak figyelembe vehetőek, mert nincs a kérvényben megjelölve, hogy melyik lakomán személyenként mely választók vettek részt. A feltételes érvénytelenségi ok vagyis megvesztegetés címén érvénytelenített ki szavazatok száma pedig összesen negyvenhétre rug tehát **Bedő Albert** ezeknek a szavazatoknak leszámítása után is megnyerte volna az általános többséget.

A szamosújvári mandátum. **Szamos-Ujvárt** telegrafálják, hogy dr. **Gopcsa László** közoktatásügyi miniszter titkár a képviselőjelöltséget, amelyet a kerület szabadelpártjának tekintélyes része lelkesedéssel ajánlott fel neki, nem fogadta el és így **Gajzágó** Ferenc szamosújvári járásbírónak ez idő szerint nincs ellenjelöltsége.

A horvát országgyűlésből. A horvát országgyűlés ma folytatta a költségvetés részletes tárgyalását. Az ülés nagy részét dr. **Frank** beszéde és **Krajcovic** osztrályiönök válasza huzta ki. A báni költségvetésnél szólalt fel **Frank** s a tiszta jogpárt álláspontját fejtegette, hangsúlyozván, hogy Horvátországot megakadályozzák autonómiaja fejlesztésében. Távirati tudósításunk a beszédről a következőkben számol be:

A belügyi osztályra — mondja **Frank** — sokkal többet áldoznak, mint kulturális és igazságügyi célokra. Közgazdasági célokra sem áldoznak eleget. A mostani rendszer nagy súlytal nehezedik a lakosságra. A közös pénzügyi gazdálkodás nagy teher a népre. Csak ha Horvátországnak önálló kormányzata volna, javulna a helyzet. E probléma megoldására ő egymagát gyöngének tartja, de a nagy többségnek vele kellene tartania ebben az irányban. Ma a horvát nép sorsa éppen olyan rossz, mint volt tíz évvel ezelőtt. Igaz, hogy itt-ott haladás mutatkozik, de a horvát nép már nem bírja sokáig a reá nehezdedt iszonyu terheket. A jövő sem ígér javulást. Bevételeink legnagyobb részét a hivatalnoki fizetések emésztik fel. A kiegyezés az oka, hogy az autonómia nem fejlődhetik, az a **kiegyezés**, amely az ország nyomorának is az oka. Hogy ez a nyomor megvan, ezt **Lukács** pénzügyminiszter is elismerte, aki orvosszerűen azt ajánlotta, hogy bizzunk és várjunk. Ez azonban annyit tenne, miut helyeselni a magyar pénzügyi politikát, amit a tiszta jogpárt soha sem fog megtenni. Védi azután a tiszta jogpárt felirati javaslatát és közbetevőleg megokolja azt is, hogy Montenegrót horvát földnek jelölik meg s erre nézve hivatkozik **Miklós** tejedelem **Balkanszka Carica** című drámájának egy passzusára. Végül telovassa a goszpici szavargásokra vonatkozó ismeretes táviratot (**Krajcovic** osztrályiönök közbekiált: Mindebből egy szó sem igaz!) és követeli az eset megvizsgálását. (**Egersdorfer**: Akkor az önk emberek börtönbe jutnak!) mert a horvát népek effajta provokációját nem szabad tűrni. (**Barcsics**: Miéle provokáció? Az emberek egyházi kokárdát viseltek! Tetszés jobbról.) Nem fogadja el a tételt.

Krajcovic osztrályiönök kijelenti, hogy a kormányhoz a goszpici eseményekről érkezett jelentés egészen másképp hangzik. A zavargások arra szorítokznak, hogy egy kereskedőt toással megdöböltek és egy ablakot bevették. **Egersdorfer** előadó kijelenti, hogy Goszpicsban a **provokáció** **Frank** hívei részéről történt. Polemizál **Frankkal** és kijelenti, hogy éppen a közönség nyújt garanciát arra, hogy Horvátország el fogja viselni terheit, mert minden állam, mely létköltiségeit nem bírja elviselni, önkormányzat. Ellenmondás van **Frank** fejtegetéseiben, mert

egy részről az államtól követeli, hogy teremtsen meg a jóélt feltételeit, ugyanakkor azonban panaszkodik az államhatalom túlságos kiterjedése és a hivatalnokok túlsága miatt. Lukácsnak az a kijelentése, hogy várjuk meg a gyógyulási folyamatot, nem a pénzügyi törvényhozásra vonatkozik, hanem az európai válság megoldására. Az előadó előadásra ajánlja a tételt, mert minden elfogadatlannak politikusként teljes bizalommal kell viseltetnie a bán iránt. (Élénk felkiáltások: *Zsivó bánt!*)

A tételt ezután elfogadják.

A katolikus autonómia.

Budapest, január 23.

A katolikus autonómiát szervező kongresszus ma délután öt napi pihenő után folytatja tanácskozásait, ezúttal az Újvárosi háza üléstermében.

Az ülés elején a kongresszus gróf Szápáry Gyula indítványára, köszönetet mondott Márkus József főpolgármesternek, aki a városháza üléstermét a kongresszus céljaira átengedte. Ezután napirend előtt Horánszky Nándor szólalt fel.

Horánszky Nándor: Mélyen tisztelt kongresszus! A kongresszus legutolsó ülésének végén nem lehettem jelen — és pedig ünnepláson kívül — akkor, mikor a méltósága gróf Mailáth Gusztáv erdélyi püspök ur nyilatkozatom egyik részére reflektált és így nem lehettem abban a helyzetben, hogy akkor alkalmam keressék és találjak azon reflexióra, tiszteletteljes észrevételeimet megtenni. Felkértem tehát ő nagyméltóságát az előnk ur, legyen kegyes nekem tanácskozásunk ügyrendje értelmében a napirend előtt felszólalást engedni és pedig egyelőre azért, hogy első sorban szavaimnak igazi értelmét helyreállítsam, másfelől pedig, hogy személyes kérdésben nyilatkozzam. Ténnyel fogom ezt azon objektivitással és tisztelettel, amellyel egyházam egyik főpapjának tartozom, de egyúttal azon határozottsággal is, amellyel felszólalásom azon része mellett, mint amelyet igaznak tartok, ma is megállani kötelességem.

A kongresszus utolsó ülésében tartott beszédemnek az a része, amire reflexió történt, következőképp hangzik: (Olvassa.) Egyébiránt kegyeskedjen nekem az alkalommal megengedni egy kizárólag személyes megjegyzést. En szerintem, t. kongresszus, ideális állapot Magyarországon a középiskolákra vonatkozólag az volna, ha fenntartással a lefeleztel befolysának, a hitkereseti oktatás és nevelés tekintetében, vagyis fenntartásával annak, hogy minden felekezeti örökösök és lényeges befolysást gyakoroljon arra, hogy a maga gyermekeik saját vallásának megfelelő szellemben neveltesse, csupán állami középiskolák volnaának.

Konstatálom, t. kongresszus, hogy ezen nyilatkozatomnak értelme annak szavai szerint is a következőket tartalmazza: Először, hogy kizárólag egyéni és saját nevelés szözlöt; másodsorban nem tagadtam egyházunknak azon jogát, hogy középiskolákat állítsanak fel és tarthasson fenn; annaktánna, hogy nyilatkozatom az összes középiskolákra vonatkozó, felekezeti különbség nélkül... (Zaj a karzaton.)

Elnök: Csendet kérek a karzaton!

Horánszky Nándor: ... majd továbbá, hogy a valláskereseti oktatás és nevelés biztosító konditio sine qua nonnak tartottam és végül, hogy Magyarország speciális politikai helyzetben ezt, mint ideális állapotot állítottam. Ezeknél sem többet, sem kevesebbet nem mondtam.

Ő méltósága, az erdélyi püspök ur, szavaimra reflektálván, több rendbeli megjegyzést tett, amely megjegyzések mindegyike egy egészet képez, úgy, hogy azokat nem foglalhatom össze akként, hogy azokra kumulatív, vagyis összeségükben felelhessek. Egyenként fogom tehát azokra megtenni észrevételeimet.

Az első, amit ő méltósága mondani méltóztatott, az volt, mintha én azt mondtam volna, hogy minden iskolának bocsássuk át az államnak és államosítsuk. Annaktánna nyilatkozatának vége olyant is tartalmazott, mintha én azt a szervezetbe már ma belehozni akartam és igyekeztem volna. En szerintem t. kongresszus, ez az interpretáció az én nyilatkozatom tartalmának meg nem felel, mert én azt, mint mondtam, nem pusztán saját iskoláinkra mondtam és a szervezetbe pedig ma semmi ilyent felvenni nem óhajtottam.

Arra kérek tehát mindenkit, aki szavaimra sulyt kíván helyezni, vagy aki véleményemnek igazi tartalma iránt magát tájékozni kívánja, vagy nyilatkozatom felett ítéletet mondani kíván, hogy azt saját szavaimra építse, ne pedig arra az interpretációra, amelyet annak ő méltósága a püspök ur adni méltóztatott.

A második, amit ő méltósága mondani szives volt, egy kissé súlyosabb, egy kissé reám vonatkozólag, — ezt a szót használom, mert legmegelőbb — előlébb. Azt mondta t. i. hogy mielőtt ezen nyilatkozatot történt volna, igazán teljes meggyőződésből mondtam, hogy e teremben minden egyes ember kivétel nélkül, akár milyen pártálláshoz tartozzék is, a jót akarja, az egyháznak hí és odaadó fia. Ha ebből le akarunk következtetni, aminthogy ezt tenni jögnék van, akkor gondolom, én ennek az ellenkezője vagyok.

Gróf Mailáth Gusztáv erdélyi püspök: Még a végét is méltóztassék felolvasni, ahol azt a „hí és odaadó fiát” megmagyarázom!

Horánszky Nándor: Akkor végig olvassom az egészet: (olvassa) Nem akar e szervezetben létesíteni olyant, ami az anyaszentegyháznak isteni intézményeivel és jogával ellenkezőnek és a püspöki joghatóságot

csorbítaná. Gondolom, ez mísem változtat a megelőző passzus értelmén.

Gróf Mailáth Gusztáv erdélyi püspök: Legalább részben!

Horánszky Nándor: ... legalább részben — bár ismétlem, hogy a szervezetbe bevenni ma semmi ilyent nem akarok — de azzal olyan kvalifikációval bírok, mint a minő ő méltósága tolmácsolni szives volt. Igen t. kongresszus! Megvallom őszintén, hogy ezt a nyilatkozatot én is sajnálom, mert ő méltósága nem azzal foglalkozik hogy én véleményem helyese-e, vagy helytelen, hanem animus visz be ő méltósága az én nyilatkozatomba, szándékot és pedig olyan szándékot, amely tölem távol állott és távol áll és erre a szándéka alapítja ítéletét.

Méltóztassék nekem ő méltósága megengedni, ha én ezt magamtól az igazság érdekében elhárítom és a hivatáskörtől eltekintve, amelyet érinteni sem akarok, sőt a legnagyobb tiszteletben kívánok tartani, mint ember embernek, mert mind a ketten azok vagyunk, ha egyébre nem, koromra való tekintettel is, — szives figyelmébe ajánljam annak megtörlését, hogy nincs-e igazam akkor, midőn én az igyekezést és a szenvedélyt, a buzgalom és a türelmetlenség között megőrizni tanácsolom azokat a határozatokat és megjegyzéseket, amelyek kényes és nehéz helyzetben mindenkinek megőrizni, azt gondolom, nemcsak okos, nemcsak bölcs, de tanácsos is. Mert ezeket a határozat elmosódni engedni nem vezetne mátra, mint ez ítéletekre a tanácskozásnak olyan módjára amelyet ettől a testületől távol kívánok én is tartani és hiszem, hogy ebben mindenki egyetért velem.

Még a méltósága beszédének utolsó részében, amelyet már is olvastam, szives volt akként nyilatkozni: hogy nem akar a szervezetben létesíteni olyant, ami az anyaszentegyháznak isteni intézményeivel és jogával ellenkezőnek és a püspöki joghatóságot csorbítaná.

Távol áll tölem, igen t. kongresszus, ezt elkövetni, hogy ezzel a kiserlettel szemben vagy annak tartama felett észmeszeret folytassak vagy vitát provokáljak. Ez első sorban nem is tartoznék ide, másodsor pedig, erre magamban sem hivatást, sem képességet nem érzek, mert specialista e téren nem vagyok. Azonban azt gondolom, nem vétek ezen tétel ellen, ha egy történeti eseményre és annak adataira hivatkozom, mert erre hivatkozni mindig és minden körülmények között lehet, annálkül, hogy abból az illető maga vonja le azon konzekvenciát.

Méltóztassék emlékezni arra a nagy kontroverziára, amely Amerikában éppen az oktatás terén egyelőre az ottani jezsuiták, másfelől pedig az érseki kar között kifejtődött és amely annyira elmergesedett hogy ő Szentésgé a papa kénytelen volt Amerikába egy delegátust küldeni. hogy ott az ügyeket rendezze hozzá. Ezen delegátus Satoli bíbornok ur volt, akiről az nagyon megírva, hogy a legintenzívusabb állapotokhoz tartozó teológus, és aki New-Yorkban 1892. november 12-én tette meg a püspökök gyűlékezetének azt a 14. propositiót, amely propositiók azután el is lettek fogadva. Ezen propositiókban egyebek között következőket is olvasom. A hatodik propositió ekként hangzott hü német fordításban, mert ekként van visszaadva azon egyházi levelekben, amelyekből történeti hásszeggel kívánok idézni:

„Es hegt kem Grund vor, die Kinder daran zu hindern, dass sie die ersten Elemente des Wissens — tehát itt nagyobb dologról, mert a népiskolákról van szó — sowohl, als die höheren Wissenschaften in den vom Staat controlirten Schulen — ezazat az állami iskolák értendők — sich aneignen, indem es dem Staate zusteht, durch gesetzliche Regelung des Unterrichts für das künftige Glück seiner Untertanen zu sorgen.“

A 9. pont — hogy egyebektől eltekintve — ismét a következőket tartalmazza: „... überlässt den Bischöfen die Entscheidung, ob nach Maassgabe der örtlichen Verhältnisse katholische Piarsschulen zu gründen oder mit Rücksicht auf dringende Aufgaben daran zu verzichten und der Religions-Unterricht in eigenen Schulen (offenbar neben dem Staats-Unterricht) zu ertheilen sei.“

Ismét annak egy pontja, a 11. pont, hasonlóképpen a következőket tartalmazza: „Nichts soll unversucht bleiben, um hinsichtlich eines so wichtigen Gegenstandes, wie die Schulen die bürgerlichen und religiösen Interessen in Einklang zu bringen und man soll auf beiden Seiten, zum Besten der Religion und des Landes, mit Klugheit und Liebe vorgehen.“

Az én nyilatkozatom, azt hiszem, sem tartalmazott ezeken tulmenő tendenciákat vagy tellogásokat, sőt ha azon propositiók megolvastatnak, én abban a meggyőződésben vagyok hogy azok, amiket én mondtam, teljesen beillenek az állami érdekszférába, abba a békés pertraktálásba, amely propositiók alakjában annak idején az amerikai érseki karnak megfétetett és el is fogadtattott.

Ha már most mindezekhez hozzáveszem még, hogy az mondatik: „Indem der päpstliche Delegat diese Propositionen den Erzbischöfen vorlegte, gab er die Erklärung ab, dass dieselben bis ins kleinste den Anordnungen und Wünschen Leo XIII. entsprechen“, akkor én ezekben a történeti adatokban azt találok, hogy az én itteni multkori tel-szólalásom tekintetében mind katholicitásom, mind lelkiismeretem méltán megnyugodhat. Ha én ebben a testületben olyan nyilatkozatokat teszek, aminőt azon nagy két érdek kielégítése és kiegyenlítése érdekében tettem, mint az állam és egyház, akkor azt gondolom, azzal a súlyos váddal, amellyel illettettem, igazságosan és méltányosan nem illehettem.

Ezeket kívánom a magam részéről elmondani. (Helyeslés a baloldalon.)

Mailáth Gusztáv püspök: Nagyméltósága előnk ur! Mélyen t. kongresszus! Engedje meg nekem a mélyen t. kongresszus, hogy csak igen röviden, szintén a multkori nyilatkozatomhoz tüzhessék néhány magyarázó szót. Midőn Horánszky igen t. képviselő

ur multkori felszólalása végén (nemcsak én szerintem, de majdnem az egész kongresszus nézele szerint indokoltan) az az utolsó passzus tűzte beszédébe, amelyben ideális állapotnak jelezte azt, hogy e hazában a középiskolai oktatás teljesen az államra ruháztassék — tehát nemcsak kizárólag a mi iskoláink, hanem a többi felekezetek iskolái is, és is így értem ezt — és midőn én erre felszólaltam, felszólalásomban nem vezetett sem türelmetlenség, sem animozitás. Nagyon kérem a t. képviselő urat, legyen erről meggyőződve, akik hallották felszólalásomat, azt a meggyőződést meríthették, mert hangsúlyoztam ismételtén, hogy nagyon sajnálom, hogy ez a felszólalás történt, mert ezen felszólalás olyan világításba tünetheti tel a felszólaló urnak nézetét, hogy azok az anyaszentegyháznak tanításával, historikus jogaival, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon) isteni intézményeivel és a püspöki joghatósággal ellenkezőben allanak. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Az anyaszentegyháznak, mint tökéletes területnek, joga van, és pedig feltétlen joga — amelyet isteni alapítójától nyert, — mindazon eszközökhöz, amelyek céljának eléréséhez nemcsak szükségesek, de még hasznosak is. (Ugy van! a jobboldalon) és így elsősorban az iskolákhoz is. (Helyeslés a jobboldalon)

Rakovszky István: Ugy van! Ahhoz jögnék van! Gróf Mailáth Gusztáv erdélyi püspök: Biztosítja az egyháznak ezen jogát a történelem, a történelmi fejlődés is. Mindig voltak iskoláink, hiszen az iskolai, az anyaszentegyháznak elsőszülött gyermeke és legfőbb kincse volt mindig. (Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon.)

Tebát midőn felszólaltam ezen nézet ellen, nem személyeskedtem, hanem mint püspök egyházunknak jogait védelmeztem. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Ami a mélyen tisztelt képviselő urnak a legutóbbi amerikai szenati határozatokra vonatkozó kijelentését illet, nem vagyok azon helyzetben, — mivel erre nem voltam elkészítve, hogy szintén felolvassak ellenkező határozatokat, de tudom hogy a Szentésgé Atya egy ízben, és pedig 1892-ben — és talán éppen erről az időpontról szözlött a mélyen t. képviselő ur — Ireland püspök által informáltva, arra az álláspontra látszott helyezkedni, amely a mélyen t. képviselő urnak nézetét is igazolni látszik. Azonban az amerikai püspökök felszólalására a Szentésgé Atya már a következő esztendőben, 1893. évi májusban megmagyarázta akkori álláspontját és igenis határozottan a hivatalos iskolák mellett foglalt állást és azoknak a pótlására és fejlesztésére buzdította a baltimorei bíboros érseket és az amerikai püspököket.

Hiszem, hogy a kongresszus tanácskozásainak folyamán lesz alkalma másnak is ezen igen fontos vitális kérdéshez hozzászölni. Méltóztassanak ezúttal ezen nyilatkozatomat tudomásul venni s igen kérem a mélyen t. képviselő urat, ne gondolja, hogy személyeskedtem, mert tisztán csak az egyház jogait védtem. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) És na azt fogom látni, hogy ő és vele együtt mindazok, akik az ő nézetét osztják, ezen előtünk fekvő szervezetbe be fogják vinni azokat a lényeges módosításokat, amelyek szükségesek arra, hogy a katolikus tanítás és nevelés a mi összes intézeteinkben biztosítva legyen, és lenzek az első, aki örömmel fogok ezen javaslatnak végleges elfogadásához szavazásommal hozzájárulni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Következik a napirend, a 27-es bizottság javaslatának általános tárgyalása.

Simonyi-Semzám Sándor kifejti, hogy a 27-es bizottság javaslata igazi foglalatás, mert legelőbb jögnék kibasítva a javaslatból, külön nyilatkozatban tartatnak fenn. Ez halgatóság jogelmondás.

Báró Josika Samu: Színtén óhajta a katolikus önkormányzatot, de nem azzal a hatáskörrel, mint a nemkatolikus felekezeteké. Isten övön benünket attól, hogy vagyunknak azzal a szabadsággal kezeljük s ennek következtében oly pénzügyi eredményekre jussunk, mint egyik reormátus egyházmege. Zichy Nándor azt mondta, hogy az autonómia sorsa nem itt dől el, hanem az országgyűlésen. (gróf Zichy Nándor: Nem mondtam!) A javaslatba belemegeg, mert jogokat nyújt. (Egy hang: Ezzel lenesége lesz! Derűtség.) A jogelmentáro nyilatkozatban megnyugtávt sem talál. (Altalános helyeslés.) A nyilatkozatot azonban nemcsak fogalmazásában, de indoklásában is példászerűnek tartja. A következő határozati javaslatot nyújtja be:

Fogadja el a kongresszus a 27-es bizottság többségének jelentésében foglalt határozati javaslatot, indoklásával együtt emelje határozattá és kérje tel az elnökséget, hogy ezen határozatot a kongresszus jegyzőkönyvével együtt terjessze fel a legelőbb kögyur elé legkegyelmesebb tudomásulvétel végett. (Helyeslés.)

Hettyey Sámuel püspök: A statutumok élen.

Zsábó Jenő: Tárgyiagos elbirálás alapján az a véleménye, hogy a két álláspont között való különbségek nem olyan nagyok, hogy azokat kiegyenlíteni ne lehetne és hogy e miatt a katolikus autonómia létrejötté kockáztatni szabadna. Ha annak a jogfenn-tartó nyilatkozatnak, melyet Apponyi benyújtott, a kormánynál nincs is eredmény, mégis fontos, mert meghatározza a végélt, melyet az autonómia ki-tűzni akarunk. Előadja a javaslatot.

Dr. Gyórfy Gyula: A határozat ha az iskolákra tette a kezét, csodálatosképp mindig a mi iskoláinkra tette kezét. Most is ezt a kiserletet teszi a hatalom. Nem fogadja el a javaslatot. (Helyeslés.)

Zsábó Jenő az erdélyi státus dolgában mondott szavait bevoigazítja.

Kiss Bálint személyes kérdésben Gyórfy Gyulának válasza, hogy az erdélyi katolikus autonómia igenis az erdélyi fejlődékek alati nyere alapját. De az autonómia fejlődése a szabadelvű politikával karöltve halad.

Sármay Mersé József: Ha egy gróf Apponyinak élesszólása és tekintélye nem volt előbb a kétélyeket elszölni, hogy vállalkozhatnák arra ő? A 27-es

bizottság javaslatához hozzájárul, mert erős meggyőződése, hogy ezzel a katolikus autonómiát sikerrel megvalósíthatják.

Ülés vége 7 órakor.

KÜLFÖLD.

Uj török császári biztos Szófiában. Szófiából jelentik, hogy *Naisib Melhamé* bég, a császár szófiái főbiztos megváltik állásától és helyébe *Ali Férud* béget nevezi ki a szultán.

Delcassé beszéde. Bécsből jelentik fölhívatásosan: Az itteni kormánykörökben *Delcassé* francia külügyminiszter beszéde nagy meglepetést keltett mérsékelt és mégis határozott hangjánál fogva. Nyilatkozatai valószínűleg kevésbé kedvező benyomást fognak tenni bizonyos harmas szövetségesellenes olasz körökben. A francia külügyminiszter egyenesen kijelentette, hogy csak azokért a szavakért vállalja a felelősséget, amelyeket tényleg mondott, nem pedig azokért is, amelyeket a sajtóba adtak, és ezzel a kijelentéssel valódi értékké, vagyis helyesebben érték-telenséggé redukálta egy temperamentumos olasz hírlapíró által közöltetett és neki tulajdonított állítólagos megjegyzéseket *Olaszország esetleges akciójáról Albániában.*

Alig lehet kétség aziránt, hogy *Delcassé* idevonatkozó nyilatkozata Pétervárot is meglepődéssel fog találni, sőt közel fekszik az a föltevés, hogy a francia külügyminiszter alapos tudomással bír az orosz kormány idevonatkozó nézeteiről, amelyek a Pol. Corr. pétervári levelezőjének megbízható jelentése szerint abban öszpontosulnak, hogy az orosz kabinet, melynek politikáját a Keleten létező állapotok föntartásának elve irányítja, rendületlenül há nyarad ahhoz az egyezményhez, amelyet a Balkán-félszigetre vonatkozólag az osztrák-magyar kormányval kötött, és meg van győződve róla, hogy ez az egyezmény a félszigeten a békét és nyugalmat biztosítja és az ottani lakosság érdekeinek is legjobban megfelel.

A román minisztervátozás. *Sturiza* miniszterelnök ma a karácsonyi szünet után újra összehílt képviselőházban és szenátusban felolvastat egy királyi dekrétumot, amely szerint *Palladi* pénzügyminiszter lemondását a király elfogadta és a pénzügyi tárca vezetését, valamint ideiglenesen a hadügyminisztérium vezetését is a miniszterelnökre bizza. *Bratiano* köz-munkaügyi minisztert ideiglenesen megbízták a külügyminisztérium vezetésével. A miniszterelnök a dekrétum felolvasása után hozzátette, hogy *Palladi* ama nagy munkák befejezése után, amelyeknek több hónapon át szentelte magát, most egy ideig pihenni kíván. A kormány megtartja eddigi jellegét. Legelső feladata továbbra is az államháztartás egyensúlyának konszolidálása és az államhitel megszilárdítása marad. E cél legnagyobbrésztben a mostani liberális kormány már el is érte. A miniszterelnök egyidejűleg bejelenti, hogy a költségvetési javaslatot hétfőn fogja beterjeszteni és kéri a házat, hogy működjék közre ezen, a jövő év pénzügyeinek szabályozására nézve oly fontos törvény megalkotásában. (Élénk tetszés.)

Missir kereskedelemügyi miniszter törvényjavaslatot nyújt be az ipari szövetségeket szervezte tárgyában.

Stoicescu igazságügyminiszter törvényjavaslatot nyújt be a bírósági szervezet kiegészítéséről, mely javaslat a vizsgáló- és büntetőbírák elmozdíthatatlanságát mondja ki és azoknak előléptetését szabályozza. (Tetszés.)

A szenátusban a miniszterelnök szintén bejelentette a minisztériumban történt változásokat és ugyanazokat a kijelentéseket tette, mint a kamarában.

India veszedelme. Komoly veszedelem környékezi Indiát, — erről ad hírt a *Daily Chronicle*, állítólag feltétlenül megbízható forrásból. Eszerint Indiában az a hír van elterjedve, hogy a *tuvaszal* alighanem zavarok fognak támadni. Pendsabban általában azt hiszik, hogy a tél folyamán orosz csapatokat fognak összehívni Afganisztán északi határára, amelyek esetleg be fognak törni, mielőtt a hó elolvad. Ugyanez a lap jelenti, hogy a brit hadsereg védelmi intézkedéseket tesz, hogy minden eshetőség készen találja az angolokat. Pendsabban katonai hadgyakorlatok lesznek februárban, ami ebben az időben nagyon szokatlan dolog. Legközelebb az egész katonaság hadidőben fog állni. Néhány ezred már gyülekezik, állítólag azért, hogy a vaszirik ellen induljon, tényleg azonban a várható komoly bonyodalom miatt. A határ mentén kórházakat rendeznek be.

Ósfolat Belgrádból. Egy belgrádi fölhívatásos távirat lakonikus rövidséggel adja tudtára mindenkinek, hogy a „a szerb trónörököséről a

külföldi lapokban megjelent híreket illetékes helyen megcáfollják“. Szép, de azokat a híreket olyan lapok hozták, amelyek rendszerint több hitelt érdemelnek, mint az ilyen igen kényelmes és semmivel sem támogatott cáfolások, annyiival inkább, mert az illető lapok a maguk közléseit egymástól függetlenül hozták, nem pedig valamely közös forrásból merítették. A miről három-négy nagy világlap a maga külön forrásából értesül, abban kell valami igaznak lenni, s a belgrádi cáfoló gépezetnek sokkal jobban meg kell magát erőltetnie, ha a szerb trón-válságot egyszerűen nem létezőnek akarja a világ előtt feltüntetni.

HIREK.

Budapest, január 23.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Január 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tiszteit olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásnak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessék tovább.

— **Az udvar Budapestben.** Az udvar — mint már jeleztük — február elején érkezik Budapestre. A budai királyi várpalotában nagy előkészületeket tesznek az udvar fogadására és az udvari ünnepekre. Sürögven végzik a berendezés utolsó munkálatait a most elkészült Szent István-teremben, az új ebédlő és cserle-teremben, amelyeket új felség-ezuttal fog először használatba venni. A király lakosztálya és a termek közt új díszkötést csináltak.

— **Ebéd a hadtestparancsnoknál.** A budapesti vezénylő tábornok és bereg *Lobkowitz* Rudoiné ma este 7 órakor ebédet adtak, amelyre a következő notabilitások voltak hivatalosak. Széll Kálmán miniszterelnök, *Lukács* László, dr. *Wlassics* Gyula, dr. *Darányi* Ignác és *Cseh* Ervin miniszterek, *Szabó* Miklós a Kuria elnöke, *Wekerle* Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke, *Rakovszky* István, az állami számvevőszék elnöke, *Rohonczy* György, lovag *Czibulka* Hubert, *Klobuccar* Vilmos, *Gaudernak* József, *Csennák* Benő és *Bihar* Ferenc altábornagok, *Vörösmarty* Béla, a Kuria másodelnöke, *Lathóczy* Imre, a közigazgatási bíróság másodelnöke és *Márkus* József főpolgármester.

— **Széll Kálmán betegsége.** A miniszterelnök tegnap óta a lóvárosban van s most már kiváló sebésszé, *Herczel* tanár kezeli. Széll Kálmán még tegnap kérette dr. *Herczel* Manót, hogy látogassa meg ma reggel a miniszterelnöki palotában. *Herczel* tanár ma korán reggel ment fel Széll Kálmán miniszterelnökhöz, aki az utazás fáradsalmait már kipihente és várta *Herczel* tanár bejelentett vizitjét. A miniszterelnök súlyt helyezett rá, hogy sebtől európai híri tudós is megvizsgálja és ezentul ő tegye rá a friss kötések. Eredetileg is *Herczel* tanárnak kellett volna megoperálnia a miniszterelnököt, aki haaszíthatatlan bécsi utatról hazakerkezve, akarta magát alvételni a műtétnek. A seb-okozta fájdalom azonban arra készítette a miniszterelnököt, hogy Bécsben operáltassa magát. Széll Kálmán miniszterelnök acelszervezete diadalmasan állotta ki a műtétet és a nyomában járó fájdalmat, de teljes gyógyulásról ezidőszert még szó sincs. A miniszterelnök ugyan lázmentes, de a seb még nyitott, körülötte duzzanat és így tartózkodnia kell mindentől ami seb a gyógyulását irritálhatná. Ma éjjel egyébként jelentékeny lájdalma volt a miniszterelnöknek; a kötés a vonaton meglazult és éjjel lecsuszott. *Herczel* tanár ma reggel új kötést alkalmazott a sebre és a kötés után a lájdalom teljesen megszűnt. Egy teljes arhosszat időzött *Herczel* tanár a miniszterelnöki palotában és miután a sebet bekötötte, a miniszterelnök elmondotta neki a beegészt és a bécsi operáció. Természetesen ez idő alatt a miniszterelnök családja nagy részletességgel kérdészködött a betegség felől és boldogan vette tudomásul a tanár megnyugtató választát. A legjobbosabb volt Széll Kálmán miniszterelnök unokáinak: a hétéves *Ferikének* és a hároméves *Lilikének* az érdeklődése, akik alighogy megtudták, hogy itt van a „doktor bácsi“, rohantak hozzá és az első volt, akik a „nagyapapa“ állapota felől megkérdezték. *Herczel* tanár most naponként fog telmenni a miniszterelnökhöz és nap-nap után friss kötést alkalmaz a sebre, melynek tökéletes begyógyulása, ha komplikációk közbe nem jönnek, mintegy tizenégy napot igényel. Persze feltétlen óvatosságra van szükség és nagyon kell vigyázni, hogy a sebet levegő ne érje.

— **A montenegrói trónörökös pár Fiumében.** *Danilo* montenegrói herceg nevével és kísérettel a Pannónia gőzösön ma délután Fiuméba érkezett. A trónörökös pár egyenesen a vasúthoz hajtatott és a bécsi vonatra szállott.

— **A óar vendégek.** Pétervárról jelentik, hogy az udvari körökben elterjedt hírek szerint *Viktor Emánuel* király pétervári utazása végleg el van határozva. A király május havában érkezik Pétervárra. Szófiából jelentik, hogy a *Vecerna Posta* szerint *Ferdinánd* fejedelem nem mondott le pétervári utjáról, hanem március elején utazik Pétervárra.

— **Lueger vigasza.** Bécs város bálján hajnalig folyt a mulatozás tegnap este. *Lueger* ezuttal kiköszörlte a rajta esett csorbát s fölhívta a tiszteket, hogy éljenek meg.

— **Itt — mondta —** bátran koccinthatnak velem az urak. Ez az én udvari bálom s itt nem lehet belőle semmi bajuk.

A tisztek, akiknek nem volt mitől félniök, koccintottak is *Luegerrel* s meg is éljenek.

Ami az udvari bálom tilos és illetlen, azt Bécs város bálján hajnalban, nagy vigadozás közben megszabad cselekedni.

— **Az olasz király ovillistája.** *Palermoból* jelentik, hogy a *Giornale di Sicilia* római tudósítója szenzációs hírt közöl: *Viktor Emánuel* király ragaszkodik észerint trónraléptekor nyilvánított szándékához és a civiliszt nyelvenlítő lírával akarja redukáltatni. Mindazokat a javakat amelyek föntartása sok költésébe kerül vissza akarja adni az államnak. Ezek: a palermoi *Villa Favorita*, a sicolai és carditellói birtokok, a nápolyi királyi palota, az apugliai birtokok, paloták és bazilikák, a casertai királyi palota, továbbá a tomboloi és sanrossorei kastélyok. Valószínűleg visszaadja még a milánói és monzai palotát is és redukálni fogja az udvartartás és a katonai iroda személyzetét is.

— **A Nemzetközi Diákszövetség a miniszterelnök.** A Nemzetközi Diákszövetség rendező-bizottsága ma tisztelettel *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszterné. A küldöttséget *Zsembery* István vezette, tagjai voltak: *Hindy* Zoltán, *Mándy* Sándor, ifj. *Dániel* Gábor, *Wlassics* Tibor, báró *Majthényi* József és *Benke* Imre. A küldöttség arra kéri a minisztert, hogy a szeptember havában tartandó Nemzetközi diákkongresszust erkölcsi és anyagi támogatásban részesítse. A miniszter leheszasanban kérdészködött a kongresszus rendezése és mérve felől, végül örömmel vette tudomásul a diákszövetség komoly munkálkodását, nemes társadalmi célját és megígérte pártfogását. Ezuttan bemutatatta magának a küldöttség tagjait, akikkel az egyetemi ifjusági ügyekről hosszasan értekezett.

— **Danilo trónörökös Fiumében.** *Kattaroból* jelentik, hogy *Danilo* montenegrói trónörökös és felesége a Pannónia-hajón inkognitóban Fiuméba utazott.

— **Bíró Lajos itthon.** *Bíró* Lajos, a kecskeméti reáliskola tudós tanára már utban van haza *Uj-Gyúneából*, ahol évek óta bogarakat, rovarokat és ritka állatokat gyűjt. Gyűjtésének gazdag eredményét sok nagy ládában már hazaküldöztette a Magyar Nemzeti Múzeumnak, mely a Természettudományi Társulattal együtt Bíró kutatásainak költségeit viseli. *Bíró* Lajos fogadására nagyban készülnek. A Természettudományi Társulat és a Nemzeti Múzeum vezetői értekezletet tartanak a fogadást ügyében. *Bíró* májusban érkezik Budapestre s csak pár napig marad itt, mert esz a berlini zoológiai kongresszusra, hol kutatásainak eredményéről be fog számolni.

— **A t. Ház előtt.** *Hordárok* tülekedtek ma a t. Ház előtt és háromezta nyomtatványt is osztogattak az ülésebe iparkodó honatyáknak. Legfűgőbbek voltak az egyetemi nemzeti párt emberei, akik a képviselőknek nyomtatott leveleket nyújtottak át, hogy „ne tűnyék hazafias körökben a hazaáruló *Vázsonyi*!“ Ez a nyílt levél *Vilmos* debrezoni beszédének egy eddig hivatalos szövegében még nem ismert részletét ajánlotta il, en erőteljesen a honatyák figyelmébe. A hordárok egy második csoportja a magyar katolikusokhoz intézett le hívatást osztogattak. Ez a felhívás az autonómiai ellenzékétől való s közli *Ugron* Gábornak a kongresszuson mondott beszédét is. A harmadik nyomtatvány egy kis leleplezés akar lenni. A magyarországi újszervezett szociáldemokrata párt tudatja e nyomtatványban, hogy a nagy szocialista apostolok egészen csinos fizetést kapnak önzet en apostokodásukért. Konstatálni illik, hogy a t. Házban egyik nyomtatvány se keltett különösebb szenzációt.

— **Bal a fumei kormányzónál.** *Pényes* bált rendez e hó 31-én Fiumében gróf *Sapary* László, fumei kormányzó, a ott horgonyozó flotta tisztkarának tiszteletére. A bátra a kormányzó a politikai és társadalmi élet számos kitűnőseit meghívta.

— **Az Újságírók Egyesülete a zugsajtó ellen.** A Budapesti Újságírók Egyesületének a zugsajtó ellen indított mozgalmaról közölt tudósításunkban tévedésből a zuglapok között soroltuk fel a *Mittel-európaiischer Fremdenführer* című lapot is, amely ellen pedig a Kölnben megjelenő újság zsarolási vádat nem emelt.

— **J. Virág Béla, a Fővárosi Lapok volt szerkesztője** kérésére kijelentjük, hogy ő nem azonos azzal a *Virág*-gal, aki hatvan új lapra kért engedélyt a lóváros törvényhatóságától.

— **Halálhíradás.** *Simkó* Nándor tegnap 86 éves korában elhunyt Győrött szívszélhűdéssén.

— **Ketten maradtak.** Abban a dalnok-versenyben, amiben a főváros közgyűlése tegnap három író között válogatott abban a kérdésben, hogy ki a legméltóbb a főváros ezerforintos díjára, Endrődy Sándor, Benedek Elek vagy Kozma Andor, megfogytott a dalnokok száma. Három helyett most már csak ketten vannak. Kozma Andor a közvéleménnyel egyetemben túlságosan fonákknak tartja azt a helyzetet, amibe került s ma ezt a levelet küldte a polgármesternek:

Nagyságos Polgármester ur!

Alóírótt a székeslővárosnak soha semmiféle díjért nem folyamodtam s így méltán érezhetem abbéli jogomat, hogy a Ferenc József-díj kinek-adása kérdésében, a mai újságok szerint immár elhatározott közgyűlési szavazásra nevémet oda ne adjam.

Rám nézve igen beoscs iródmalmi kitüntetés volt az, hogy a székeslőváros részéről véleményadásra felkért iródmalmi szakértők közül a Magyar Tudományos Akadémia kiküldötték a díjra engem ajánlottak. De mintán az ő véleményüket a székeslővárosnak az ügyben alakított bizottsága, tehát küldetésénél fogva iródmalmi fóruma, nem fogadta el, engem, a nem pályázót, akaratom ellenére egy igen tiszteletreméltó, de politikai fórumhoz, a közgyűléshez, appellálni nem lehet.

A közgyűlés mindenestire teljes joggal döntött az iródmalmi díj kérdésében is, amennyiben kitűzése alkalmával odaítélésére legfelsőbb fórumul önmagát statuálta. És teljes joggal szavazhat minden író felett, aki a díjért való folyamodásával magát az ilyen nem iródmalmi szavazás eshetőségének is eleve alávetette.

En azonban, aki magamra nézve iródmalmi kérdésben kizárólag iródmalmi fórumok illetékeségét ismerem el s kinek a székeslővároshoz díjért folyamodni épp ezért eszemagába sem jutott, élek természetesen jogommal s kijelentem, hogy nincs rá semmiféle jogom, amelynél fogva a közgyűlés telettem is szavazhatna.

Tartozom jelen tiszteletteljes, de határozott fellépéssel mindazon iródmalmi fórumok is, kiknek elveit és ízlését szintén kelletlenül illetné, ha tudtukon s akaratomon kívül — pusztán iródmalmi szakértőknak róluk kijelentett jóvéleménye folytán — a magaméhoz hasonló helyzetbe kerülnek.

Kitűnő tisztelettel

Budapest, 1902. január 23-án

Nagyságomnak kész szolgája

Kozma Andor,

író, a M. T. Akadémia levelező-,

a Kisfaludy-Társaság rendes tagja.

Tehát ketten maradtak a dalnokok, mind a ketten érdemes, komoly írók, akik szintén nem szolgáltak rá arra, hogy a nevük ebben a kellemetlenkedésben szerepeljen. Ha ennek a díjnak az odaítélése ilyen herce-hurcával jár, a legjobb volna visszavonni az egészet.

— **Az Erzsébet-szobor.** Az Erzsébet- királyné- emlék végrehajtó-bizottsága ma már tudja, hogy a tegnap lejárt pályázatra összesen 18 pályamű érkezett be a Városligeti Műcsarnokba és pedig a következők jelik: 1. In memoriam sempiternam, 2. Regina Hungariae, 3. Mater Dolorosa, 4. Anima Pia, 5. Aere perennius, 6. Órangyal, 7. Anyánk, 8. Magyarországnagysasszonya, 9. Jó szellem, 10. Szentély, 11. Szent György, 12. Irma, 13. Csillag kigyóval, 14. A nemzet oltára, 15. Magyarországnagysasszonya, 16. Nemzeti-színű körben piros sziv, 17. Kör. 18. Körben kalapács és háromszög. Együttal tudatja a végrehajtó-bizottság, hogy szombaton, január 25-ikén délután 5 órakor a Városligeti Műcsarnokban ülést tart, amelyen a pályázó művészeknek a pályabírárságba általuk választandó két tagra beadott szavazatait fogja összehozni és az eredményt azonnal közzéírja teszi.

— **Jótevény adományok.** A Podmaniczky-utcai kenyérszétbontó-bizottság a következő adományokat kapta: Friedman Adolf (Miskolc) 58 fillér; Steinitz Frida Zsigmond 40 filléres adománya, amelyet Frankl Zsigmond (Budapest) 1 koronára egészített ki. — Az ingyentel javára adakoztak: Berger Ferike (Veszprém) gyűjtése barátai körében 12 korona. (Ehhez adakoztak: Lengyel Aranka 10 f., Rothauser Artur 10 f., Kornai Irén 20 f., Rothauser Ella és Pista 20 f., Haas Olga 10 f., Nay Ilonka 20 f., Beeske Margit 20 f., Rothauser Heda 20 f., Krausz Róza 20 f., Róth J. 10 f., N. N. 20 f., egy bácsi 40 f., Anni, Ilonka 40 f., Köves Mariska 20 f., Gunst Imre 20 f., Hamburger Bandi 20 f., Fojth Jenő és Margit 40 f., Krausz Andor 1 K., Meiszner Margit 20 f., Hirsch Olga 20 f., Suly Bandi 20 f., Kéz Margit 20 f., Szerey Luli és Anna 40 f., S. néni 20 f., Steiner Róza 20 f., Stern Bettike 1 K., Bánóczy Dezső 20 f., Lóvy Irma 30 f., N. N. 20 f., Rosenberg Sári 10 f., N. N. 20 f., egy néni 20 f., Pillitz Imre 20 f., Irma 60 f., Velledits Veronka 60 f., Rothauser K. 40 K., Berger Ferike 80 f., Józsi, Jenő 1 K. — **Vései Elza** (Budapest) a lovag-utcai elemi iskola IV. A. osztályu növendékeinek gyűjtése 4 korona. — A szíves adományokat rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Virehow állapota.** Berlinből táviratozzák, hogy Virehow állapota rosszabbra fordult. A nagybeteg az éjszakát álmatlanul töltötte. Ma valamivel jobban érezte magát, de az orvosok aggodnák életéért.

— **Amerika.** Honnan kerül hozzánk minden extravagáns hír, hol teremnek a milliók, honnan szakadnak Európába százezrek örökségek, minden valószínűleg, lehetetlen és hibhetetlen dolog, hol történik meg?... A felelet csak egy lehet: tul az operáción, **Amerikában.** Operett-témák bölesége a hatalmas, gazdag és független világrész s csak zenét kellene egyenmely amerikai meséhez írni s már is biztosítva volna ötven, vagy száz előadás. És most térjünk át a tárgyra. **Mineapolisban** vagyunk, ott is a gabona-tőzsde. Üzleteknek kötnék, adnak, vesznek, nagy a sürgős-forgás, amikor egyszerre megjelenik egy ur s harsány hangon így kiabál:

— **Uraim!** A tőzsde épületében egy telegráf-hivatalnok himlőben, még pedig feketehimlőben megbetegedett. A városi főorvos vagyok. Le a kabátokkal, mindenki gyűrje fel ingujját, mert mindenkit beoltok!

Csend lett. Az emberek összenéztek, azután mindenki levetette a kabátját; milliók, kétes spekulánsok és szolgák felgyűrt ingujját járultak az orvos elé, aki sorra, ahogy jöttek, beoltotta őket; a többi között **Filsburg** Alfrédet, a világ leggazdagabb malomtulajdonosát is. Nehány órai oltogatás után az orvos újra középre lépett s udvariasan meghajta magát, szólott:

— Köszönöm, uraim!

Ime, így győzi le a feketehimlőt Amerika.

— **A berlini munkátlanosok és a császár.** Berlinből táviratozza tudósítónk: **Vilmos** császár kedden délután több tisztelet a Thiergartenből a kastély felé lovagolva, a hidnál egy csoport munkanélküli embert pillantott meg, akik hódolattal köszöntötték. A császár barátságosan viszonzta az üdvözlést, aztán magához intette a rendőrbiztost és kérdezősködött a munka nélkül valók száma felől. Jó iorrásból közli, hogy a császár intézkedéseket tett a munkátlanosok érdekében s addig is, míg munkát lehet adni a szükölködőknek, saját pénztárából nagyobb összeget adományozott a munkátlanosoknak és a berlini városi tanács után azt a kívánságát fejezte ki, hogy a születésnapján szokásos kivilágítás ezuttal maradjon el s fordítsák az ebből megtakarított összeget a munkátlanosok felségítésére.

— **Színészhalál.** Katona a csataterén szeretne meghalni, a színész csatateré a színpad s nem egy színész halt már meg ragyogó nézőtér előtt, a közönség tapsai közepette. Az első pillanathon talán felzúg a taps, talán azt hiszik, hogy játék, komédia az egész jelenet, de azután a sokadalom látja, hogy a színész nem mozdul, hogy társai megrémülve menekülnek a színpadról s a tréfa, bohóság hazáján egyszerre átszáll a halál lehellete s — vége a komédiának, ahogy a Bajzós mondja. A színpad legújabb halottja **Vorlies György**, német komikus, ki társulatával **Londonban** vendég szerepelt a minap. Az **Ihre Familie** című angolból átdolgozott bohóságját adták s Vorlies a főszerepet játszotta pompás kedvvel, de egyszerre akadozni kezdett, majd elesett s mire orvost hívtak, már meghalt. A függöny legrövidült, az előadásnak vége volt.

— **Uj egyetemtanár.** A király **Liebermann** Leó egyetemi címzetes rendkívüli tanárt, az országos kémiailag intézet és a középonti vegykisérleti állomás kitűnő igazgatóját a budapesti tudományegyetemen a közegészségügy nyilvános, rendes tanárává nevezte ki. Az érdemes tudós kinevezését a hivatalos lap mai száma közli.

— **Ingyenkenyer.** A kenyérszétbontókban szerdán 14.988 adagot osztottak ki, ebből a Podmaniczky-utcaiban 9450 adag, az óbudaiak pedig 5488 jutott kiosztásra.

Ujabbban a következő adományok érkeztek: Dr. Stern József 0-Buda 50 korona, N. N. 20 korona, Baumann Zsigmond 10 korona, Wittmann István szép-hölgy-utcai tejnagykereskedő az óbudai helyiségben 1902. január 1-től e hó 19-ig 2000 liter tejet osztott ki.

— **Házasság.** Lovag **Ahsbals** Tasziló cs. és kir. huszárhadnagy, lovag Ahsbals Leó volt országgyűlési képviselő fia 19-évi 29-én déli 12 órakor vezet oltarhoz az egyetemi templomban **Wolmann** Geraldine kisasszonyt, **Wolmann** Kázmér zemplémmegyei nagybirtokos leányát.

Grünberger Henrik rabbijelölt Mező-Csáthry eljegyezte **Pláner** Róza kisasszonyt H.-Mádon.

— **A munkanélküli Fiumében.** A munkanélküliek száma Fiumében aggasztóan növekszik. A dock-társulat 300 munkást elbocsátott, a torpedógyárban redukálták a munkát a kikötőépítkezés is jóformán szünetel s a többi gyár szintén korlátozza az üzemet. Körülbelül 1000 munkás van foglalkozás nélkül, akiknek nagy része családos.

— **Földrendés.** Zságrólbeli jelentik, hogy a meteorológiai intézet megfigyelése szerint tegnap este 8 óra 40 perckor gyöngye földrendés volt.

— **Tea — rum nélkül.** Ez az ital itt Budapestén egy szobában kapható, amelyet melegen lehet. Vannak ott újságok is és nagyon olcsón ennyival is rendelhet benne az, aki akar. De italt csak teát kap, az is csak szesz nélkül. Szóval, ez a szoba alkoholelles szoba s még egy nevezetes tulajdonsága az, hogy magánember, bizonyos **Feinslibert** Róbert Frigyes nevű ur tartja, aki szeretne szintén harcolni az alkohol-méreg ellen s ezt a módot tartja magára nézve a leghasznosabbnak. Majd bejárnak a szobájába munkásberek, akiknek több az idejük, mint a munkájuk, s ha valaki dolgos kezét keres, inkább számíthat arra, hogy józan fejet is kap hozzá ebben a helyiségben, mint a snapsz-butikban s a lebuokban. Nem rossz gondolat ez a fűtött szoba, még akkor sem, ha egy pár nem egészen mértékletes életi emberi teremtmény is beletéved. Mert akkor biztos, hogy annak is csak olyan meleg kell már, amit a szén meg a fa adhat. Különben az alkohol amugy se tud nagyon inkognitoba bujni s mindig száműzhető abból a szobából, ha emberi burkolatban akar ott terpezkedni. Ennek a melegező szobának a létezését dr. B. J. tudatta velünk. Erdemesnek tartotta a dolog megemlítését olyan időben, amikor sokat dolgoztunk és banketkeztek az emberek az alkohol ellen, s Mőbiusnak, a híres német ideggyógyásznak legújabb műve szerint a német antialkoholisták két csoportban veszekednek már egymás ellen. Az egyik csoport azt mondja, hogy egy kicsit szabad, a másik azt mondja, hogy egy cseppet sem szabad inni.

— **Acélikirály-üdvölk.** Az a rövid másfél nap, amelyet Schwab Károly, az amerikai acéltüstr igazgatója Budapestén töltött, teljesen elegendő idő arra, hogy legendák keletkezzenek róla és minden második ember tudjon valami érdekes epizódot mondani, amelynek bőkezű hóse a jól fizetett amerikai. Ezek közül való az is, hogy az acélikirálynál tegnap egy kézkubonyos magyar vasmunkás jelentkezett kihallgatásra. Beboocsátták. A munkás megállt az ajtóban, szemlgyre vette Schwabot azután minden ceremónia nélkül letegette és megkérdezte tőle, emlékszik-e még arra az időre, amikor Pitsburgban a Carnegie-munkában együtt dolgoztak. Schwab megismerte régi munkalársát, nagy szeretettel kezelt szorított vele és ebe-szelgette a régi időről, amikor még mind a ketten két biuzban dolgoztak. Majd Schwab megkérte a titkárját, hogy adjon valami pénzt a magyar munkásnak. A titkár hetszáz forintot adott a munkásnak, aki halásan köszönte meg régi pajtásának iránta való bőkezűségét.

Mechwart András, a Ganz-gyár nyugalmazott vezérigazgatója szintén tanuja volt az acélikirály egyszerű demokráta fellegásának. Amikor ugyanis **Mechwart** jelentkezett Schwabnál titkárja Mercader üdvözlöste őt, hogy a jelentkező ugyanaz nálunk, ami ő Amerikában. Mint egyszerű lakatos került a Ganzgyárba amelynek azután vezetője lett. Értékes találmányaival nagyot lendített a magyar iparon különösen avval a hengerekkel, amely korszakalkotó a malomiparban. Az acélikirály kisietett a vendég elé, akit szívóyesen megölt. Meghívta lunchre, bizalmaságával halmozta el az igazgatót, akitől részletes felvilágosítást kért a magyar vas- és gépgyárak viszonyairól.

Az acélikirály titkárának, a magyar Mercadernek a karrierje is egyszerűen bámulatos. A felvidéki tót fia kitűnő diák volt. Valóságos lángész a matematikában. Szegény fiu létere roppant nélkülözések közt tanult a budapesti egyetemen, majd **gyalog ment** Drezdába, Berlinbe, ahol csak úgy tudta magát föntartani, hogy nem válogatott semmiféle becstületes, kenyérkereső munkában. Mint diplomás mérnök jött haza Budapestre, de nyugtalan lelkének nem volt hona maradása. Nagy tervekkel eltelve, Amerikába ment, de onnan csakhamar csalódva tért vissza s egy budapesti nagy vállalathoz szegődött főmérnöknek. Majd később ismét Amerikába került, ahová akkor már **Schwab** hívta, akivel az újvilágban megismerkedett. Ma már az acélikirálynak nemcsak titkára, de barátja is. Fűtötte érdekes, hogy mikor Mercader Kamil mint főmérnök Budapestén volt, tudtán és akarátán kívül egy szerelmi tragédiának volt az okozója.

Akkoriban került Budapestre Bajor (Bloch) Róza színésznő, egy gyönyörű termetű, égő lelkeszemű, barna leány. A szép kisasszony Székeslőjérváron egy fűszeres üzlet pénztárosnője volt, s a gazdája üldözte benne az is'eni szikrát a színpadra temett tehetséget. Mint önzetlen mecénás Budapestre küldötte és taníttatta. Itt ismerkedett meg a kisasszony egy fiatal színésszel, **Hornyánszky** Lajosnal és Mercader Kamillal. **Hornyánszky** Lajos, az ábrándos, 21 éves fiu, rajongásig szerette a szép színésznővendéket. De nagy gyötrelmeket okozott neki, hogy féltékenykedett Mercaderre. Pedig féltékenykedésének nem volt alapja. Mercader Kamil és Bajor Riza csak

éppen jó barátságban éltek egymással. Egy ismerősének azt mondta:

— Ha meggyőződtem róla, hogy a pletyka igaz, főbelvőm magamat!

Ekkor aztán az történt, hogy Mercader Kamil hírtelen bucsút mondott a fővárosnak. Egyidejűleg Bajor Riza is eltűnt Budapestről. S Hornyánszkyknak egy jó barátja — mindig vannak az emberek ilyen jó barátjai — azt mondta, hogy Mercaderrel ment Amerikába. Pedig Bajor Riza vidékre utazott, majd később külföldre ment s ma a köni színház tagja. Mercader pedig nem szerelemben, de üzleti dologban ment Amerikába Schwab hívására. A szegény Hornyánszky Lajos hitt a pletykának és — agyonlőtte magát.

— **Nobel magyar örökség.** Nobel hagyatéka körül nagy a mozgalom. A sok humanus alapítványon kívül maradt még egy csomó millió, körülbelül tizenkét millió forint, amelyért seregelték jelentkeztek a rokonok. Ezek között külföldi lapok magyarokról is megemlékeznek, akik a hagyatékra igényt tartanak. Egy mai bécsi lap budapesti forrásból névleg is felsorol több magyar rokont, és az az állítás is fölmerült, hogy Nobel családja innen származik, s csak egy szakadt később idegenbe. Mindezt alaposan megcáfolják Stockholmól. A svéd kormány semmiféle tárgyalásokba nem bocsátkozott az örökségre számoltatókra. A Nobel származására vonatkozó hiesztelés is teljesen alaptalan. Nobel Alfréd atya 1801. március 21-én született Geflében és 1872. szeptember 3-án halt meg Stockholmban. Nobel Immanuelnek hívták és kiváló technikus volt. Nagyatya, akit szintén így hívtak, vidéki orvos volt; 1767. november 22-én született Upsalában s 1839. január 20-án Geflében halt meg. Dédapja Olof Nobelius akadémiai rajztanár volt, aki Upsalában lakott. A Nobel-család tagjairól egyetlen adat sincs homályban. Arról, hogy a svéd kormány az örökségre igényt tartókkal tárgyalásba bocsátkoznék, a legtávolabbról sem lehet szó.

— **A munkanélküliek tüntetése.** A munkanélküliek ma délután népgyűlést akartak tartani a Külső Váci-úton lévő Huber-féle kocsimában. A főkapitány azonban nem vette tudomásul a gyűlés bejelentését és hogy a gyűlés megtartását megakadályozza, nagyszámú rendőrséget vezényelt ki. Híre járt annak is, hogy a munkanélküliek a városban zavargásra készülnek s ezért a rendőrség nagy óvintézkedéseket tett. Egész sereg gyalogos- és lovasrendőrt vezényelt ki, akik a város különböző pontjain kőszelvényben állottak. Ennek a széleskörű óvintézkedésnek köszönhető, hogy a mára tervezett munkázás elmaradt. Délután fél háromkor ugyanis a Huber-féle vendég-elé vonult néhány száz főből álló munkanélküli-csoport, hogy a gyűlést a betiltás dacára is megtartsa. Itt azonban már Czajlik Alajos tanácsos, a VI-ik kerületi rendőrkapitányság vezetője nagyszámú rendőrről várta őket. A tömegnek tudomására hozta a rendőrtanácsos, hogy a gyűlést nem tarthatják meg és felhívta őket, hogy oszoljanak szét. A munkanélküliek megpróbáltak ugyan zajongani, de látva a nagy rendőri erőt, elvonultak. Egy csapat a Ferdinánd-hídon át a kenyérszertől-ből elé akart vonulni, de a hídnál Bockelberg rendőrelőgyelől legényeivel utokat állta és szétosztotta őket. A lármásabbak közül egynehányat elfogtak és a VI. kerületi kapitányságra előlították. A városban azonban nagyon izgatott volt a hangulat. Különösen a körutakon, a Kerepesi- és Andrássy-úton, ahol több üzlet kirakatára lehúzták a vasredőnyt. A munkanélküliek egy része bevonult a városba s különösen az Andrássy-úton sétáltak tömegesebben, de botrány nem történt sehol. A szociáldemokrata párt vasárnapra negyven gyűlést akart egybevélni. A főkapitány azonban kijelentette, hogy a negyven gyűlést nem veheti tudomásul, mert nincs annyi tisztviselője erre a célra. A szociáldemokrata párt így csak 15 gyűlést jelentett be. A bejelentések fölött még nem határozott a főkapitány. — Délután öt órakor a rendőrség az Andrássy-úton razzitát tartott és hatvanhét foglalkozás nélküli embert állított elő, akik közül huszonnyolcat letartóztattak, a többi pedig kellő igazolás után szabadon bocsátották.

— **A gyermekek mesemondója.** A gyermekek kedves mesemondója, Balassa Jenő, a Vigszínház kiváló művésze, tegnap délelőtt nagy örömet szerzett a pesti izraelita hitközségi elemi és polgári iskolára. Egy órán át szebbnél-szebb meséket, verseket olvasott fel és beszélt el Basa bácsi az iskola szegény gyermekeinek napközi otthona javára. Amikor Basa bácsi Póást és Benedeket megszólaltatta, megnyílt egész valójában hatszáz gyermek kedélyvilága, mosoly ült az arcukra, és könnyek áztatták a szemüket. A gyermekek filléreikkel közösen áldoztak a jótékony célra és sokáig hálás szeretettel fogták emlegetni a mesemondó Basa bácsit.

— **Ellekkasztott hamis váltók.** Feltűnést keltő vizsgálatról adnak hírt Kolozsvárról. Egy aktaosomóból a bűnjel gyanánt szerepő hamis váltó eltűnt és a sulyos gyanu két táblai irodatisztet terhel. *Genetrix* Mihály deési kereskedő váltóhamisítással, aki ellen a deési törvényesszéknél megindult a vizsgálat. Főlebbezés folytán az iratokat a hamis váltóval a kolozsvári tábla címére elküldték. A csomagból a vizsgálati eddigi adatai szerint az iktatóban eltűntették a hamis váltót, a bűnjelt. A táblának természetesen mi tudomása sem volt a deési küldeményről, mely néhány héttel első odairányítása után — még egyszer megérkezett. Am nagy volt a meglepetés, mikor kiderült, hogy az ügyiratok között minden van, csak hamis váltó nem. Hamar kérdőzködés ment Deésre. ahonnan megjött a válasz, hogy a hamis váltót mellékeltek. A küldeményt különben is már hetekkel ezelőtt feladták. Valószínűleg lopás történt. Hogy miként, azt nem tudják. Megnézték aztán a csomagban a postabélyegzőt, mely elárulta a nyomokat: „Feladatott Szamosujvárt.” Ez áll rajta, tehát nem Deésen. A nyomozás kiderítette, hogy Szamosujvárt egy ismeretlen, leányozott, jól öltözött nő birta a posta kezére a csomagot. Az ügyész hite szerint ez a hülygő az irodatisztet megbizottja volt. Az ügyész és a két hivatalnoknál — akk persze mindent tagadnak — házkutatást tartott, de eredménytelenül.

— **Új módszer.** Egy párisi csirkelőgő a maga pályáján haladást jelentő új módszert fedezett föl. A nevezetes ifjú férfi kitűnően ért ahhoz, hogy miképpen kell grófi vagy bárói allűrökkel föllépní. A grófi ur odalép egy bércosishoz s fölcsólitja, hogy bizonyos órában jelenjék meg a legelőkelőbb városrészes valamely háza előtt. Ott aztán a gróf felül a kocsiira, de hírtelen rászól a kocsiira, hogy álljon meg s hozzon neki egy pár szivart.

A kocsis lezsalál a bakról, sietve megy a dohánytözsébe, de mire visszatér, sem kocsinak, sem lónak nyomát sem lel. Az álgrof, aki valóságos réme már a párisi kocsisoknak, pompásan ért ahhoz is, hogy miként kell elodagatni az elkezelt loagokat.

— **Szerelmi dráma a tengeren.** Haldokló házaspárt hozott ma a *Bakar* nevű gőzös *Cirkvenic*ből a fiemei partra. *Verganin* Milán közösi hivatalnok a hajón rálott a feleségére, aztán maga felé fordította fejverét. A dráma szereplői: kiskorúak. A férj huszonkét éves, a szépséges szép asszony tizennyolc éves. Az asszony testéből eltávolították a golyót, a férj állapota azonban reménytelen. Így adják hírlí az esetet Piuméből. És a tenger hullámai szelíden csapkodják a partot, látták a szárazföldi élet egy szomorú jelenetét, a szerelmet gyilkos indulatában, a féltékeny halálos izgalmat és két fiatal test piros vérét. Aki nyugalomra vágyakozva ma a kis hajón tengeri sétára mentek, fölzaklatott lelki állapotban jöttek vissza a szárazföldre. A tenger nem haborgott, de a földi ember megbontotta a habok zenéjének harmóniáját...

— **A nyomorúság áldozatai.** Az Angyalöldön az éjszaka véres dráma történt. A Főthi-ut 14. számú házában lakott *Matlekovics* András udvarnoki születésű gyári munkás és kedvese, *Virt* Julia. Boldogan éltek együtt mindaddig, míg a férfinak keresete volt. Hat hónappal ezelőtt azonban *Matlekovics*ot elbocsátották a gyárból. Egy ideig megtakarított filléreikből édesgéltek, de amikor ez is elfogyott, beköszöntött a nyomor. A leány eljárt ugyan mosni és takarítani, de keresetéből nem tudtak megélni. Az utóbbi napokban már a legnagyobb inségben éltek. Tegnap este aztán elhatározták, hogy meghalnak együtt. A leány csak azt kérte a férfitől, hogy álmában ölje meg, mert nincs elég lelkierője így menni a haláiba. *Matlekovics* tehát megvárta, amíg kedvese elalszik. „Ugy két óra tájban aztán egy halálvetült forgópisztolyal szívenlőtte az alvó leányt, aki nyomban meghalt. Azután a gyilkos fejverett maga ellen fordítva, golyót röpített az agyába. O is hamarosan meghalt. Mire a házbeliek, akiket a két lövés zaja felriasztott, betörték a lakásba, már mindkettő halott volt. A vadházások nagyon szerették egymást és éppen akkor tervezték az esküvőjüket, amikor a férfit a munkából elbocsátották. Holttestüket a törvényeskeri orvostani intézetbe szállították, a lakást pedig a rendőrség lepecsételte.

— **Koholt merénylet.** Emittettük, hogy *Tóth* János, rendőri felügyelet alatt álló asszony panasz emelt a rendőrségen, hogy őt a múlt éjfel egy férfi a Fővám-tér 4-ik szám alatt lévő lakásán meg akarta gyilkolni. A rendőrség ezzel szemben kiderítette s ezt már Tóthné is bevallotta, hogy tegnapelőtt este együtt mulatozt egy fiatal naps-ámmossal s egyik vendéglőből két abroszt is loptak. Mikor hazatértek, elvette a férfi zsebkését és azt kinyitva az asztalra helyezte, miután előbb vérrel bekente. Testét törött tűkórdaabokkal több helyütt megkarcolta és nagy lármát ütött. A rendőrség már megtalálta a leány elrejtett aranyeműit és a férfi aranyóráncát is, amelyet ellopott tőle. Tóthné az egész dolgot azért követte el, hogy áldozatnak tüntethesse fel magát.

— **Hány embernek nincs Budapesten munkája?**

Voltaképpen ma se tudjuk még csak hozzávetőlegesen se, hogy hány munkanélküli van a fővárosban. A numerosok olyan szélsőségeken járnak, hogy lehetetlenség eligazodni közzük. Hogy egy kis világosság legyen ebben a sötét kérdésben, a tanács felhívta a statisztikai hivatalt arra, hogy rendezzen külön népszámlálást a főváros területén — a munkanélküliek összeírására. A közjótékonyasági ügyosztály pedig megkérdezte az országos statisztikai hivatalt, hogy ott vezetnek-e nyilvántartást a munkanélküliekről, azt javasolva egyszersmind, hogy egyesítsék ebben az irányban a két statisztikai hivatal munkáját. — *Kőrösy József*, a főváros statisztikai hivatalának igazgatója a tanácsos beadott jelentésében azt mondja, hogy az összeírásához ezekre az adatokra volna szükség: — a munkanélkülieknek és családtagjainak nevére, illetőségének, korának bediktálására. Mi a foglalkozásuk, mióta vannak Budapesten, hol voltak a múlt évben és hogy miért nincs munkájuk. Hogy ezeket az adatokat hogyan szerzik be, arra nézve még nem határozta.

— **A Bennigsen-féle párbaj.** *Vilmos* császár, mint *Berlin*ből jelentik, megleghangú részvétáviratot intézett a párbajban elesett *Bennigsen* atyjához. Az agg *Bennigsen*, akit fának tragikus sorsa ágyba döntött, azelőtt tartományi főnökök volt.

— **Felcséggylíkesággal vádolva.** *Kassáról* táviratozza tudósítónk, hogy *Pacsay* Pál huszaki földbirtokos ama gyanu alapján, hogy nejtélté-kenységéből agyonlőtte, ma letartóztatták. *Pacsay* a tettet tagadja s azzal védekezik, hogy fejvere tisztogatás közben véletlenségből sült el.

(x) **Dr. Kovács késpasztája félhold védjeggyel valódi.** Három nap alatt minden kezét gyöngéddé és fehérré varázsol. Egy tévely 1.20 K. Főraktár: Dr. Kovács gyógytára, Budapest, Gyár-utca 17. „Toilettitkok” kívánata ingyen.

(x) **Jelmez-fényképek készítt művészi kivitelben és kedvezményes árban** *Hivóli* fényképezési műterm. Kerepesi-ut 30. Előjegyzések elodagatnak bármely esti órára. Elegans jelmezek díjtalanul, nagy választékban.

(x) **Báli legyeköz, álarok Kertész Tódornál.**

Erzsébet főhercegnő esküvője.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Bécs, január 23.

A méltóságosan komor udvari ceremónia szerint, káprázatos pompa közepette, ment végbe ma délelőtt a Burg József-kápolnában *Erzsébet Mária* főhercegnő és *Windischgrätz* Ouló herceg esküvője.

A legelőkelőbb társaságot fogadta ma diszes falai közé a József-kápolna, mely méltó kerete volt annak a féltelműhatatlan fényű képek, melylyel a Habsburg-ház esküvői elkápráztatták a néző szemét. Az előre kiadott szerteráti rend szerint a hölgyek reggeli toalettiben jelentek meg, a tisztéken pedig a diszgyenruha csillogott. A kis kápolna, mely csak néhány lát ekkora válogatott vendégseregget, korán megtelt. Az oltár előtt a jegyepár részére imaszóly volt felállítva, balfelől pedig a király számára trónuszzerű karosszéket helyeztek el. A másik oldalon az örömszülőknak jutott hely: *Lónyay Elemér* grófné, a menyasszony anyjának, valamint *Windischgrätz* Ernő hercegnek, aki a vőlegény atya. Az evangélium oldalán az uralkodó család tagjainak volt a helyük, míg a *Windischgrätz* család tagjai és a többi meghívott vendégek a kápolna középső részén levő padosorokban helyezkedtek el.

A monárkia legényesebb neveinek képviselői mind megjelentek, hogy emeljék az esküvő fényét, örögbitsék ragyogását. Egymás mellé sorakoztak a Bécsben időző főhercegek és főhercegnők, valamennyien teljes udvartársukkal: fődvárnemesterek, udvarhölgyeik fényes nevű és diadalmas szépségben ragyogó sorával.

Az uralkodóháznak bécsi tagjai közé elvegyültek az idegenből érkezett fejedelmi vendégek: *Lipót* bajor herceg és *Gizella* bajor hercegnő, *György* és *Konrád* bajor hercegek, *Fülöp* és *Lipót* szász-köburgi hercegek, *Pál* mecklenburg-schwerni herceg, a *Windischgrätz*-család tagjai, gróf *Lónyay* Elemér, a legfőbb udvari méltóságok, gróf *Goluchowski* közös külügyminiszter, gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnag.

Ragyogó színekben tarkállott az első emeleten levő kápolna. Selyem, bársony, damaszt, nagylevelű növények, valóságos virító szőnyegek előkelő izlés-sel és ügyes kézzel csoportosítva, harmónikus diszével szolgálták a kápolnának, melynek oltárképei és fal-festményei a múltörténet nevezetességei közül valók. Tavasz üdéséget árasztott a dusan alkalmazott növénydísz, mely valóságos ellepte az oltár emelvényét

és szerlekigyózt a kápolna fülkésekében. Szorongó, szinte áhítatos esendben várakoztak mindenek a lakodalmassal mentre.

A kápolnában kívül, a Burg udvaraiban természetesen még százezreket nagyobb volt a közönség. Már kora hajnalban nagy embertömeg verődött össze a belső, valamint a külső Burg-udvaron, az uralkodóház tagjaira várakozva, kiket érkezésük alkalmával lelkesen éltettek.

A legelső között volt *Lónyay Elemér* grófnő, *Stefánia* belga hercegnő, kit nemcsak a völgyőny atyja, *Windischgrätz* Ernő herceg követett. A legtöbb vendég egyszerű fogatokon érkezett, nagy díszintó csak elvétve robbogott be a Burg udvarába. Az őrségen ma déleleg császár-vadászok állottak, kik a megilletéssel részeseitették az uralkodóház tagjait. Az érkező vendégek közül különösen meleg ovációban részeseitették *Rainer* főherceget és *Mária* főhercegnőt, kik a napokban állik meg aranylakodalmukat.

Amikor a vendégek már valamennyien megérkeztek a Burgnak *Ferenc* Károly-lakosztályában összegyűlt a nászmenet, melynek tagjai közül elsőnek jelentek meg: *Erzsébet* Mária főhercegnő és *Windischgrätz* Ottó herceg, majd *Lónyay* Elemér grófnő és *Windischgrätz* Ernő herceg, továbbá *Erzsébet* főhercegnő udvartartásának fejei: *Bellegarde* grófnő és *Coudenhove* grófnő.

A király a Sándor-lakosztályban volt ezalatt, míg hírvil nem hozták, hogy a nászmenet már megalkult. Ekkor ő felsége gróf *Paar* főhadsegéd és a szárnységéd kíséretében a József-kápolnába ment. Amikor a király belépett, mindenki tiszteletteljesen leállott és állva maradt mindaddig, míg az uralkodó a padsonként át el nem jutott az evangélium-ódalon levő helyezésre.

Közben a nászmenet elindult a pazar fényvel feldíszített Fekete-Sas lépcsőn át a kápolna felé. Előnl haladt lassu léptekkel a völgyőny és atyja. Nyomon követték őket a bájos, ifjúságtól sugárzó menyasszony, édes anyjával, *Bellegarde* grófnő és *Coudenhove* grófnőval.

A kápolnában a jegyepár az oltár előtt elhelyezkedett a bársonnyal kirakott imaszámolyokon. *Lónyay* Elemér grófnő és *Windischgrätz* Ernő herceg a király helyével szemben levő padon foglalt helyet.

Mayer püspök fényes pápi segédlettel az oltárnál már várakozott az ifjú párra, mely gróf *Bellegarde* jeleására föltek az imaszámolyról és az oltár elé épített. A püspök gyönyörű képekben bővelkedő és mély eszmei tartalmával nagy hatást keltő beszédet mondott mire az esketés szertartása következett. *Mayer* püspök kérdéseire ugy a főhercegnő, mint a herceg hangosan és tisztán válaszoltak. Ezután a jegyesek gyűrűt váltottak és egymásnak nyújtották kezüket, melyet *Mayer* püspök körülvett a stóval. A esendes mise után az immár házaspár a vendégek gratulációját fogadta.

A király az esküvő végeztével a kápolnából visszatért a Sándor-lakosztályba, ahol kihallgatáson fogadta az ifjú házaspárt, mely hálaát és köszönetét tolmácsolta az uralkodónak. Az udvar többi tagjai és a meghívott vendégek szintén távoztak a kápolnából. Miután a királyi audienzia véget ért, *Erzsébet* főhercegnő lakosztályában családi ebéd volt. Az asztalokat gyönyörű virágok borították, melyeket a vendégek a mai felejthetetlen szépségű ünnepség bájos emlékei magukkal vittek.

Windischgrätz Ottó herceg és felesége délután háromnegyed 1 órakor elutazott Veldesbe. A király is megjelent a vasutnál és az udvari váróteremben érzékenyen elbucszott unokájától. *Erzsébet* Mária hercegnő kezét osokolt nagyatyjának, a király pedig mind a két óráján megcsókolta a hercegnőt.

A pályaudvaron megjelent a királyon kívül, *Gizella* bajor hercegnő és *Lipót* bajor herceg, *György* és *Konrad* bajor hercegek, *Ferenc Szalvator* főherceg, *Mária Valéria* főhercegnő, gróf *Lónyay* Elemér és neje és a *Windischgrätz*-család tagjai, hogy elbucszanak az ifjú házaspártól. Az új házasság és az uralkodóház tagjait a közönség lelkes ovációiban részeseitette.

Windischgrätz Ottó hercegné zöld utazó ruhát viselt barna prémszisszal, zöld kalappal, amelyen piros és zöld bársony csokrok voltak. Mikor az indulásra megadták a jelt, a király a szalónkocsi ajtajáig kísérté unokáját és bucsut intett neki. Amint a vonat kirobbogott az állomásról, a király még egyszer intett a kezével s aztán elhagyta a peront.

Erzsébet Mária főhercegnő menyasszonyi ruhája a szabóművészet remeke volt. *Lónyay* Elemér grófné a gyönyörű toalet díszítésére odaajándékozta leányának azokat az utólrébetetlen finomságú csipkéket melyeket Brüsszel városna száz évvel ezelőtt neki ajándékozott *Rudolf* trónörökösével való esküvője alkalmából. A csipkékből 6 méter hosszú és 30 centiméter széles, a szoknya számára való volantszegély és uszály készült,

továbbá a derekat körülfogó fihu s egy gyönyörű fátyol, melynek borduráján rajta volt minden osztrák és magyar országos címer. A fátyolt a menyasszony felülülül szőke hajában briliáns-diadém tartotta. A koszoru narancsvirágokból és zöld galyakból volt.

Lónyay Elemér grófné matt rózsaszín szatínruhát viselt. Az alját hermelinszegély vette körül. Nyakán rubin collier tündöklött.

Mária Valéria főhercegnő rózsaszínű selyemtoalettet viselt crémoguiপুরerel díszítve, *Isabella* főhercegnő világoszürke toalettet, dus csipkedíszszel. A többi főhercegnő ruhája is csupa pompás drágaság volt.

Lemberg, január 23.

Gróf *Potocki* András tartományi marsall a tartományi bizottság nevében üdvözöl iratot intézett *Erzsébet* Mária főhercegnőhöz lérvhezmenetele alkalmából.

A főhercegnő esküvője alkalmából tegnap este — mint röviden jelentettük — *Mária Valéria* főhercegnőnél estély volt a *Hoburgban*. *Erzsébet* Mária főhercegnő rózsaszínű félébáruan öltözkében jelent meg, melyet finoman redőzött rózsaszínű gaze szegélyezett, három sor halvány rózsalevéllal, melyeken gyémánt harmatosöppek csillogtak. A szoknya volántját mintegy rózsák tartották, és rózsák vették körül a derék gaze-zal díszített kivágását.

Rendkívül bájos örömanya volt *Lónyay* Stefánia grófné, akinek szép alakját kék szatín roy öltözkék burkolta. A selyem fölött kristálycsöppekkel telehintett fehér csipkeruha díszlett. A szoknya elején és az uszályon rózsacsokrok és gyémántok voltak szétszórvva. A ruha derekán, amely fölül *Van Dyk*-gallérban végződött, gyémántrózsák csillogtak. Gyönyörű volt a grófné ékszere is. A derék kivágását pompás nagy chatonok vették körül, gyémántos hosszú gyöngyökkel tartotta az övet és mindezt mesés értékű gyémánt-collier egészítette ki, amelyben itt-ott türkizek fényeltek. A grófné széke háját fölfele irányuló arabeszkéből képzett diadém ékesítette, melyben mogyoró nagyságu gyémántok ragyogtak. *Mária Valéria* főhercegnő zöld bársony toalettet viselt pompás himézsekkel.

Gizella főhercegnő nagyon szép fekete csipkeöltözkében *Mária* Jozeia főhercegnő pedig pompás fehér selyem liberty ruhában jelent meg. *Mária Annunziata* főhercegnő fehér bengalin öltözkét, *Erzsébet Amália* főhercegnő pedig fehér selyemruhát hordott, melyet rá esztett rózsafüzérek és himézsek díszítettek. *Isabella* főhercegnő gyöngyökkel és gyémántokkal hímzett és csipkével dusan fölűszített kék selyembrokat toltatban. Leányai, *Mária Krisztina*, *Anna* és *Henriette* leány duchesse-ruhákban jelentek meg. *Erzsébet* főhercegnő pompás fekete csipkeruhában jelent meg, hosszú uszályval, *Rainer* főhercegnő pedig smaragdöld atlaszruhában, mely alengoni csipkével volt díszítve.

Hajszja Vázsonyi Vilmos ellen.

Budapest, január 23.

Vázsonyi Vilmos, a főváros VI. kerület országgyűlési képviselője első képviselőházi beszédében megtámadta az egyetemi nemzeti párt klerikális szereplését és ma e párt aláírásával egy gyalázkodó plakát elent meg a fényestehetségű, fiatal honatyja ellen. A „keresztény szerzetes” prédikáló ifiak elterdítették *Vázsonyi* Vilmosnak egy Debreczenben elmondott beszédét és néhány lap segédkeze mellett teit torokkalt kiabálták, hogy *Vázsonyi* Vilmos meggyalázza a nemzeti múlt hőseit, tehát pusztulnia kell a „nemzeti párt” fátalság e szereplésében ráismerünk arra a gyűlöletes hajszára, melyet ugyanez a párt nemrég *Pikler* Gyula tanár ellen megindított. Sajnálatos elítélvedése az ily szereplés az egyetemi ifjúságnak, amely komoly tanulmányok helyett pallós-jogot vindikál magának már nemcsak az egyetem falain belül, de kint a politikai közéletben is. Néhány órával később új plakát jelent meg a hirdető oszlopokon a demokrat-párt aláírásával, mely sikra száll a meg-rágalmazott vezér mellett. Erett férfiak e lelkes tüntetése szomorú elégtétel *Vázsonyi*nak a félrevezetett ifjúság szomorú akciójával szemben.

Lapunk egy munkatársa ma fölkereste *Vázsonyi* Vilmost, aki a következőkben nyilatkozott előtte:

— En Debreczenben körülbelül másfél óráig beszéltem az örök békéről és a párbajról. Erről a másfélórás beszédéről egy máséphasabos kivonat jelent meg a *Debreczen* című újságban. Természetes, hogy az ilyen kivonat távoiról sem adhatja vissza a beszéd eredeti gondolatmenetét.

Hogy én a nemzeti hősről gyalázólag nyilatkoztam volna, az képtelen, sőt örökletes ilyetevés, pláne, mikor ugyanez alkalommal *Rákóczi*, *Bethlen*, *Bocskay* és szabadságharcunk alakjait dicsőítettem.

A beszéd szóban forgó része arról szólt, hogy a történelmet ma az iskolákban helytelen irányban tanítják, mert a zsenge ifjúságra beleplántálják a *vérontás kultuszát*. Az ifju ilyen történelem-oktatás mellett azt hiszi, hogy az emberiség egész története csak háborúk és öldölések sorozata és csak a hadvezérek az emberiség igazi nagyjai. Alig hall valamit az *emberi kultúra* nagy harcosairól, a *haladás mértőld-jelzőiről*.

Magamról tudom, hogy az ilyen ferde oktatás milyen képzeteket teremt az ifju elmében. En például gyermekkoromban az emberiség legendaszertű, legnagyobb hősének *Kiniszit* tartottam, mert azt tanították, hogy a kenyérmezei ütözöt után mindkét kezében és fogai közt egy-egy elesett törököt fogva táncolt.

Szükséges-e a történelemírásához *Kiniszit* e tulajdonságainak kidoborítása s mit nyer ezeknek tudása áttai az ifju?

A világhistóriát is ugy tanítják, hogy egyre a vérontás apológiát haljuk és az emberiség Pantheonjába helyezik azokat a férfiakat, akik egész nemzeteken keresztültiporva lettek nagyokká. Ilyen volt a nagy *Napoleon*, aki a történelem ferde tanítása miatt ideál.

A nemzeti szabadságért és függetlenségért folytatott háborúk — szentek, de minden háboru, melynek más a célja, erkölcsi szempontból nem áll a gyilkosságnál magasabb színvonalon.

A történelem e ferde tanítását meg kell szüntetni, az erőszak gyökereit ki kell tépni s azokat kell dicsőíteni az ifjúság előtt, akik a *kulturának* és a *szabadságnak* hősozai. Ha ez így lesz, akkor kevesebb lesz a kultur-bestia, a kiből ha érdeke ugy kívánja, minden pillanatban kitör a vérszomj.

— Még meg akarom jegyezni, — így folytatta *Vázsonyi* Vilmos — hogy a debreczeni előadásnak semminemű agitacionális célja nem volt s közönségem háromnegyedében hölgyekből állott.

A beszédnél jelen volt *Benedek* János országgyűlési képviselő, a *Debreczen* főszerkesztője is, aki a szabad előadást követő banketten ogy magasztalólag szólt rólam, hogy szinte belepirultam.

Benedek János egyébként lapjának támadását másnap egy vezérokknban maga is *uztatlanak* mondogatta s a következőket írta előadásomról:

„Nem felelt meg a valóságnak, hogy *Vázsonyi* nemzetünk történetét csak egy hanggal is piszkolta volna s aki ilyen irányban inormáita t szerkesztőtársamat, az vagy nem értette meg *Vázsonyi* előadását, vagy pedig szándékosan ültette fel t. barátomat. En mindvégig gyönyörűséggel és bazafias lelkesléssel hallgattam *Vázsonyi* képviselőtársam beszédét.”

— Majd tovább így szólt *Benedek* cikke:

„Ugy a csarmokban, mint később a függetlenségi és 48-as párt tagjai előtt mondt beszédeiben szónoki lendülettel magasztalta nemzetünk dicső múltját, szőszerint a következőket mondva:

— A mult dicsősége megdöbanttja sziveinket s önérttel mutatunk a mi nemzeti hőseinkre, *Bocskayra*, *Bethlenre*, a *Rákócziakra*, kik nemcsak nemzetünk politikai szabadságáért, hanem a jogegyenlőségért is küzdöttek.”

— Ezt a cáfolatot — mondotta *Vázsonyi* — az ugynevezett nemzeti ifjak nagyon jól ismerték már, midőn plakátjukat kiragasztották. A hazafiátlanság nevelésé vádja ellen nekem, aki a véderő-mozgalomban az ifjúság vezére voltam, nem kell védekez-nem. Persze, akkor az egyetemen nem a *Hepp-hepp* volt a nemzeti induló.

En különben a nemzeti ifjúságot első parlamenti felszólalásomban megtámadtam és így az erőszakolt vád torrása igen nyilvánvaló.

Vázsonyi megtámadatása alkalmából ma este a *demokrata párt* nagy értekezletet tartott, amelyre az összes fővárosi demokrata körök, a *Demokrata*-ifjak társulata és az egyetemi Reimom-párt kiküldték megbizottaikat. A kör termett zsúfolásig megtöltötték a megjelent polgárok.

Az értekezletet dr. *Somogyi* Lajos elnök nyitotta meg. Röviden ösmertette az összejövetel célját és ragaszkodását lejezte ki *Vázsonyi*hoz. Dr. *Pollacek* Sándor, az értekezlet jegyzője beszélt ezután és elöngadásra ajánlotta a következő *indítványt*:

A budapesti demokrata körök és szervezetek mai értekezlete magává teszi azon választ, melyet a párt vezetősége az ugynevezett egyetemi nemzeti párt szeméretlen és hazug támadására megieieit. A legutóbbi értelet támadást a párt nem tekinti másnak, mint csupán folytatását azon megélemteti kísérleteknek, melyek közül az első már kudarcot valott és amelvének czélja *Vázsonyi* Vilmos parlamenti tevékenységét a néperdekek igaz utjáról leterelelni. Az értekezlet megvetéssel fordul el az egyetemi ifjúság eltévedett csoportjától, mely már eddigi reakcionárius működésével is rég eljátszotta Budapest népének rokonszenvét, de megvetését fejezi ki az egyesület azon titokban bujkáló alakok iránt is, kik hazug rágalmaikkal az ifjúság háta mögé

bujnak. Az értekezlet bizalmát és ragaszkodását fejezi ki Vásonyi Vilmos becsületes és hazafias működése iránt és elhívja, hogy ilyen gyerekek és alattomos támadásra nem ügyelve, haladjon bátran tovább is azon az uton, melyet részére a nép bizalma kijelölt.

A demokráta körök nevében erre felszólaltak Földiák Gyula, Rosenthal Gyula, dr. Soós Béla, Horthy Jenő, majd Kardhorst Árpád és dr. Rézsa Vilmos, mindnyájan megvetéssel nyilatkozva a klerikális ifjak hajszájáról és biztosítva Vásonyit szeretetükről. Nagy tetszéssel fogadták Horthy Jenőnek azt a kijelentését, hogy Vásonyi majd megvédi magát, de a hazát a polgárságnak kell megvédeni a hajszát rendező kottériákkal szemben.

Ég a Concordia-malom.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, január 23.

Sebesen vágatók tűzoltókocsik zaja és éles kúrtzó veri fel az éjszaka csendjét, s utánuk a virrasztók ezrei sietnek a Ferencváros felé, amelyet rémesen világítanak be a főlcsapó lángoszlopok. Ejjéltájt kigyulladt a Ferencvárosban az ország legnagyobb malma, a Concordia-malom s még most is amikor már a rotációs gép veszi át a munkáját, a tűz még hatalmas erővel dühöng a hatemeletes főépületben, úgy, hogy a tűzoltók munkája csakis a szomszédos gyárak és malmok megmentésére szorítkozhatik.

Fél tizenkét óra után vették észre a veszedelmet a malomban. Két főépületből s több kisebb melléképületből és gépházból áll ez a malom. A hatalmas telek közepén vonul végig a főépület, amely két részből áll, két egymástól teljesen különálló malomból. A két épület egymáshoz van építve, de közöttük erős tűzfal emelkedik.

A belső malomban ma is dolgoztak míg a külső részben szünetelt a munka. A munkások egy részét ugyanis pár nappal ezeótt elbocsátotta az igazgatóság. Temérdek mennyiségű liszt és gabona volt elhelyezve az épületben.

Ejjél előtt mintegy 20 perccel látta az egyik alkalmazott hogy a külső nagy épület közepe táján lángok csapnak ki az ötödik emelet ablakaiból. Hamarosan lejárta a malom személyzetét s a tűzjelzőből szaladt, hogy a tűzoltóságot értesítse a veszedeletről. Bármilyen gyorsan történt mindez mégis késő volt minden segítség mert mire az első tűzörség — a IX-ik kerületi — beérkezett, akkorra már lángtengerben állt az egész épület.

A tűz alig egy negyedóra alatt végigvonult az egész tetőzetten, a következő félórán meg már égett az épület beíró része is, egészen a földszintig.

Óriási lángnyelvek törtek eó az ablakokból amelyek csörmpöve hullottak alá a nagy hőségűtől. A tetőzet szinte egyszerre égett s olyan hatalmas lángtenger keletkezett az épület felett, amely a főváros legtávolabbi eső részeire is ellátszott.

Gyors egymásutánban érkeztek meg az egyes kerületi tűzörségek s a központi örség is a nagy gőzszivattyúval de mire kiérkeztek, az egész épület lángban állott. Arra gondolni sem lehetett, hogy az égő épület megmentsék s ezért meg se kísérelték az oltást, csupán arra szorítkozott a tűzoltóság, hogy a szomszédos épületeket megmentse.

Nagy veszedelemben forgott a gépház és a főépület belső része s minden pillanatban attól lehetett tartani, hogy ez a két épület kigyullad. A tűzoltók valóságos halálmegvetéssel dolgoztak az óriási lángtenger közvetlen közelében s ezer szerencse, hogy többnek baja nem történt a nagy hőségben.

A télelmesen gyönyörű látványosság temérdek embert csalt ki a veszedelem színhelyére. A rendőrség s a katonai őrség amely az illóí-uti kaszárnyából vonult ki, alig tudta léken tartani a tömeget, amely hajnalig kitartott az égő épület mellett.

Ejjél után egy órákor már a földszintig leégett az egész épület s a tetőzet egy része már bedőlt. Fél kettő tájban kezdődött meg a gépek lezuhánása. Ha egy-egy hatalmas géprész alázuhant a nagy láng és parázstengerbe, olyan szikraeső keletkezett az egész környéken, hogy az emberek hanyatholok menekültek távolabb az épülettől.

Nagy baj volt az, hogy a tűzoltóság nem kapott hamarosan vizet, mert a víznyomás nagyon kicsiny volt s jó félórába került, amikor a nagy gőzszivattyú megkezdte működését.

Mikor ezeket a sorokat írjuk, még egész lángtengerben áll a hatalmas épület s az sem bizonyos még, hogy meg lehet-e menteni a szomszédos épületek részeit.

Érdekes, hogy körülbelől tíz évvel ezelőtt már leégett ennek az épületnek az első része, a koptató. A tűz akkor gyújtogatás folytán keletkezett. Most

még nem lehet tudni, hogy mi okozta a veszedelmet, ezt csak a tűvizsgálat fogja holnap kideríteni.

A kár eddig körülbelől 2—3 millió korona, amely azonban megtérül, mert az épület biztosítva van.

A Concordia-malom az ország legnagyobb ilyenmő iparvállalata, amely 1866-ban a Henger-malom mintájára, de sokkal nagyobb arányokban épült. Részvénytársaság tulajdona, amelynek élén Hatvány-Deutch Károly áll. Uzteltörke jórészt a belföldre és Ausztriára terjed ki, de lisztle jelentékeny piacot talált Angliában és Délamerikában is.

A takarékos király.

— Jelenet. —

Viktor Emánuel királyról azt jelentik az olasz lapok, hogy a túlzásig takarékos. En ezt így képzem el:

A lakáj: Sire, megint elvesztette a gallérgombját.

A király: Hm, hm.

A lakáj: Megyek a boltba és veszek egyet.

A király: Azt nem muszáj éppen. Tegnap olvastam, hogy egy spórolós ember gomb helyett a nyakán levő szemölcsre gombolta a gallérját.

A lakáj: Csak nem...

A király: De igen. Hála az egek urának, van éppen egy patlanás a nyakamon. Amig ez tart, addig nem kell gomb. Ha a pénzt előbb-utóbb ki is kell adni, de a kamatot legalább megtakarítjuk. Mi?

A lakáj: Igaza van, Sire.

A király: Ma mennyi szivarégy gyűlt össze?

A lakáj: Vagy egy kiló.

A király: Örvendek. Tedd el, hogy legyen februárban mit szivni. Mindennel takarékoskodni kell. Hogy állunk az ebéddel?

A lakáj: Itt a menü. (Atalja.)

A király: Hadd lám (Nézi.) Leves. Jó. Hát ez mi, ez a Citrouille à la Garibaldi? Valami drága étel?

A lakáj: Oh, dehog. Sült tők.

A király: Az már más. Szalaládé... ez jó. Hát ez mi: Mais sauté?

A lakáj (zavartan): Ez kérem... kukorica, amely... igazán restellem... amely pattogatás által önmagától felrepedvén, belső tartalmát kiéllel torditva kitünő edelét képez.

A király: Ez a zian szegény menü. Meg vagyok elégedve. Az Auer-égit betetted a cipőmbe?

A lakáj: Igenis, sire.

A király: Nagyon helyes. Hallottam, hogy az asbest-bőlés jót tesz a lábának. Ezentul minden elromlott Auer-égit asbestharisnyáját beteszed a cipőmbe. Ilyenre csak nem adunk ki pénzt!

A lakáj: De nem ám!

A király: Hozd ide a kis könyvemet. Ird be, amit diktálok.

A lakáj: Parancsára. (Ir)

A király: Ird: „Kiadások, 1902. január 23-ikán. Numero 1: Udvari ebéd öt személyre, hat lira...“ (Tovább diktál.)

— o. —

SZÍNHÁZ, ZENE.

„**Ádám és Éva.** Az **Ádámok** változnak, de a közönség lelkesedése egyforma marad s a mikor csak adják a kitünő francia operettet, zsuólóság megtelik a nézőtér. **Szirmai** után **Szerdahelyi** ugrott be Ádám szerepébe, ma pedig **Raskó Géza**, a **Népszínház** kiváló tehetségű baritonistája lépett harmadikkal sorompóba, hogy hosszú életet biztosítson a nagyszerű darabnak. Nem hasonlítunk össze a szerep megteremtőjével; ennek nincs is helye, csak éppen annyit konstatálunk, hogy játékban, énekekben egyaránt kifogástalan volt és nagyon is megérdemelte a zajos tapsokat, melylyel a közönség felvonások után a lámpák elé szólította. **Kury** Evája önmagát dicséri s minden kritikának meg kell hajolnia előtte. **Kovács** kitünő, kacagató s **Harmath** Ilona szépségével és kedves játékával vesztegette meg a nézőket. (p)

„**Hírek az Operaházból.** Az Operaházban holnap, pénteken bérletszünetben (4. sz.) **Tristan és Izolda** kerül színpadra, **Vasquezé M. L., Berts, Durran, Takács és Ney D.** felléptével. Az előadást 6¼ órákor kezdik. **Dr. Dalnoki** Viktor, a jeles fiatal baritonista szombat-ot e hó 25-ikén kezd meg vendégjátékát a M. Kir. Operaházban a **Bajazzók** Tomio szerepében.

„**Kopácsy** Juliska **Bukarestben.** **Kopácsy** Juliska most nagy sikerrel vendégszerepel **Bukarestben** egy bécsi operett-társulatnak az ensemblejában. A művésznő eddig a **Modellben**, a **Gésákban** és az **Operabálban** lépett fel. Mindhárom előadásban a romániai királyi pár és a trónörökös pár is jelen volt.

„**A Szókimondó asszonyság reprisé.** A **Népszínházban** holnap **Victorien Sardou** **Szókimondó asszonyság** című színműve kerül színpadra, a címszerepben **Blaha** Luiza asszonnyal és **Napoleon** szerepében **Szirmaival**. Mind a ketten 82-szer, vagyis a darab összes eddigi előadásain játszották szerepüket. **Mária** **Karolina** nápolyi királynő szerepét **P. Lukács** Juliska fogja játszani, ezuttal 79-edszer.

„**Yvette Guilbert a Vígsházban.** **Yvette Guilbert** szombaton fejezi be vendégjátékait a **bécsi An der Wien** színházban és vasárnap érkezik társulatával **Budapestre**. A **Vígsházban** hétón este kezdi meg a **Montmartre en ballade** (A **Montmartre** vándor-utón) a hogy **Yvette Guilbert** művészi vállalkozását nevezi, három estére terjedő vendégjátékát. **Yvette Guilbert** maga az első estén, mint értesülünk, nyolc kuplét fog énekelni, melyek közt ott a híres **La Gue** (Az anya szíve) és a **Ma tête** (Szegény fejem.)

„**Rákosi Szidi színésziskolája.** A **Rákosi Szidi** nyilvános joggal fölruházott színésziskolája e hónap 30-án, délután 3 órákor tartja első nyilvános operettevizsgálati előadását. Ezzel az alkalommal **Liorat-Varney** **A kis báránycsók** című kétülvonásos kerül teljes operette-személyzettel színpadra. Ez a darab a **Magyar Színházban** hosszú ideig volt műsoron és ott már évek óta nem adják. Előjegyzéseket már most el fogad az **Uránia-színház** pénztára.

„**A londoni Convent-Garden Opera évada.** A **londoni Convent-Garden** Opera az idei évadban két **Wagner**-ciklust is fog rendezni. A ciklus műsoron lévő **Wagner**-dalművei: **Tannhäuser, Lohengrin, Tristan és Izolda** a **Mesterdalnokok**, a **Walkür** és **Siegfried**. A **Wagner**-dalműveken kívül előadásra tognak kerülni **Figaro házassága**, a **Sevillai borbély**, **Don Juan** és **Lucia**.

„**Schratt Katalin asszony Amerikában.** **Schratt** asszony jövő hónap közepén kezd meg amerikai vendégszereplését **New Yorkban**. A művésznő **new yorki** fellépése össze fog esni a német trónörökös ott időzésével s egy diszlocadást is terveznek a művésznő fellépésével. A **New Yorkon** kívül hónap ezején indul **Amerikába** s **New Yorkon** kívül **St. Louisban** is játszi fog. **Schratt** asszony április végén tér vissza **Bécsbe**.

„**Hartmann pater oratoriuma.** A **bécsi** Zenekedvelők Egyesületében a jövő hónapban, **Mária** **Josefa** tóhercegasszony védnöksége alatt, három nagy zeneest lesz melyen **Hartmann** római szerzetes **Szent Ferenc** című oratóriumát fogják előadni. A szerző **Margac** jogia művét dírgálni. Az oratórium magánzólamait a **bécsi** udvari Opera elsőrangú tagjai fogják énekelni, a kórusok pedig négyesből tagból fog állani.

„**Mascagni honoráriuma.** Említettük már, hogy **Ricordi** miláni zeneműkiadó szerződést kötött **Mascagni**-val, amelyről fogva a hírneves zeneszerző arra kötelezte magát, hogy két év törzása alatt két új dalművet „szállít” **Ricordi**-nak. Egy olasz újság a szerződésnek azt a részletét közli, hogy **Ricordi** a két dalművet **Mascagninak**, mindjárt a „szállításkor” negyvenezer lírát fizet készpénzben s ezenül kötelezi magát, hogy neki, illetőleg jogutódainak kilencven esztendőn keresztül negyven százalékat biztosít a két dalműv jövedelméből.

„**A fiharmónikusok hatodik hangversenye.** A **Füharmóniai Társaság** ezidei hatodik hangversenyét e hó 2-én rendez a **Vigadó** nagy termében **Kerner** István karnagy vezénylete alatt **Bertram** Tivadar kamaranékes és **Freund** Etelka zongoraművésznő közreműködésével. **Kerner** karnagy gyengykedése folytán a hangverseny műsora némileg változást szenvedett, s mint önálló zenekari szám csakis a hazai újdonság. **Abrányi** Emil **Symphoniája** kerül előadásra, ennek ellenében azonban **Bertram** kamaranékes, ki a lipotvárosi kaszinó legutóbbi hangversenyén oly nagy sikert aratott, nemcsak **Weber** **Lysierl-áriáját** éneklí, hanem befejező számul **Wagner** **Walkürjéből** **Wotan** búcsúját is. **Honfittársnők** **Freund** **Etelka** kisasszony **Brahms** **D-moll** zongoraversenyét játszza. **Gyegye** e hangversenyre **Méry** **Béla** zeneműkereskedésében (Andrássy-ut 12.) válthatók.

„**Vidékli színészet.** **Lugoson** **Földes** igazgató színtársulata a közönség nagy tetszése és érdeklődése mellett működik. A buzgó igazgató mindent megtesz, hogy a közönség izlésének megfelelő darabokat mutasson be. A múlt héten **A nevezetes hastély** adták elő, amelyben **Margeritét** **Geroffy** Ilona, az igen tehetséges és bájos színésznő játszotta. A közönség a művésznőnek babérokörut nyújtott át és az egész estén át oihalmozta tetszésének minden jelével. — **Berki** **Ferenc** színtársulata a közönség állandó érdeklődése mellett működik **Lippán**. A derék kis társulat, amelynek néhány kitünő tagja van, annyira fel tudta kelteni a közönség érdeklődését, hogy az eleinte három hétre tervezett szezonot még két héttel meg kellett hosszabbítani. Legutóbb a **Vígsház** **Szitem!** című bohózata került bemutatásra nagy sikerrel. A darab két főszerepét: **Szabados** **Gizi** és **Szabados** **László** játszották nagy tetszés mellett. Nagy sikerük volt a **A nagymamában** is. Szín-ekeriüt azonkívül legutóbb: a **Folt**, amely tisztít. Ebben **Tomay** **Ella** aratott sikert **Mathilde** szerepében. Kedvelt tagjai még a társulatnak: **Berki**, **K. Pálffy**, **Derengi**, **Gáspár** **Anna**.

„**Operaelőadás a Telefon Hírműködésben.** A **Telefon** Hírműködés összes állomásán keresztül ma este a **Magyar Királyi Operaház** előadása lesz hallható. Előadásra kerül a **Tristan és Izolda**, **Wagner** **Richard** hatalmas zenedaraja, mely a Hírműködésn keresztül teljes egészében a legutóbbi években hallható. Az előadás fél 7 órákor kezdődik. Az opera közvetítése után legújabb híreit és táviratát olvastatja fel a beszélőjóság, majd annak bevége-

tével 11 óráig cigányzenét közvetít előfizetői szórakoztatására a Telefon Hírmondó, amelyet az Elő- és az Emke-kávéházból közvetítenek.

Olasz tenoristák.

(Az Operaház mai előadása. — De Lucia Fernando hangversenye.)

Budapest, január 23.

I.

A tenorizmus alkonya.

Goethe varázsló-mesterének keserves panaszára kell gondolnunk, ha a nagy olasz impresszáriók szorult helyzetéről hallók. Ok se tudnak megszabadulni a szellemtől, amelyet jó maguk idéztek föl. Az elkeseredett üzleti versengés ádáz küzdelmeiben olyan eszközökhöz kénytelenek nyulni, amelyek pillanatnyi sikerhez segítik őket, de előbb-utóbb bosszút állnak rajtuk.

Uj remekművekre van szükségük. És új művészekre. Hozzon nekik pénzt, sok pénzt a mű is, a művész is. Kinoveznek tehát remekműveket is, művészeket is, mindent a reklám segédelmével. Oh, a reklám, ehhez értenek. Magát a művészeti reklámot művésztől emelik.

Erdekes például, hogyan „készül” egy-egy új tenorista. Előző nábobok nem köitenek annyi pénzt léha csemetjükre, mint egy nagy impresszárió az új starra. Az új nagyság fellép itt is, ott is, mindenütt óriási sikerrel. Lovait kilógják. Koszorukat kap. Fáklyásmenetet rendeznek tiszteletére. Képt mindenütt láthatni. Az újságok hasábos cikkeket írnak róla. Poéták dalolnak. Az egész világ róla zeng. Gázsija esténként ezreke rug. El Rómában vagy száz elzüllött grófné, aki megrendelése öngyikossági kísérletet követ el az új nagyság miatt, mert halálosan beleszeretett, amikor legutóbbi hangversenyén hallotta. És így tovább. A hercegné már drágább. Vannak detronizált királynék is ilyen célból az impresszáriók szolgálatában.

Csak hogy az új nagyság aztán halálatlan. Mihelyt annyira megnő, hogy impresszáriója rászorul kegyetlen követelményekkel lép föl. Abszurdum és minden más művészre, pláne íróra nézve megalázó, hogy tenoristák egy-egy fellépésért minő gázsikat csikarnak ki maguknak. És velük tart a léha csövesek, amely a magas C-ben nagyobb élvezetet talál, mint a komoly művészetben.

Roppant mulatságos szövetséget kötött legutóbb két ádáz ellenség, a közös érdek hozott egymáshoz közelebb. *Sonzogno* és *Ricordi*, a két olasz zenekiadó-király a tenoristák szemérmelensége ellen véd- és dacsözvétséget kötött, amely szerint egyikük se ad ki olyan dalművet, amelyben tenoristának szerepet írtak. Ezt ók könnyen megtehették, hiszen trónusuk előtt hűzős jobbágyként áll minden zeneszerző. Nem lesz többé tenorista-szerep, a hősi címszerepet baritonnak vagy basszistának szánják. Ez a két hangnem sokkal gyakoribb, mint a ritka tenor-érec, amelyért annyi pénzt kell adni. Olaszországban tehát beállt az elkapott tenorizmus alkonya. Boldog Itália!

II.

De Lucia Fernando hangversenye.

Alár premiérje után történt, úgy gondolom. Szegény *Perottival* az István főherceg-szálloda kávéházában ültem, németre fordítottam neki a magyar lapok kritikáit. Valamelyik kollegám De Lucia és Tamagno nevét vágta *Perotti* fejéhez.

— Hígyje el, — mondá *Perotti*, — örvendenék, ha akár De Luciát akár Tamagnót Budapestre vendégszereplésre hívnák meg. Nem félek. Legalább látnák, hogy mennyire tuloz a hír, a reklám. Önök úgy hiszik, hogy azok hangóriások és hiba nélkül való művészek.

Ma este kapta meg ezt az elégtételt a milánói Campo Santo csöndes alvója.

De Lucia Fernando, az ünnepelt olasz tenorista, aki öt-hatezer lírát kap esténként, európai körutján Budapestre érkezett. Utolsóelőtti állomása az osztrák főváros volt, ahol ugyancsak furcsa tapasztalatokra tett szert; az elkényeztetett tenorista tudniillik nem tejszött.

Nálunk először is a *Lipótvárosi Kaszinóban* lépett föl, ahol igen nehéz volt a helyzete. Zajos mo-
torosságra alig kellett lelkesedést, míg mellette *Bertram Tivadar* nemesen nyugodt művészetet viharos ünneplésben részesült. Ma este pedig a *Vigadó* nagyterme csak úgy kongott az ürességtől, pedig De Lucia, a hírneves De Lucia állott a dobogón, — a csekély-zámú közönség, pedig amely egybegyűlt az olasz tenoristával szemben két párta szakadt.

Már most én így gondolokom:

Az olasz közönség legalább is olyan okos, mint én, — és ha De Luciát eszményi tenoristának tartja, bizonynyal megvan rá a maga józau oka. Mert akár-

hogyan is dolgozzon művész érdekében a reklám, erre a polcra, amelyet De Lucia elért, megfelelő tulajdonságok nélkül nem lehet följutni.

A mikor ma megjelent a dobogón, — tessék elképzelní Szatmári Mór kollegánkat embonpóttal és tizenegy miniatűr-rendjellel! — feszült várakozás uralkodott a teremben. Hogy De Lucia a technika szuverénje, arról nem lehet vitázni. Föltétlen ura mindennek, ami művészetében mesterség és lélekzvétele tüneményes produkciókhoz segíti. Organuma nemes, nem is ienomenális erejű, de nagy energiára képes. De érece már megoxidálódott. Reszket benne a tremolo.

De technikájától eltekintve, vita alá kerül művésze, Minden művészet a nemzeti temperamentum megnyilatkozási formája. Ez a forma De Luciánál élmélygös modorosság, bebalzsamozott stílusaltság. És erőszakosság! Művészetéből nemcsak az érzelmi bensőség árad elő, hanem — ugyszólván — már a belek is. Ha olasz földön olasz dalmű keretében hallom, bizonyára engem is elragadna honfátarsaink láza. De itt Budapesten, a Vigadó pódiumán a kozmopolita frakkhoz nem illik aránytalan túlzása, érzelmeinek szinhalhasogatása, kaszirozott édessége, haragjának műfoga, finomságainak aranyfűrtje.

Izlésünk megváltozott, nem kell már nekünk a par excellence „olasz tenorista.”

Milyen szegény volt a műsora, a *Werther*-árián kívül csupa ocsó hátásra számító dal meg ária. Nagyon kevésre becsülheti közönségünket, hogy Tosti jegyében állított be hozzánk. Leoncavallo Bajazzó-áriája se lehet parádés-száma ilyen előkelőségnek, a bel-canto virtuozának.

Singer Richárd, a fiatal zongoraművész néhány zongoraszámmal töltötte ki a pauzákat és jeles technikájával, komoly föllogásával ismét magára vonta a közönség figyelmét.

III.

Az Operaház mai előadása.

Aidát adták. *Castellano* Victor Emanuel, a fiatal olasz tenorista ma este iolytalta vendégszereplését és sokkal kedvezőbb hatást keltett *Rhadames* szerepében, mint multkor *A trubadúrban*. Az első felvonásból csak a romancót hallhattam, — majd a *De Lucia* hangverseny után visszatérve, a niuspárti jelenettől kezdve az előadás végéig voltam jelen.

Ez a rokonszenves énekes akit a minap nyilván az első fellépés izalma akadályozott meg képességei teljes kitéjtésében, sok izlést és intelligenciát árul el előadásában, igen muzikálisnak látszik és organuma, különösen a felső regiszterben, hősies színezetet mutat, de a keillo erő nélkül.

Ez az énekes állandó szerződötésre — több mint egy okból, — semmiesetre se alkalmas.

Wyns Charlotte asszony *Amneris* szerepében ismét óriási sikert aratott. Minden mozdulata új szobornak mutatja, telve a szép vonal költészetével. — Kitűnő volt *Ney Hermin*, az Operaház fiatal drámai primadonnája, akiről mindinkább meglátjuk, hogy minő jeles erőt nyert benne művészetünk.

(G—ly.)

MŰVÉSZET.

□ Az Iparművészeti Társulat tárgysorsjátéka. A Mag. az Iparművészeti Társulat tegnap délután négy órakor tartotta meg tárgysorsjátékát az Iparművészeti Múzeum illóti-nti palotájában. Jelen voltak: *László Iván* a kilencedik kerületi előjáróság részéről, mint hatósági biztos, *Dankovszky Gyula* számtiszt, *Szmracsányi Miklós* miniszteri tanácsos, *Beck Dénes* igazgató, *Györgyi Kálmán* vezértitkár és *Lipsey József* pénztárnok. A sorsolás eredménye ez volt: Nyertek: a 139-ik nyereszámon *Tisza Kálmán*, egy mahagoni szalon szekrényt; a 68-on gróf *Hadi* Sándor egy szövőtt divánzöngyvet; a 832-ön a bányai állami főgimnázium, Nagy-Bányán, egy női irasztalt; a 127-en *Stéphani* Lajos légszegőgáryi igazgató egy ezüst gyertyatartót; a 976-on *Walter Crane* London, egy zománcos vázát; a 1354-en a londoni ipartestület egy bronz irasztal készletet; a 143-on *Zalka* János püspök, Győr, 1 kotta-állványt; a 1411-en *Christian* Emil egy zománcos képkeretet; a 1241-en *Barta* Artur hat porcellán mokka ösészét; a 1492-ön *Branstein* Mór egy ösizzott üvegvaszát; a 1245-ön marosjenői *Rosnyai* Kálmán egy porcellán vázát; a 1212-ön dr. *Leopold* Kornél Szegvár, egy porcellán-vázát; a 506-on *Mahunka* Imre maratott üvegvaszát; a 1318-on *Kohora* Endre kanonok Kassa, egy dohányszékletet; a 50-en *Eiselt* József egy zománcos vázát; a 790-on *Wellisch* Gyula egy bársonyterítőt; a 550-en *Nagy* Ödön egy zománcos vázát; a 323-on gróf *Bethlen* Ödönnek Kolozsvár, egy női bőrv; a 201-en *Blockner* J. egy bőrkertüi tükröt; a 1461-en *Thonet*-testvérek egy női erszényt; a 1377-en *Fried* Károly ékszerész Szeged, egy himzett képkeretet; a 1031-en *Grünwald* István egy lajence vázát; a 681-en *Strobl* Alajos 1 takték-pipát; a 1138-on *Erolid* Pista egy szivartár-

oát; a 230-on az ötödik kerületi katolikus főgimnázium Budapest, egy női erszényt; a 788-on *Weinreb* Fülöp egy ezüst-hamutartót; a 570-en *Hercz* Henrik, Belisze, egy zománcos hamutálát; a 950-on *Nádor* Lajos egy takték-pipát; a 1463-on dr. *Tóth* János egy himzett tászkát; a 1176-on *Hegedűs* Zsigmond egy lajence vázát; a 672-ön *Sputter* Ferenc egy lajence vázát; a 1484-en dr. *László* György egy korona erszényt; a 1295-ön *Varga* Pál egy zománcos hamutálát és végül a 1100. számon *Kiss* Sándor egy lajence vázát. A nyeresémtárgyak már a mai naptól fogva átvehetőek az Iparművészeti palotában.

□ A magyar nők műkiállítására. A magyar nők műkiállításának termeiben (Váci-utca 34. Klotild-palota lélelelet) holnap, pénteken délután öt órakor lesz az ötödik zsúr. Ez alkalommal *Zemléni P.* Gyuláné négy olasz írónőről fog felolvasni s bemutatja: *Serao* Matild *Veera*, *Annie*, *Viranti Annie* és *Adairagri* irodalmi működését. A felolvasást *Hermann* Iona hegedűjátéka követi. Az ifjú hegedűművésznök ez lesz az első, nyilvános szerepele. A műsor befejeztével téázás lesz, mint eddig is minden zsúron volt. Vendégeket szivesen lát a kiállítás rendezőbizottsága.

□ Feszty Árpád kiállítására. A városligeti Múcsarnok középső nagy termében ma állították föl *Feszty* Árpád testményét, mely *Krisztus* tometését ábrázolja a keresztől való levételől kezdve a sirbeteletelig. A nagyszabású triptichon a terem egész falát eloglalja. Az elrendezés munkája még egyre iolyik a kép körül. Szombaton délután a sajtó képviselői és meghívott vendégek nézik meg a képet, melynek kiállítására vasárnap reggel megnyílik a nagy közönség számára. Belpódján egy korona, három személynék két korona és öt személynék három korona.

Nyilttér.

TROPON a gyomorhajosok legjobb tápláléka.

A gyöngeségi érzést, mely a rossz emésztésüeknél, a táplálék tökéletlen fölemésztődése következtében fölép, a Tropón hamar megszünteti.

Ez a könnyen emészthető fehérje, melyet a leggyöngébb gyomor is eibir, lehetővé teszi azoknak is, kiknek beteg gyomra a közönséges ételeket megemészteni egyáltalán nem képes, hogy szerveztüknek mindennap annyi fehérjét juttassanak, amennyi annak jó erőben tartásához szükséges.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága

Vagyos 1900. december 31-én

1,687,840,168.54 frank.

Biztosítással állomány 1900. december 31-én

5,914,496,829.12 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest. IV., Károly-körút 26.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ Az Akadémia ülése. A Magyar Tudományos Akadémia hét.ón, 27-én délután öt órakor összes-ülést tart az akadémia ülésteremben. Az ülésen az 1902. évi költségvetést fogják tárgyalni. A legközelebbi ülés ezután lebrnár harmadikán lesz, mikor az I-ső (nyelv- és széptudományi) osztály ülésezik.

□ Egy pénzintézet monografiája. Ezelőtt hatvankét esztendővel, mikor az első magyar pénzintézet megalakult, mást jelentett pénzintézetet alapítani, mint manapság. Ma az ilyen alapítás: üzlet; akkor hazafias cselekedet volt. *Fáy* Andrásnak, az első magyar pénzintézet megalapítójának az emlékeztető irodalmi munkássága mellett is leginkább ez az alkotása örítte meg az enyészettől. Nemzeti alkotás volt akkor egy ilyen intézmény, amelyben egy-egy gyjtő és teljesztő állomása létesült a magyar nemzet szervezeten gazdasági erőinek. A negyvenes évek első felében, mikor a nemzeti erőgyjtésnek, a később bekövetkezett nagy átalakulás előkészítésének munkája folyt, ennek a munkának nevezetes tényezője volt a gazdasági téren való szervezkedés. A gazdasági erők nemzeti jelentőségének megismerése szülte a *Védeglelet*, élén *Kossuth* Lajossal és ez a megismerés gyjtötte a pesti táblalíró-világ, színté-

javát, a magyar közélet elejét Fáy András köré, mikor a Pesti Hasi Takarékpénztár-egyesületet meg alapította. A példa hatott akkor országsszerte; az ország szívéből kiindult kezdeményezések hamarosan akadtak követői a vidék jelentősebb városaiban. Arad volt a legelső város, amelynek akadt Fáy Andrása; itt alakult meg a legelső vidéki pénztár, alig néhány héttel a pesti után. Erről az intézetről az Aradi Első Takarékpénztár, a vidéken a legrégibb, az egész országban a második és ma is egyike a legnagyobb magyar pénztáraknak, nagyon érdekes monográfia jelent most meg. Ottenberg Tivadar, az intézet vezérigazgatója írta meg a takarékpénztár hatvanéves történetét 1840-től 1900-ig. Ez a majdnem husz ivre terjedő, testes kötet jóval több egy vidéki takarékpénztár száraz történeténél. Alapításának körülményeinél és azóta szereplő vezérterfáinál fogva tényezője lett az Aradi Első Takarékpénztár Aradváros és Arad megye közéletének és halványos története nagy és érdekes darabját örökíti meg a nagy magyar város multszázadbeli történetének. Azon mód jött létre ez a takarékpénztár is, mint pesti mintaképe; hazafias lelkek áldozatkészsége, városi és megyei notabilitások lelkes agitációja és munkája adott neki életet. Első elnöke Bánhidy Antal, királyi tanácsnok és több megyék táblabírája, alapítói közt ott voltak Csernovits Péter, az Edelspacherek meg Thököly Sebők (a Thökölyanum alapítója). Atzl Sándor, Furgl János, Vörös Antal, Vörös Sigmund táblabírák, Török Gábor, „Al-Ispány”, meg egész sora a városi, Választott Polgárok-nak, a megye és a város főtisztviselőinek és más vezéregyéniségeinek. Megkapón érdekes korrajz ennek az alapításnak a története és az intézet fejlődésének további korszakaiba is, amelyek gondos és szerencsés kézzel festett meg a monográfia érdemes írója, minduntalan reflektálódik Arad közéletének egy-egy történeti momentumára. A város és a megye gazdasági és politikai történetének teljes megírásához valamikor nélkülözhetetlen forrásmunka lesz ez a szép és jó könyv. Az intézet igazgatósága tehát helyes példát adott a mű kiadásával, Ottenberg Tivadar pedig derék, hasznos, dicséretes munkát végzett a megírásával. A könyv díszes kiállítására egyaránt dicséri a kiadó áldozatkészségét és az aradi sokszorosított-ípar fejlettségét.

○ A Magyar Filozófiai Társaság második nyilvános ülését január 6-án délelőtt 10 órakor tartja az Akadémia előcsarnokai előterében.

○ Porsemek. Ilyen cím alatt adott ki egy kötet elbeszélést Reschner Lina kolozsvári írónő, akinek a nevét egy a főváros, mint a vidéki lapok tarca-rovatából ismerjük. Kifűnő megfigyelőképesség, jó magyar stílus jellemzik a fiatal írónőt, aki kötetében nem vállalkozik nagy társadalmi problémák megoldására, hanem inkább apró, egyszerű történeteket mond el a sokszor a saját lelki világából. Ez ezek az utóbbiak teszik érdekessé Reschner Lina könyvét. Ahol a magakorabeli fiatal leányokkal foglalkozik, ott igaz a hangja, ott emelkedik felül a sablonon. A *léb kasszony* a *Napfénykasszony* s a *Tíz meseje* a kötetnek legszebb darabjai s hisszük, hogy különösen a leányok körében nagy olvasóközönsége lesz a fiatal írónőnek, akinek fejlődéséhez különösen jogos reményeket lüthetünk. A kötet Kolozsvárott jelent meg s a szerzőnőnél jelent meg.

○ A Jó Egészség című lapról a *Belügyi Közlöny* ezt írja: dr. Nagy Albert székesfehérvári orvos szerkesztésében Budapestben megjelenő Jó Egészség című lapot a belügyminiszter a törvényhatóságok figyelmébe ajánlja. A lap célja az, hogy főleg a nép között terjeszse az egészség megővését ismertető, mintán a nép egészségének megővését célzó hatósági intézkedéseket is rendszeresen csak akkor várható teljes siker, ha a nép az intézkedések szükségét belátja, azok célszerűségét megérti, a Jó Egészség című lap amely e célra alkalmasan van szerkesztve, a törvényhatóságok támogatására érdemes.

○ Journal de Budapest. Ez a francia nyelven szerkesztett hetilap immár második évfolyamát járja és egészen megeléged annak a várakozásnak, amit keletkezésekor hozzá fűztünk. Élénk tartalommal és kifogástalan párisias francia nyelven van szerkesztve. Legújabb számában az első cikk, amit Salomon Ödön írt, a legújabb szerkesztő irt, elmondja panaszok, hogy Párisban az ugynevezett Európa-negyedben minden város képviselve van utca-utca, még Pressbourg is, csak Budapest nem szerepel. *Causerie théâtrale* címmel eleven színházi tárcsa van a lapban. A *Courrier de Budapest*, *Carnet Mondain* és a többi rovatok is érdekes olvasmányt nyújtanak. A lap előfizetési ára fél-évre 6 korona, szerkesztősége IV., Kossuth Lajos-utca 12-16. szám alatt van.

EGYESÜLETEK.

(Az Országos Pinceregysület) alapszabályait ma hagyta jóvá a belügyminiszter. Az egyesület ennek következtében március 5-ikén tartja első rendes közgyűlést, amelyen a tisztikart megújítja. A közgyűlésen résztvesznek valamennyi magyarországi pinceregysület képviselői, hogy az Országos Egyesületbe való beolvadást hivatalosan megcsinálják.

VIDÉK.

— (Fegyelmi ítélet.) Nagybeszerekről táviratozák: Torontálmege fegyelmi választmánya e hó 22-én foglalkozott Reitter Oszkár nagybeszereki rendőrkapitány fegyelmi ügyével. A vizsgálat kiderítette, hogy a hivatalos pénzeket Reitter híven kezelte és azokat az utolsó fillérig rendeltetési helyére juttatta. Csak a naplózásoknál fordultak elő kisebb szabálytalanságok, de itt Reitter ugy járt el, mint ahogy azt hivatalbeli elődei láta. E szabálytalanságokért a fegyelmi választmány Reittert 100 korona pénzbüntetésre és egyben állásába visszahelyezte. A várossal megelégedést keltett az ítélet, mert Reitter Oszkár korrekci magaviseletéről várossszerte kedvelik.

SPORT.

• Egy év eredménye. A Magyar Uszói-Egyesület 1901. évben, nyolcadik eredményűs évében 269 nyert éremmel gazdagodott. A legutóbbi időben alakult sok sport-egyesület ellenében a leher-sárga dressz sok győzelmet szerzett. Tizenkilenc nemzetközi bajnoki cím és igen sok rekord. Öt vándordíj tényleg eredményt szerettek meg: Bihari József, Gráfi Ödön, Guilemt Ferenc, Harmay Zoltán, Herzegh Béla, Klein Géza, Simó S és Schubert Ernő többszörös bajnokok. Az uszásban 29 I., 20 II. 13 III. díjat, ahonnan 40 I. 37 II. 27 III., 11 IV. díjat, kerékpározásban 6 I., 18 II., 7 III., 5 IV. díjat nyertek, de ehhez járul még az alig kétélves futball-csapat II-ik helye a banokságban és azok a jó eredmények, melyeket a híres angol csapatok, a kitűnő „Slavia” (4:2) és „M. A. C.” (4:3) matchein kivetk.

• Az alagi versenytér átalakítása. Az Urlovasok Szövetkezetének igazgatósága nagy reformon fáradozik. Az alagi versenytér átalakítását tervezi a legmodernebb versenypályák mintájára. Elsőbbin is a tribünök kiszélesítéséről és komfortabbá tételéről van szó és ezzel kapcsolatosan a mellékhelyiségek és a totaizátor kényelmének emeléséről. A párt a szintén szélesítették az alagi már eddig is sikerűen lekötött homok pedig valami uton-módon ugyanolyan ruganyossá tételnek, mint például a budapesti versenytér gyepje. Természetesen rengeteg pénzt igényelnek az átalakítások, de az Urlovasok Szövetkezete el van határozva rá, hogy minden áldozatot a lehetőség határain belül meg fog hozni. A pálya átalakítása egyáltalán magával hozná az alagi versenyek díjanak emelését, különösen az elő- és utószezonban, melyekben eddig is a legjelentékenyebb utamok kerültek elődtetésre. Az érdekes terv realizálása már a legközelebbi időben várható, ha a pénzügyi nehézségek el lesznek harthatók.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Utanállok. A fővárosi gonosztevők sorában az utonálló a ritkább előjárású közé tartozik. Ehhez a mesterséghez nagyobb fizikai erő és élszantság kell, mint amennyivel a fővárosi csirkefogók átlaga rendelkezik. Hogy milyen silányak ezek a mi saját külön banditák arryl a mai esküdtszéki tárgyaláson is volt alkalmunk meggyőződni. Két disztelen példány a fővárosi utonállónak ült a vádlottak padján. Az előzmények a következők. A mult év november-küncedikén a Vérmezőn rövid időre a att egymásután két embert támadtak meg ott az utonállók, Kovács János volt az egyik. Este tíz órakor másodmagával ment keresztül a Vérmezőn, amikor két legény utát állta és pénzt követelt. Kovács azok közül az emberek közül való, akik nem ijednek meg a maguk árnyékától. Ömbelésű botjával közibőlük vágott a rablónak, akik az érsélyes ellentállásra lödadtak a harcot, s várták az alkalmat, míg egy kevésbé élszánt férfiú kerül velük szembe. Nem kellett sokáig várakozniok. Néhány pere múlva lütyű-részletet hallottak. A gazemberek tudták, hogy aki éjjel lütyül, az fél, s csak magát igyekezik bátorítani a noszeléssel. Ezek türelmetlenül várták Jakab Zsigmond gyógyszerészirt laboráns, mert ő volt az a könnyelmű ember, aki éjnek idején keresztül akart vágni a Vérmezőn. A két utonálló megvárta, míg mellettük elhalad, akkor aztán az egyik eléje került s a kését az arcába vágta, a másik pedig hátulról kirántotta a lábát, úgy, hogy a boldogtalan ember menten elterült a földön. A rablók elvetkét a szivartárcáját, elvettek tőle egy női télikabátot, mely a testvérhűgés volt, s a zsákmánnyal futásnak eredtek. Jakab Zsigmond utánuk futott s utól is érte őket, de abban a pillanatban egy kórakásban megbottolt s elesett. A rablók erre újra nekiestek s összeszurkálták. A szerencsétlen ember kiállítását meghallotta Major Gábor, aki a rablókot felolta, amíg a messze távolból elő nem került egy rendőr. A budapesti esküdtszék ma tárgyalta az esetet Zeinyay Leó elnökletével. A vádhatóságot dr. Pataky Gyula királyi ügyész képviselte, védő dr. Rácz Dezső volt. A vádlottak: Szalaba Albert 27 éves napszamos és Schrött Árpád 22 éves

gyári munkás, igazi gonosztevő-típusok. A rablást persze tagadják. Azt a vakmerő mesét gondolták ki, hogy a panaszos tökrészegen beléjük kötött, mondván: — Szervusz sógor!

Ez a konfidenskedés, úgy mondják, annyira fűháborította őket, hogy arculütköztek. Erre aztán mind a hárman késhez nyultak s kölcsönösen megszurkálták egymást.

A bizonyítási eljárás befejezése után a kérdések feltételére került a sor.

A perbeszédet sorát dr. Pataky Gyula kir. ügyész nyitotta meg. Dr. Rácz Dezső védőbeszéd után az esküdtek elől tanácskozás után bűnösnek mondták ki mind a két vádlottat a rablás büntetésben s ez alapján a törvényszék Szalaba Albertet *öt évi fegyházra*, Schrött Árpádot *egy és fél évi börtönrre* ítélte. Az ítéletben Schrött Árpád megnyugodott, Szalaba is megnyugodott, de a védő Szalabára nézve semmisségi panaszot jelentett be.

§§ Vizsálykodás. A budapesti kerületi betegsegélyező pénztár irodavezetője, Kuncz Jenő és egyik pénztári tisztviselője, Szántó Izidor között személyes ellentétek támadtak. A dolog vége az lett, hogy Szántó állását az igazgatóság rendelkezésére bocsátotta. Irt azonban az igazgatóságnak egy levelet is és ebben Kunczot, akinek Szántó szerint „külön ártalmára lenni nem is szükséges”, több rendbeli hivatali szabálytalansággal vádozta. Az irodavezető a levél alapján rágalmazásért lejelentette Szántót. A büntetőjárásbírósnál Baumann büntetőjárásbíró a mult év október havában tárgyalta már a bűnpört, amelynek során az ügyesség is megváltotta Szántót, mert Kuncz Jenő párvadaira való kihívásért is lejelentést tett ellene. Az októberi tárgyaláson a bíróság dr. Gleichmann Lajos. Szántó védőjének indítványára elrendelte a hivatali szabálytalanságok tekintetében a bizonyítást. A mai napon megtartott tárgyaláson a peres elem kibékültek s dr. Pap Zoltán a panaszos ügyvédje a rágalmazás vádját visszavonta, mire a bíróság ez irányban az ügyet megszüntette. A párvadaira való kihívás vétségének vádjától pedig a bíróság a vádlottat felmentette, elodgadván a védőnek azt az érvelését, hogy elégtétel-kérés még hakt megbizott utó a törénik is, nem állapítja meg a párvadaira való kihívás vétségét. A felmentés ellen az ügyész felebbezett.

A kis-czelli takarékpénztár.

Szombathely, január 23.

A kis-czelli takarékpénztár hűlen tisztviselői ellen ma kezdték meg a tárgyalást a szombathelyi büntetőtörvényszék előtt. A főbűnös, Rosenberg Lajos Amerikába szökött a büntetés elől. A vádlottak padján csak Ritt Károly, a volt főkönyvelő, az intézet tisztviselő, az igazgatóság és a feügyelő-bizottság tagjai ünek. A zsuroásig megtelt tárgyaló-teremben a károsok nagy tömege tartózkodik. Azok akiknek a pénzét Rosenberg és társai elskasztották.

Magáról a tárgyalásról a következő tudósítást kapjuk:

Az ügyesség vádirata alapján a törvényszék vád alá helyezte Ritt Károlyt, a takarékpénztár volt főkönyvelőét, Pácz Henriket, Vidós Martont, Gefin Lajost, dr. Havasi Beát, Jagcza Lajost, Gömbös Ferencet, Spisits Lászlót, Sipók Bertalant, Schreiber Berendot, Veisz Kálmánt, Fischert és Károlyi Endre igazgatót a feügyelő-bizottság tagját.

A törvényszék elnöke Szalay Agoston törvényszéki bíró, az ítélőtanács tagjai Prugberger Vince és dr. Halász Ernő törvényszéki bírák. Az ügyességet dr. Fejérváry László királyi ügyész képviseli. A vádlottakat dr. Gyöngyösi Tivadar, dr. Pietmés Ferenc, dr. Eső Imre, Gombas Sándor, Markovits Gyula Feldmann Bódog, dr. Nemet Gyula, Fischer Károly és Schreiber Zsigmond ügyvédek védik.

Az emok először Ritt Károlyt, a takarékpénztár volt főkönyvelőjét halgatta ki.

— Bűnösnek érzi-e magát — kérdezte tőle az elnök.

— Nem én. Hamis tételeket az intézet fizeteli könyveibe nem vezettem s nem volt részem azokban a manipulációkban, amelyek az intézetet romlásba vittek.

— Honnan van az, hogy a könyvekben 953.000 forint váltótartozás szerepel, a szakértők megálapítása szerint pedig csak 368.000 forint volt a tényleges tartozás.

— A könyvekben a folyószámlabeli tartozás is e tétel alatt van kimutva.

A folyószámla tartozás címen is csak 64.000 forint szerepel, holott valóságban 500.000 forint folyószámla tartozás volt.

— Engem Rosenberg igazgató utasított, hogyan vezessem a könyveket, én vakon bízam benne, annyival is inkább, mert Rosenberg egy nyilatkozatot mutatott nekem, mely szerint a Rosenberg-család egész vagyonával jótáll az intézetért. En tudtam, hogy Rosenberg vagyonos ember s vagyonát egy millióra becsülték, tudtam azt is, hogy Rosenberg Sándor gyógyszerész is jómódu ember s így nem kellett attól tartanom, hogy a család ne fedezné a takarékpénztárt.

— Hogy magyarázza azt, hogy 1895-ben Rosenberg Lajos 250.000 forintot fizetett folyószámla tartozására s a könyvelő mégis 350.000 forintot, tehát 150.000 forinttal többet törölt Rosenberg tartozásából.

— Erre nem emlékszem.

Az elnök felvetésére Grábler könyvszakértő megmutatja Rittnek az inkriminált tételt...

Ritt: Hasonlít az ez a bejegyzés,

de mégsem az én irásom, valószínűleg a Rosenbergé, mert neki szakasztott olyan írása volt, mint nekem...

Az *elnök* (Ritthez): Ennek nem volt vagyona s az intézetnél mégis 15.000 forint hitele volt, hát ez hogy történthetett?

— Eldelégképpen kaptam ezt azt összeget, amit különben váltómással fedeztem s egy 2500 forintos biztosítási kötvénnyel...

Ezután *Schenkernek*, a felügyelőbizottság elnökének kihallgatása következett. Vallja, hogy a felügyelőbizottság rendszeres vizsgálatot nem irogatosított, az egyes tételeket nem rovidította, csak a végösszegeket nézte. Kétféle háromnapon egyszer üléseztek s ekkor is elodrigálták azt, amit az igazgató s a könyvelő elébök terjesztett. — A maga is tönkrement, mert gyámloltjai vagyonát amit a takarékpénztárra helyeztet s ami elvesztett, saját vagyonából kellett visszafizetnie. A folyószámla könyveit sohasem mutatták meg sem neki, sem a felügyelőbizottság tagjainak.

Az *elnök*: Ennek egy 6000 forintos betéti könyv volt birtokában, holott egy krajcar betéje sem volt az intézetnél.

— Rosenberg igazgató szívességből állította ki részemre ezt a könyvet s én évente 68 forint használati díjat fizettem. A betéti könyvre óvadék kellett s én egy bianco váltóval ledeztem a könyv értékét.

Pick Henriket, *Spiszits* Lászlót, dr. *Havasi* Bélát, *Weisz* Kálmánt, *Jagicza* Lajost, *Adorjányi* Endrét *Géfin* Lajost és *Vidos* Mártont az igazgatóság és felügyelőbizottság tagjait hallgatta ki ezután az elnök, akik egyértelműleg azt vallották hogy a felügyelőbizottság a folyó számláról vezetett könyveket sohasem látta. 1899. január havában támadtak az első nyugtalanító hírek. Ok a Rosenberg-családdal tárgyalások kezdtek. Rosenberg Gyula volt orsz. képviselő fel is ajánlott százezer forintot, de miután a hiány még ezután is 400.000 forint volt, ennek a rendezésére sem Rosenberg Gyula, sem a család nem vállalkozott, mert Rosenberg Lajos öket is megkárosította.

A tárgyalást holnap folytatják.

TÁVIRATOK.

Páris, január 23. A *Matinnek* egy touloni jelentése szerint a *Charlemagne* páncélos hajó azt a parancsot kapta, hogy Tangerbe menjen. Hír szerint a hajó kiküldése összefügg két francia tisznek Marokkóban történt meggyilkolásával.

Belgrád, január 23. A szenátusban *Ruzics* szenátor intarpellát, hogy miért nem tették még közzé a nemrég *Münchenben* elhunyt *Todorovics* Velimirnek, az 1868-ban meggyilkolt *Obrenovics* Mihály fejedelem természetes fiának végrendeletét és miért nem részesítették megfelelő tiszteletben e férfi emlékét, aki jelentékeny vagyonát a szerb államra hagyta.

A német birodalomgyűlésből.

Berlin, január 23. A birodalomgyűlés ma folytatja a belügyi költségvetés tárgyalását. *Fischer* (szociáldemokrata) hevesen megtagadja *Posadowski* államtitkár, kétszínűséggel, a szociális reformok akadályozásával vádolja őt és idéz állítólag udvari körökben eredő nyilatkozatokat, melyek sértők a munkásokra.

Gróf *Posadowski* belügyi államtitkár cáfolja a vádakait és megjegyzi, hogy ő a szociáldemokratákat munkáspártnak tekint, mely legnagyobb részben már lemondott a jövő államának reményéről. A pártnak azonban azt a lojalitást kell tanúsítani, mely szükséges ahhoz, hogy a törvényhozó testületben a törvényhozási tevékenységet előmozdítsa.

A lemergi tüntetések.

Lemberg, január 23. Néhány bécsi lapnak az a közlése, hogy Lembergben tegnapi tüntetések voltak a német konzulátus előtt, teljesen alaptalan. Épp oly helytelen az a híresztelés, hogy az orosz konzulátus címerét a tegnapi tüntetéseknél alkalmával elpusztították. A tüntetőket megakadályozták abban, hogy a konzulátus elé vonuljanak. Csak utólag vettek észre egy kis sérülést a konzulátus épületén levő vékony piéhoimeren, de még eddig nem tudták konstátálni, hogyan és mikor, sérült meg a címer.

Lemberg, január 23. A *Gazetta Narodova* írja: A tanuló-ijusággal szemben tanúsított minden elnézés dacára rajta kell lenni, hogy még erőszakkal is lehetetlenő tételessék az utakon való tüntetés. Nem kételkedünk benne, hogy a tanuló-ijuság, amely a minap tüntetett, ezt most már megbánta. Az iskolai hatóságok aligha fogják rossz néven venni, ha megbüntetik a tüntetőket és meggátolják, hogy az ijuság a helyett, hogy tanulna, esztelen tüntetéseket rendez. A *Dziennik Polski* szintén sajnálja, hogy az ijuság oly türetra vezetette magát, amelyet a lakosság nagy mértékben helytelenít. A tanároknak az ijuságra nemcsak az iskola falain belül kellene felügyelniök, hanem azokon kívül is.

A *Przedsvit* hangsúlyozza, hogy a céltalan tüntetéseket, amelyek ugy az ijuságnak, mint a közjóknak ártalmára vannak, lehetetlen helyeselni. Az ijuság tanárainak és szüleinek egyaránt kötelességük volna, hogy az ijuságot komolyan óvják az okatlan tüntetésektől.

A délafrikai szabadságharó.

Wellington, január 23. Január 23-án megy Dél-Afrikába a nyolcadik és február 29-én a kilencedik újzéländi csapatkontingens.

London, január 23. A Dornfontain mellett vívott ütközetben elesett egy angol őrnagy és négy katonája, tizenkilencen megsebesültek. Más ütközetben elesett egy angol katonája és tizen sebet kaptak. *Vessel* kommandója a Fokföldön elfogott ötven angol katonát.

Fokváros, január 23. A város közepén *iszonyus tűzvész pusztít*. A tűz a *Robertson*-féle áruházban ütött ki.

London, január 23. *Brodrick* hadügyi államtitkár kijelenti, hogy *Seepers* azért végezték ki, mert rábizonyították, hogy többször durván megsértette a hadi szokásokat. Többek közt hét bennszülöttet meggyilkoltatott és egy fehér embert megkorbácsoltatott. Az a tény, hogy *Seepers* hadi fogoly volt, nem zárja ki a gyilkosság és a haditörvények megsértése miatti pert.

Mac Laren kérdi, vajjon 1901. júliusban vagy más időben, amióta *Kitschener* és *Botha* közt tárgyalások folytak tetteik-e a boer vezérek nevében közvetve vagy közvetlenül a kabinet valamely tagjának a háború befejezésére irányuló javaslatok.

Balfour a kinstár első lordja azt válaszolja, hogy a kormánynak nem tetteit ilyen javaslat senki részéről sem, aki képes volna a boer haderők nevében beszélni.

London, január 23. A *Times* második kiadása jelenti *Melbourne*-ből tegnapi: A szövetségi parlamentben *Higgins* boerbarát képviselő egy kérvényt nyújtott be, melyet vagy 800 ember ir alá *Uj-Dél-Wales*-ből, *Victoriából*, *Dél-Ausztriából* és *Tasmaniából*. A kérvény az ausztráliai csapatoknak Délafrikából való visszavonását követeli. A kérvényt a ház hallgatva fogadta. A miniszterelnök azonban azt a tetszéssel fogadott kijelentést tette, hogy a kormány eleget fog tenni *Chamberlain* kérésének.

Pretória, január 23. A napokban 150 boer meglepett 35 bennszülöttet, akik 25 yeomanry ledezete alatt *Lindiquespruit* mellett fűvet kaszáltak. Az angolok kemény ellenállás után megadták magukat a túlnyomó számu ellenségnek. A boerok részéről e esett hat és megsebesült négy ember, az angolok részéről elesett egy és megsebesült hat ember. Azonkívül a boerok utólag agyonlőttek négy fegyvertelen bennszülöttet.

A német gabonavámok.

Berlin, január 23. A porosz képviselőház mai ülésén a mezőgazdasági válságról volt szó. *Hirsch* azt mondja, hogy nem hiszi, hogy a mezőgazdaság olyan nagy inségben volna. A mezőgazdák fel akarják emelni a járadékot a munkás rovására. *Podbielski* földmívelésügyi miniszter azt válaszolja, hogy ezrével vannak földbirtokosok, akik rosszabb helyzetben vannak, mint a munkások. Nem vagyok híve a gabonavámok feltétlen emelésének — mondja a miniszter — de ideiglenesen szükségessé tartom őket, míg a mezőgazdaság nem jut ismét abba a helyzetbe, hogy a maga erejéből vegye fel újra a versenyt. Megjegyzem, hogy az új vámtarifa mostani alakjában sokkal jobb az eddigi tarifáknál és azt hiszem, ki mondhatom azt a reményt, hogy közös alapon találkoznunk abban a helyes politikában, amely nem gyűlölet, irigységen és rosszakaraton alapszik. Több fe szóialás után a tárgyalást holnapra halasztották.

A kínai dolgok.

Peking, január 23. Németország, Anglia, Franciaország, Oroszország, Portugália és Japán új követet ma átadták megbízóleveleiket. Kínai tisztek és katonák és egy kis csapat idegen katonaság elkísérte őket a szent város kapujáig. A követeket és az attasékat gyaloghíntón vitték az audienciás terembe.

Tienotin, január 23. A kelet-ázsiai német pót-dandár parancsnokságához beosztott *Mutius* hadnagyot őrájraton *Csunlanseng* közelében, Tiencentől keletre tizenhat mértőldnyire rablók támadták meg és egy lövés-sel súlyosan megsebesítették a tüdejét.

Öldöklések Törökországban.

Konstantinápoly, január 23. A koszovói vilajetben, a kosonai kerület szomszédságában egy bolgár rablóbanda és török katonák között összeütközésre került a dolog. Tíz bolgár elesett.

Konstantinápoly, január 23. A bitliszi vilajetben egyes törzsek között véres verekedések voltak, amelyekben husz embert megöltek. A vani vilajetben véres összeütközés volt a Sevi- és a Milan-törzs között. Mindkét részen elesett és megsebesült néhány ember.

Puskapor Montenegrónak.

Cattaro, január 23. Anivariban nemrég egy olasz vitorásahajó kötött ki, amely 10.000 kilógramm

puskaporot hozott az anconai tüzérségi parancsnokságtól a montenegrói hadügyi minisztérium számára. A szállítást Anivariból *Öszvérháton* továbbították.

A francia külügyi vita.

Páris, január 23. A képviselőház 812 szavazattal 203 ellenében elfogadta a külügyminisztérium költségvetésének 9. fejezetét, amely a kelet-európai és kelet-ázsiai katolikus missziók segélyezéséről szól s egyttal elvetette *Délessant*-nak a tétel törlesztését javasoló indítványát és a bizottság indítványát, amely az eredetileg felvett összegből 100.000 frank törlesztést ajánlotta. *Delcassé* külügyminiszter véde-mébe vette a tételt, arra kérve a házat, hogy az igazi nemzet politikának megfelelő határozatot hozzon. Amire *Keeten* és *Kelet-Azsiában* törökszünk, — mondotta egyebek között — a francia nyelv terjesztése. Ne feledjük, hogy más nemzetek nagy áldozatokat hoznak, hogy befolyásunkat csorbítsák. Fărădozásuk azonban nem tudta gyöngíteni befolyásunkat. A francia iskolák látogató gyermekek száma folyton növekszik. A papi intézeteknek köszönhetjük, hogy egy-egy tanuló csak nyolc frankunkba kerül. Ne feledjük, hogy a vallás az, aminek befolyásunkat köszönhetjük. Higgyék el, a külföld a bizottság javasolta törleszt elfogadását örömmel üdvözölné. (Elnök helyeslése.)

A ház ezután elfogadta a külügyminisztérium költségvetésének valamennyi tételét és a tárgyalás folytatását délutánra halasztotta.

A dán szigetek eladás.

Kopenhága, január 23. A *Politiken* című lap jelentése szerint a dán nyugat-indiai szigetek eladására vonatkozó szerződés a legközelebbi napokban aláírják Washingtonban.

Közgazdasági táviratok.

New-York, január 23. (Terményfőssé.) (Zárlat.) Gyapot: New Yorkban helyben 8 1/2 (8 1/4), Jan-ra 7.95 (7.89), Aprilisa 8.12 (8.01). New-Orleansban helyben 7 1/2 (7.19 1/2). — Petroleum: Stand white New Yorkban 7.20 (7.20). Stand white Philadelphian 7.15 (7.15). Refined in Cases 8.30 (8.30). Credit Balances at Oil City 1.15 (1.15). — Zsír: Western steam 9.65 (9.75). Rohe és Brothers 9.80 (9.90). — Tengeri irányzata állandó. Január 67 1/2 (68 1/2). Májusra 67 1/2 (68 1/2). — Juliusra 67 1/2 (68 1/2). Baza irányzata állandó. Páros ósai helyben 87 1/2 (88.—). Január — (—). Márciusra 85 1/2 (85 1/2). Májusra 84 1/2 (85.—). Juliusra 84 1/2 (84 1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 7 1/2 (7 1/2). — Kávé: fair Rio 7. sz. 6.— (6.—). Jan-ra 5.60 (5.70). Aprilisa 5.85 (5.90). — Liszt: Spring Wheat clears 2.90 (2.90). — Kukor: 3.— (2.1/2 1/2). — On: 23.87 (23.62). — Riz: 11.— (11.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, jan. 23. (Terményfőssé.) (Zárlat.): Baza irányzata állandó. Január 75 1/2 (76 1/2). Májusra 79 1/2 (79 1/2). — Tengeri irányzata állandó. Január 59 1/2 (60 1/2). — Zsír: Január 9.22 (9.30). — Májusra 9.42 (9.50). — Sallonna short clear 8.80 (8.80). — Sertés: január 16.— (16.20). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Budapesti Napló

részére

Apró hirdetéseket

és

Előfizetéseket

elfogadják a következő lapelárusító helyeken:

Breuer Nővérek, Teréz-kört és Podmaniczky-utca sarok.

Adler Leona, Lipót-kört.

Pösch József, Váci-kört 80.

Özv. Véber Vimosné, Váci-kört 15.

Feldmann Mórné, Marokkói-utca 1.

Mesch utóda, Dorottya-u. 2. Magy. király-szálló.

Kürthy Kálmáné, Harminead-utca 1.

Weitzenfeld Jakab, Király-utca 1.

Redlich Szidónia, Király-utca 59.

Benda Józsefné, Andrassy-utca 50. Oktogon.

Deutsch Miksané, Andrassy-utca 38.

Schneiler Mórné, Dob-utca és Károlyi-kört sarok.

Sopronyi V., dohány-nagyterasz, Kerepesi-utca 1.

Özv. Halász Anna, Múzeum-kört 10.

Szántó Mór, Kecskeméti-utca és Kálvin-tér sarok.

Deutsch Julia, József-kört 50. Baross-utca sarok.

KÜLÖNFÉLÉK

Az első csók.

Szerelmi láztól felhevűve
Ott állnak ketten, szemlélve.
S bár vágytól reszket az ajak,
Egymásra forra nem tapad.
A csöndes percek szállnak, szállnak
S ők mégis szótlán tétováznak,
Féltéken állnak, szemlélve:
Az első csók az élet üdve!

Az első csók szent diadalma
Az élet mézédés jutalma,
Ő nincs is ahhoz fogható,
Se kincs, se fény, se semmi jó,
Az első, édes csók ha csattan
Az ittásító pillanatban.
Azért állottak szemlélve:
Az első csók az élet üdve!

Herceg János.

— Szépségdoktorok. Egy nagyon korszerű intézet jött létre Londonban: — a szépség temploma. Templomnak nevezik, holott tulajdonképpen kórház. Ispolai a szépség rokkantjai számára, vagyis olyan hölgyek részére, akik eléggé objektíve figyelik meg magukat a tükör előtt és rájönnek arra az igazságra, hogy szépségük éppen oly mértékben fogy, amint az évek száma szaporodik. A szépség templomában utasítást, receptet, gyógyírt, balzsamot, kenőcsöt, fűrdőt kapnak a bejáró hölgyek s kipurált és őrítetlenül megbizható szakteknikétyek praktikus tanácsait követve, lezetusirozhatnak éveket, azt egy vagy másfél évtizedet is kúlseljűkről. Igen természetes, hogy ez a korszerű ölet révén létrejött intézet — üzleti alapokon nyugszik. Bizonyos, hogy az értékes szolgáltatásnak ellenértéke nem a hála hanem a pénz. Meglehető drágán osztogatják a szépség templomában rangbeli, illetőleg gazdag hölgyek számára a varázsít és a bubájpreparátumait. Rendkívül emeli az intézet hitelét az igazgatónő egyénisége, aki a szépség doktorának vallja magát. Az igazgatónő Fitzgeorge ezredes neje, vészerint rokona ő felségének VII. Edvárdnak. A magas származású urnő jelenleg 45 éves és még mindig hódításra képes, üde, majdnem fiatal jelenség. Magától értehető, hogy a reklám szerint: csakis annak az ápolási rendszernek és ugyanazon szépitőszereknek köszönheti szépségének állandóságát, amelyeket intézete jó pénzért áruba bocsát! Mellette segítkezik a leánya, akinek rendkívüli szépsége állítólag szintén a szépitőszerek hatásának tudható be, már ugyanis az intézet prospektusa szerint.

Fitzgeorge ezredesné éveken át sokkal kevesebb jövedelemmel bírt, mint amennyit származása következtében a sorstól és — VII. Edvárd királytól

megkövetelt. Kéréseit a fölséges rokon mindedig nagyon szükmarkuan intézte el s ez a fejedelmi fukarság bírta rá a vállalkozó szellemű urnőt, hogy a szépség templomát megalapítsa. Mikor a tervnek híre ment, a király azonnal hajlandóak mutatkozott a nagyobb méretű segélyezésre. Ekkor azonban Fitzgeorgené már tisztában volt öletének gyakorlati értékével és nem fogadta el a királyi ajánlatot. VII. Edvárd kénytelen megnyugodni abban, amit megváltoztatnia nem lehet s bosszankodását félig tréásan, félig haragosan e szavakkal fejezte ki:

— Sajnálom, hogy nem vagyok VIII. Henrik. Ha az volnék, úgy a Towerbe zárhatnám — a kedves rokont.

— A világ legnagyobb gyémántja. A világ legnagyobb és leghíresebb gyémántja a következők: a Nagymogul, amely 1680 és 1660 között került elő Indiában a kollusi bányából. Nyersen kétszáznyolcvanhét és fél karatot nyomott; a csiszolás által sulya lepadt kétszáznyolcvan karatra. Delhiben a nagymogul kinstárában látta utójára Tavernier, amikor tizenkét millió irankra becsülte: hogy ma hol van, nem tudják. Az Orlov, vagy az amsterdami gyémánt az orosz cári korona legdrágább köve, sulya százkilenevenhárom és háromnegyed karat. Ez is Indiából került elő s egy templomban a Bráhma-szobornak volt a szeme. A XVIII. század elején egy francia katona onnan lopta el s Orlov herceg Amsterdamban vásárolta meg II. Katalinnak két millió koronáért. Egy másik nevezetes kő a Kohinor, a világság hegye, az angol korona legnagyobb gyémántja. A monda szerint Indiában, a Godavery folyam ágyában találták ezeltől ötezer eszlenővel. A monda azt is hirdeti róla, hogy birtokosára mindig átkot hozott; s ennek a hagyománynak 1804 óta, a mióta a Kohinor történetét ismerjük, van is alapja. Delhi kinstárában 1526-ban került; birtokosa akkor Bakur, az oroszlan volt, aki azt mondta róla, hogy birtoka megéri az egész világ egy lélnapi gyönyörűségét. Sok viszontagság után Nadir perza sah birtokába jutott a Kohinor, innen pedig ismét sok hányódás után Lahoréba, Bundist Sing birtokába. 1850-ben az angolok elfoglalták Pendsábot s ekkor a gyémánt a lahorei király összes kincseivel Európába került. A Kohinor száznyolcvanhat és fél karat sulyából lelogyott százhát és fél karatra; körülbelül három millió kétszázezer koronára becsülik. A legszebben csiszolt gyémánt azonban a Regent nevű, amely régebben a francia korona birtoka volt, ma pedig a francia köztársaság kinstárában őrzik. Indiából került elő ez is, Franciaországba 1717-ben jutott. A nagy forradalom alatt elveszett, később előkerült és I. Napoleon kardja markolatában viselte. 1792-ben a francia korona összes gyémántjait tizenhét millió koronára becsültk. Borneo szigetéről került elő a Matam nevű gyémánt a XVIII. század első felében, amely ma is egy rajah család birtokában van. Braziliából kerültek elő

a Dél csillaga és a Braganza nevű gyémántok. Mindkettő Liszabonban, a portugál korona birtokában van. A Braganzát mondják a világ legnagyobb gyémántjának. Sulya ezerhatszáznyolcvan karat; de mint-hogy nem mutatják senkinek, nem tudni, hogy a híresztelésből mi a valóság.

— A könyörtelen hitelen. A New-York állambeli Troy városban különös esetre jött rá a rendőrség. Egy asszony négy százötven dollárral volt adósa egy uszorásnak, aki folyton zaklatta a pénzért. A szerencsétlen körülmények között élő asszony végre kijelentette, hogy öngyilkos lesz. A szivtelen uszorás kijelentette, hogy ha kötelezi magát az öngyilkosságra, nem kéri többet a pénzt tőle. Az asszony beleegyezett, hogy megszabaduljon a zaklatástól. Az uszorás időközben tízezer dollárra biztosította az asszony életét és várta, hogy mikor lesz már öngyilkos. Az asszony azonban nem sietett az öngyilkossággal, erre az uszorás hétről-hétre sürgető levelet írt, hogy miért nem pusztítja el már magát. A mult héten is kapott egy ilyen levelet az asszony, amely így végződött: „Rajta, végezze már a dolgát!” Ezt a lelketlenséget már megszokallotta az asszony, följelentette az uszorást s most a rendőrség vette a kezébe az ügyet.

— Olajháború. Chardon ohioi városkában érdekes versengés folyik egy Méboin Hossler nevű szegény házaló olajkereskedő és a milliókkal rendelkező Standard Oil Co. olajtársulat közt. Hossler ugyanis nem a Standard Oil Co. olaját árulta, ami nagyon bántotta az olajtársulatot, amely rendkívül olcsó áron ajánlotta neki a társulat olaját, hogy ne csináljon konkurenciát az ő gyártmányuknak. A makacs Hossler azonban semmi áron sem volt rábírató erre és kijelentette, hogy akkor sem árulja a Standard-társulat olaját, ha ingyen adják is. A társulat erre szintén házalatni kezdett az olajjal. Föl-szerelt egy olajos kocsi és azt az utasítást adta a kocsisnak, hogy fele áron adja az olajat. A chardoniak azonban nem veszik a társulat olcsó olaját és valószínűségi kivilágítást rendeznek, hogy minél több olajat vehessenek a tőkészekkel versenyző Hossliertől. A Standard-társulat megbizottja szép összeget ajánlott fel Hosslernek, ha föl-hagy az olajárulással. A nyakas Hossler azonban méltó akar lenni a chardoniak bámulatára és az ajánlatot nem fogadta el.

Öletek.

— Péterfy Tamástól.

Legtöbb embert az bántja, hogy mást nem bántathat!

Legtöbb ember halála órájában nem tudná megmondani, hogy miért is élt a világon?

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Irta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(146)

— A sör azonban gyalázatos itt Konskowlában, jegyezte meg Sagloba.

— Lublinig pusztja, letarolt, néptelen vidéken fogtok utazni, szolt Longinus, mert a portyázó csapatok egész Lublinig nyomultak már és a tatárok mindenkit, aki csak utjokba akad, fogságba cipeltek. Samoses és Hrubisow alól minden embert magukkal hurcoltak. Skrzetuski már néhány ezer foglyot kiszabadított és a várba küldött. Teljes erővel dolgozik, nem kiméli az erejét.

Longinus nagyot sóhajtott és lecsüggesztette a fejét. Kis idő mulva így szolt:

— En azt hiszem, hogy az Isten megvizsgálja majd Skrzetuskit és boldogságot ad neki, mert ez a lovag igazán érdemes rá. A romlás és a visszavonás idejében, amikor mindenki csak magára gondol, ő nem is törődik a saját ügyével. Már régen kaphatott volna szabadságot a hercegtől, hogy felkereshesse a hercegisasszonyt, ő azonban egy perere sem hagyta el a községháza-t és vérző szívvél szakadatlanul harcol, amióta ez a borzasztó csapás érte szeretett hazánkat.

— Szó, ami szó! Római jellemű ember! — szolt Sagloba.

— Példát vehetünk róla.

— Különösen te, Longinus, aki a háboruban nem is a haza javát, hanem a három fejet keresed.

— Az isten látja az én szívemet, — szolt Longinus és a szemét az égre szögezte.

— Skrzetuskit az isten már megjutalmazta a Bohun halálával, — szolt Sagloba — és azzal,

hogy a köztársaságnak egy időre békét adott. Most eljött az ideje, hogy hozzájáruljon az elvesztett boldogsága föltámasztásához.

— Ti vele mentek? — kérdé a lithván lovag.

— Természetesen. Hát te?

— Szivesen tenném, de mi történnék a levelekkel? A walecki starosta a királynak is küld levelet, egy másikat a hercegnek, harmadikat Skrzetuskitól szintén a herceghez. Szabadságot kér a derék lovag.

— Mi már meg is hoztuk néki.

— Mégis csak át kell adnom a leveleket.

— Neked el kell menned Krakóba, föltétlenül. Különbön nyitlan megmondom, hogy a hercegisasszony keresése közben nagy hasznát vehetné az öklődnek. Másra azonban nem használhatnánk. Nekünk áruhában is kell majd járunk; legjobb lesz, ha kozáknak öltözünk és parasztoznak adjuk ki magunkat, — a te alakod azonban nagyon szembeötöl és mindenki rögtön azt kérdezné, hogy hát ez miféle pózna? Azonfelül meg te nem is nagyon érted a beszédjüket. Nem, nem. Lovagolj Krakóba, mi majd csak megleszünk nélküled is.

— En is ezt hiszem! szolt Wolodyjovski.

— Ebben megállapodtunk tehát, felelt Longinus. Az irgalmas Isten áldjon és övjon titeket. Nem tudjátok, hogy hová rejtette a hercegnőt?

— Bohun nem akarta elárulni. Csak azt tudjuk, amit akkor hallottam meg, amikor Bohun a disznóólba zárattot, de az ugyan kevés.

— Hogyan akarjátok hát megtalálni?

— Az az én dolgom, az az én dolgom! szolt Sagloba. Nehezebb dolog is sikerült már nekem. A földög most, hogy mielőbb eljussunk Skrzetuskihoz.

— Kérdezősködjete utánna Samosesban. Weyher biztosan tudja, hogy hol van; levelezett vele és Skrzetuski hozzáküldi a foglyokat. Isten veletek!

— Isten veled! — szolt Sagloba. Ha Krakóba a herceghez megy, üdvözöld nevünkben Charlampt.

— Ki az?

A legszebb, lithván lovag, aki az udvar őszes hölgyeinek a fejét elforgatja.

Longinus összerendezte.

— Ez ugy-e csak tréfa?

— Isten veled! A sör itt Konskowlában gyalázatos, szolt Sagloba és intett Wolodyjovskinak.

XV.

Longinus tehát elutazott Krakóba nagy aggodalommal a szivében, Sagloba pedig Wolodyjovskival Samosesba ment, ahol azonban csak egy napig maradtak. A parancsnok, a walecki starosta, elmondta, hogy ő már régóta nem kapott hírt Skrzetuskiról és azt hiszi, hogy a vezérlete alatt levő ezredekkel bizonyára Sbarasba ment, hogy a felkelők garázdálkodásait elfojtsa.

Ezt annál is inkább valószínűnek találták, mert Sbaras a Wisniowieciek tulajdona volt és így vöröspoztó módjára izgatta a herceg ellenégeit. Sagloba és Wolodyjovski elfitt tehát nagy és fáradságos ut állott, de mert Helena keresésében így is, úgy is meg kellett járniok, végeredményben mindegy volt, hogy előbb vagy utóbb teszik-e meg.

Olyan kipusztult vidékeken vonultak keresztül, hogy napokig nem találkoztak élő lélekkel. A városok romokban heverték, a faluk legvége és kipusztitva, az emberek legyilkolva vagy fogságba hurcolva. Utjokban csak hullákat és romokat találtak, füstölögő zsaratnokot és a pusztulás birodalmában vadon kóborló kuttyákat. Aki túlélte a tatársorda pusztítását, az elrejtőzött az erdek mélyébe és inkább elszenvet a fagy és éhség kínjait, de nem mert előbujni rejtkeiből, mert attól félt, hogy a veszedelem még nem mult el. Wolodyjovski kénytelen volt fagyókerekkel és a magtárak romjai alól előkapart félig megégett gabonával etetni a lovait. Az emberei számára a rablócsapatoktól elszedett zsákmányból készítet éleleget.

(Folytatása következik.)

Aki életében csak aranyért küzdött, annak emlékszobrát nem fogja marni — a rozsdá.

Az ember a nagy eszmék előtt ritkán, a nagy vagyon előtt mindig fejt hájt.

Dicsőret az ember legbiztosabb csapdája, jól tudja bár, hogy bizonyosan megfogják, de azért mégis bele megy...

Ki az önértékét tudja: nem mondja, aki mondja: nem tudja!

A nőten ember: féloszma és ha párja nem akad, csak olyan hányódó-vetődő eldobnivaló.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A newyorki tőzsde. Newyorkból jelentik január 22-iki keletet: Az értéktőzsde szilárd irányzattal és emelkedő árfolyamokkal nyílt meg, mert a hitvasos spekuláció vásárlásokat végzett, amire az ősi buza-területeken uralgó szárazság és a könnyű pénzállás hirtelen adott okot. A német kölcsön jegyzéséről szóló jelentések is hozzájárultak, mert a bőséges jegyzésben annak a jelét látják, hogy nagy tökének állnak rendelkezésére. A zárlat élénk volt, szabálytalan árfolyamokkal. Részvényforgalom 310.000 darab.

A Magyar Ipar- és Kereskedelmi-Bank igazgatósága, igazgató-tanácsa és felügyelő-bizottsága egyes vidéki lapok támadásaival szemben a február hóra egybehívandó rendes közgyűlésben fog alkalmat vonni magának arra, hogy az egybegyűlt részvényesek előtt — mint akik egyedül hivatottak működésük felett bíratiót gyakorolni — a bank egész ügykezelésének nyílt és legrészletezettebb előterjesztése által mutassák ki a működésükről terjesztett vádakat és rágalmat teljes alaptalanságát. Ertesülésünk szerint a bank igazgatóságának, igazgató-tanácsának és felügyelő-bizottságának jelenlegi és volt tagjai az egyéni becsületüket érintő közlemények szerzői ellen meg fogják a sajtóügyi feljelentést tenni.

Házipar-tanfolyam. Csongrádról írják: A háziipar-tanfolyam Fegyőrházban és Tömörkényen a minap nyílt meg. Tanádj Imre főszolgabíró lelkes beszédet mondott. Eddig 120-an iratkoztak be. Most a szomszédos Csongrád és Csány községek is támogatásért fordulnak Darányi miniszterhez.

A fume—newyorki vonal. Fiumából távirtozák: Ma a kikötőbe érkezett az Auchenorine angol társaság Columbian gőzöze, amely az ujonnan létesített fume—newyorki vonalon az első utat teszi meg. Ezuttal nyerterményeket fog vinni.

Tehérkocsik hosszalítása. A kereskedelemügyi miniszter rendelete folytán intézkedett a M. Kir. Államvasutak igazgatósága, hogy hatvan fedett tehérkocsit a legrovidebb idő alatt hosszalításra rendezzenek be. E kocsik a kőbányai alsó pályaudvaron fognak rendelkezésre állani.

A magy. kir. szab. osztályorszájátok részvény-társaság ma tartotta IV. rendes közgyűlést Lónyay Albert emkölésével 15 részvényes jelenlétében, akik 4567 létébe helyezett részvényt képviseltek. A mérleg jóváhagyása és az 1901. évről szóló üzleti jelentés tudomásul vétele után részvényenkint 93 korona osztalék kifizetését határozták el, amely már a hó 24-től kifizetésre kerül. Az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak megadotait a telementvény. A felügyelőbizottságra következők urak választattak: Birnbaum Imre, Bornemissa Adám, Ertner Bódog, gróf Hugonny Kálmán és Schönfeld Adólf.

Fizetésképtelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésképtelenségeket jelent: Pfeffer Jakab és fia cég Pozsony. Kardos M. Emil cég Budapest (Kerepesti út 72.). Rosenberg Frigyes kereskedő Brassó, Felmann László kereskedő Esztergom.

Szösszárak. A kontingens nyersszesz ára Budapestben 39.— korona. Áruban 39.50 korona. Bécsben a kontingentált készáru 34.80 korona pénzben, 35.20 korona áruban.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásár-éti vásár penztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökr 1207 darab, magyar tehén 584 darab, szerbiai ökr — darab, szerbiai tehén — db, boszniai ökr — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 60 drb, bika 174 darab, összesen 1975 drb. Gazdasági marhák: igás- és hizalmi való ökr — darab, leős tehén 148 darab, igás bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig: vágómarhákért: Magyar hizott ökr, legjobb minőségű 68.— K-tó 64.50 K-ig kivételesen — K., 100 kilonként élő sulyban, középminőségű 50.— K-tó 57.— K-ig, silányabb minőség — K-tól — K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 48 K-tól 54.— K-ig, kivételesen — K-ig. Silányabb minőségű 36 K-tól 46 K-ig. Tarka hizott ökr, legjobb minőségű 60 K-tól 66.— K-ig, kivételesen — K-ig középminőségű 52 K-tól 58.— K-ig, silányabb minőség 46 K-tól 50 K-ig. Szerb és boszniai ökr legjobb minőség — K-tól — K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőség — K-tól — K-ig, bika jobb minőségű 60 K-tól 62.— K-ig,

kivételesen 64.— K-ig, silányabb minőségű 42.— K-tól 50.— K-ig. Bivaly 52 K-tól 40 K-ig, kivételesen — K-ig. Magyar tehén 38.— K-tól 52.— K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 40.— K-tól 54.— K-ig, kivételesen 68.— K-ig. Mind 100 kilonként élő sulyban. Gazdasági marhákért: Igás ökr elsőrendű — K-tól — K-ig, métermázsánként, kivételesen — K-tól — K-ig páronként, közép minőségű — K-tól — K-ig 100 kilonként — K-tól — K-ig páronként, silányabb minőség — K-tól — K-ig 100 kilonként, — K-tól — K-ig páronként. Hizalmi való ökr fehér 50 kg-kint — K-tól — K-ig. Fejőstehenek keresztezett színes — K-tól — K-ig darabonként, bonyhádi faj — K-tól — K-ig darabonként, kivételesen — K-tól — K-ig. Igás bivaly — K-tól — K-ig páronként, Vágómarhából a felhajtás 800 darabnál kisebb volt, mint a múlt héten, az irányzat mindazonáltal változatlanul launya, mert konzervelőokra jelentéktelen mennyiséget vásároltak, minthogy a husszállítók nagy készlettel rendelkeznek. Az árak általánosságban változatlanok maradtak. Fejőstehenekre egy kissé jobb kereslet mutatkozott.

Borjувásár. 1902. évi január hó 22-án. (A budapesti marhavásár-éti vásár-penztár részvénytársaságától.) Felhajtás: Belöldi élő borju 267 drb, leőt borju 4 db, bécsi borju — db, — db, nővendékmárha 66 darab, bárány élő 25 darab, leőt bárány 572 darab, Argyezések. — Belöldi élő borju I. rendű 76—80 K-ig, kivételesen 82 —, II. rendű 62—74 K-ig, 1 kilonként, leőt borju I. r. 85 K-ig, II. r. — K-tól — K-ig, kivét. — f. kilonként levonás nélkül. Rugott borjúkért 38—42 K-ig. Nővendék márho — f-től — f-ig, I. r. 50—54 K-ig, középminőségű 43—48 K-ig, alárendelt 36—40 K-ig, 1 kilonként. Bárány élő 11—15 k., leőt bárány 10—14 1/2 k. kivételesen ár — K-ig páronként. — Lanya irányzat mellett az üzlet vonatott lefolyású volt, az árak általánosságban 1—2 fillérrel kg-kint csökkentek.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-ővárosi sertés-konsumvásár argyézése 1902. évi január 23-án. Készlet 887 darab, Erkezett 1087 darab. Összesen 1974 darab. Eladott 1142 darab. Maradt 832 darab. Napj árak: 120—180 kilogramm sulyban 84—90 koronáig, 220—280 kilogramm sulyban 86—90 koronáig, 320—380 kg. sulyban 86—92 K-ig, Öreg nehéz páronként 400—500 kilós 80—90 koronáig, Malac — korona. A vásár lanyha volt.

Bécsi juhvásár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhvásáron a felhajtás 3454 darab juh volt. Jelentéktelen üzleti forgalom mellett az árak változatlanok. Arak kgkint: kivitelei juh: elsőrendű 40—45 fillér, kivételesen — fillér, anyajuh 20—30 korona páronként.

Bécsi szurómarhavásár, január 23. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhozta: 3964 darab borjut, 2013 darab élő sertést, 2263 darab levagott sertést 25 darab levagott juhot, 1067 darab bárányt. — 700 darabnál kisebb volt a felhajtás s ennek következtében a vásár lanyha és vonatott volt. Eladási árak: Levagott borju 68—84 fill. elsőrendű 86—90 fillér, legzejeje 100—120 fillér, élő borju — fillér, elsőrendű — fillér, legelsőrendű — fillér, fiatal sertés 68—96 fillér, kivételesen — f., levagott nehéz sertés 96—94 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 86—98 fillér, elsőrendű süldő 100—116 f., élő juh — f., levagott juh 40—72 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 20—26 korona, páronként.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, január 23.

Szilárd irányzat mellett 21.000 métermázsba szukerült forgalommal 10 fillérrel magasabb áron.

Rozsot 3t fillérrel magasabb áron jegyezték. Más gabonanemekben csekély volt a forgalom.

Eladott: Buza. Tiszavidéki 1000 mm. 78-5 k. 9 K. 80 f., 500 mm. 77 k. 9 K. 80 f., 500 mm. 80 k. 9 K. 80 f., 200 mm. 79-5 k. 9 K. 65 f., 200 mm. 79 k. 9 K. 65 f., 200 mm. 78-5 k. 9 K. 60 f., 100 mm. 78 k. 9 K. 55 f., 400 mm. 78 k. 9 K. 50 f., 100 mm. 77-8 k. 9 K. 50 f., 150 mm. 77 k. 9 K. 50 f., 200 mm. 77-7 k. 9 K. 60 f., 200 mm. 77 k. 9 K. 60 f., 100 mm. 78-5 k. 9 K. 4 1/2 f., 200 mm. 77 k. 9 K. 47 1/2 f., 500 mm. 77 k. 9 K. 60 f., 100 mm. 75 k. 9 K. 25 f.

Fehérmegyei: 400 mm. 78 k. 9 K. 60 f., 1800 mm. 77-2 k. 9 K. 62 1/2 f., 360 mm. 78-2 k. 9 K. 62 1/2 f., 350 mm. 75 k. 9 K. 62 1/2 f.

Bihari: 1000 mm. 77-5 k. 9 K. 57 1/2 f. Pestmegyei: 300 mm. 78 k. 9 K. 57 1/2 f. Baktáráru: 2200 mm. 78 k. 9 K. 70 f., 1100 mm. 78 k. 9 K. 70 f., 800 mm. 76-5 k. 9 K. 45 f., 700 mm. 76-5 k. 9 K. 45 f., 500 mm. 75 k. 9 K. 15 fillér.

Mind három hónapra. 100 mm. 7 K. 65 f. kp. par., 100 mm. 7 K. 57 1/2 f. kp. par., 100 mm. 7 K. 55 f., kp. par.

Arpa: 100 mm. 6 K. 10 f. kp. Zab: 300 mm. 7 K. 72 1/2 f. kp. 200 mm. 7 K. 70 f. kp., 100 mm. 7 K. 65 f. kp., 100 mm. 7 K. 60 f. kp., 100 mm. 7 K. 55 f. kp.

Készpénzesítés mellett. Tegnapi délután eladott. Tiszavidéki: 600 mm. 78 k. 9 K. 55 f. 4000 mm. 77 k. 9 K. 67 1/2 f. ha. ózás megnyitval.

Baktáráru: 1000 mm. 76-5 k. 9 K. 40 f. Mklar: 100 mm. 11 K. 75 f. kp.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti ár- és értéktőzsde szokásai szerint készpénzben 50

kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonként.

H a z a	Kilós	Kilogramm		Kilogramm			
		Ára	Ára	Ára	Ára		
Tiszavidéki	uj	76	9,15	9,39	80	9,61	9,70
		77	9,25	9,40	81	—	—
		78	9,35	9,50	82	—	—
		79	9,45	9,60	83	—	—
Fehérmegyei		76	9,15	9,39	80	9,61	9,70
		77	9,25	9,40	81	—	—
		78	9,35	9,50	82	—	—
		79	9,45	9,60	83	—	—
Pestvidéki		76	9,15	9,39	80	9,61	9,70
		77	9,25	9,40	81	—	—
		78	9,35	9,50	82	—	—
		79	9,45	9,60	83	—	—
Mánási		76	9,15	9,39	80	9,61	9,70
		77	9,25	9,40	81	—	—
		78	9,35	9,50	82	—	—
		79	9,45	9,60	83	—	—
Páczka		76	9,15	9,39	80	9,61	9,70
		77	9,25	9,40	81	—	—
		78	9,35	9,50	82	—	—
		79	9,45	9,60	83	—	—

Egyéb gabonanemek	Kilós	Kilogramm			
		Ára	Ára		
Rozs	uj	elcsordult	70—72	7,70	7,75
		masodrendű	—	7,60	7,65
Arpa		takararú	60—62	6,10	6,20
		ágonai való	38—42	5,75	5,85
		szőlőszára való	64—66	0, —	0, —
Zab		—	30—41	7,30	7,40
Tengeri		bánási	—	0, —	0, —
		masodm	—	0, —	0, —
Repece	uj	káposzta	—	0, —	0, —
		bánási	—	4,50	0, —

A határidőszület folyamán a következő kőtsékek

- Áprilisi buza 1902. . . . . 9.84—9.37—9.35—9.43—9.40
- Októberi buza 1902. . . . . 8.46—8.49—8.50—8.46
- Áprilisi rozs 1902. . . . . 7.87—7.93—7.91
- Áprilisi zab 1902. . . . . 7.52—7.53—7.55
- Májusi tengeri 1902. . . . . 5.40—5.41—5.43
- Augusztusi repce 1902. 12.30—

Déli egy órákor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

- Áprilisi buza 1902. . . . . 9.41 pénz 9.42 árú
- Októberi buza 1902. . . . . 8.46 " 8.46 "
- Áprilisi rozs 1902. . . . . 7.89 " 7.91 "
- Áprilisi zab 1902. . . . . 7.54 " 7.55 "
- Májusi tengeri 1902. . . . . 5.41 " 5.42 "
- Augusztusi repce 1902. . . . . 12.25 " 12.35 "

Délután fél 5 órákor zárul:

- Buza áprilisi 1902. . . . . 9.45— 9.47
- Buza októberre 1902. . . . . 8.45— 8.47
- Áprilisi rozs 1902. . . . . 7.90— 7.92
- Áprilisi zab 1902. . . . . 7.56— 7.58
- Májusi tengeri 1902. . . . . 5.40— 5.42
- Augusztusi repce 1902. . . . . 12.25—12.35

A budapesti értéktőzsde.

Az előtőzsde alapirányzata kedvező azért ugyan, nemzetközi papírjaink közül azonban csak az Államvasuti részvények értek el némi javulást. Rimamurányi részvények ismét alacsonyabban jegyezték, mivel az Alpine vasműtársaság osztalékáról kedvezőtlen hírek keringtek. A helyi piacon Közütiak emelkedő áraknál élénken kerestettek.

A déli tőzsdén a hangulat külpolitikai hírek kedvtelen volt.

Előtőzsde. Osztrák hitelrészvény 654.50—655.75. Magyar hitelrészvény 672.—674.—. Leszámitóbank részvény 441.—444.25. Jelzálogbank részvény 478.—414.50. Rimamurányi vasműrészvény 487.50—494.—. Kereskedelmi-Bank részvény 2540.—. Államvasuti részvény 668.25—670.—. Városi villamosvasut részvény 312.—315.—. Közüti vaspálya részvény 615.—620.50. Koronajáradék 96.25 százalék.

Déltőzsde. Koronajáradék 96.12—96.25 százalék. Regále-váltás 102.—százalék. Magyar hitelbank részvény 670.—670.50. Jelzálogbank részvény 471.—473.—. Leszámitóbank részvény 441.—442.50. Osztrák hitelrészvény 652.—654.—. Magyar Aszalt részvény 210.—. Salgótarjáni kőszén-bánya 570.—. Rimamurányi vasmű részvény 486.50—488.—. Közüti vaspálya részvény 615.—619.75. Városi villamos vasut részvény 311.—312.—. Államvasut részvény 666.—669.50 korona.

Utőtőzsde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 653.50. Magyar hitelrészvény 671.—. Leszámitó 443.—. Rimamurányi vasműrészvény 488.25. Osztrák-Magyar Államvasuti részvény 667.—. Közüti vasut 618.—. Városi villamos vasut 310.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

- Jegyzések: Heremag: moerna magyar 45.—53.— korona, vörös aprószemű 42.—46.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánási —, korona. középszemű 47.—49.— korona, nagyszemű 50.—56.— korona. Disznózsír: budapesti 52.50—53.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárított vidéki — korona, városi 4 darabos 42.—42.50. korona, 3 darabos 45.—45.50. korona, üstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50—14.75 korona 120 darabos —, — korona. 100 darabos 16.—16.25 korona, 85 darabos 18.25—18.75 korona. aonnaliszálításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.—14.50 korona, 100 darabos 15.75—16.— korona, 85 darabos 17.50—18.— korona. Szilvaiz: slavoniai 19.—19.50

korona, szerbiai 17,25—17,50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi gabonatözsde.

Bécs, január 23. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Noha a külföldi piacok kedvelten és részben bágydtabb irányzatot jelentettek, az itteni piacon az áremelkedés tovább tartott és a tevékenység részben zabra is kiterjedt.

Buza tavaszra 9,52—9,60—9,58, rozs tavaszra 8,10—8,09—8,11, zab tavaszra 7,79—7,85, tengeri május—juniusra 5,71—5,78 korona. Zárlatkor: buza tavaszra 9,74, rozs tavaszra 8,11 korona.

A bécsi értéktözsde.

Az előtözsde csöndesen indult. A déli tőzsdén visszacsús mutatók. Csöndes üzletmenet mellett az árak változatlanok maradtak. Berline nyugodt volt az irányzat. Egy óra 30 percor az irányzat gyöngült, két óra 30 percor kissé javult a helyzet. Az angol papírokra valamivel jobb.

Bécs, január 23. (Magyar értékek zárlata.) 4% os aranyjárdék 119,65. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 162,50. Magyar vasuti kölcsön ezüstben 101,25. Magyar keleti vasuti állami kötvény 120,40. Magyar leszámított és pénzváltóbank 441.—. Rimanurányi vasműrészvény 446.—. Magyar koronajárdék 96.—. 4% os Magyar földterhm. kötvény 94.—. Magyar hitelbank részvény 673.—. Magyar nyeregyeni kölcsön sorsjegye 182,75. Kassa—oderbergi vasuti részvény 368.—. Magyar keresk. bank 2535. Magyar kukoripár 1745.

Bécs, január 23. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3% os papírjárdék 100,65. 4% os osztr. aranyjárdék 120,50, 1890-os sorsjegye 146.—. Osztrák hitelsorsjegye 402.—. Angol-osztrák bank —. Bécsi bankgyűléslet 456.—. Osztrák-magyar bank 1610. Déli vasut 77.—. Dunagőzhajózási részvény 333.—. Dohányrészvény 294,50. Császári és királyi arany 11,32. Német bankváltók 117,18. 4 2/3% os ezüst járdék 100,50. Osztrák koronajárdék 97,50. 1864-iki sorsjegye 226.—. Osztrák hitelintézeti részvény 662,50. Unionbank 530.—. Osztrák Landerbank 420,50. Osztrák-magyar államvasut 666.—. Elbavölgyi vasut 462,50. Alpesi bányarészvény 403.—. 20 frank. arany 19,92. Londoni váltóór 239,22. Bécsi Tramway Litt B, 283.—. Bécsi. Tramway Litt A, 288,50. Lipót köb 375.—. Az irányzat tartott.

Bécs, január 23. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 652.—. Magyar hitelrészvény 673.—. Angol-Osztrák bank 264.—. Bécsi bankgyűléslet 457.—. Union bank 550,50. Landerbank 420,50. Osztrák-magyar államvasut részvény 668.—. Déli vasut 77.—. Elbavölgyi vasut 453.—. Északnyugati vasut részvény 446,50. Dohányrészvény 294,50. Rimanurányi vasut 488.—. Alpesi bányarészvény 405,50. Májusi járdék 165.—. Magyar korona járdék 96.—. Török sorsjegye 104,25. Német birodalmi mária 117,26. Napoleon d'or 19,02.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, január 23. (Tőzsdéi tudósítás.) Az iparértékek készpiacán tegnap uralkodott bágyadtág visszahátas: alatt bányarértékek illetőleg készmértékek realizációját következtében gyengében indultak. Vasértékek erősebben tartották magukat. Bankértékekben nem igen volt vételkedv és alacsonyabb árfolyamokkal indultak. Határozottan szilárdok voltak belföldi járdékok a német kölcsön aláírásának a legreményesebb várakozást is meghaladó, rendkívül eredményes miatti. Spanyolor javultak brüsszeli arbitrázsértékekre. Chilei értékek tovább is jól tartották magukat. Vasutakban nem volt vételkedv. A második tőzsdében az árfolyamok nem igen változtak és a forgalom csekély volt. Utimópénz 3—27/8, napipénz 1 1/2, magánkamstlás 2/8.

Berlin, január 23. (Zárlat.) 4 2/3% os papírjárdék —. 4% os osztrák aranyjárdék 102,90. Elbavölgyi vasut —. Magyar koronajárdék 96,00. Osztrák-magyar államvasut 143.—. Kassa—oderbergi vasut —. Bécsi váltóór 85,25. Magyar vasuti beruházási kölcsön 103,25. Alpesi bányarészvény —. Disconto-Commandit 188,00. Általános villamosági Edison 188,50. Gelsenkircheni 170,50. Laura-kohó 196,20. 4 2/3% os ezüstjárdék 100,90. 4% os magyar aranyjárdék 101,25. Osztrák hitelrészvény 205,50. Déli vasut 20.—. Károlyi Lajos vasut 102,40. Orosz bankjegye 216,15. 4% os új orosz kölcsön 95,90. Török dohányrészvény —. Olasz járdék 100,30. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 166,40. Harpeni 162,30. Az irányzat szilárdabb.

Berlin, január 23. (A Lvaapesti Napló tudósító-

jának távirata.) Esti forgalom. 4% os magyar aranyjárdék 101,25. Magyar koronajárdék 96,80. Osztrák hitelrészvény 206.—. Osztrák-magyar államvasut 143,10. Déli vasut 20.—. Északnyugati vasut 216,15. Elbavölgyi vasut —. Orosz bankjegye készpénz —. Buschtiehradi —. Orosz bankjegye —. (Ultimo) Lombard —. Páris, január 23. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut 715.—. 4% os osztrák aranyjárdék 103,65. Osztrák Landerbank —. 3% os francia járdék 100,35. Ottomanbank 553.—. 3 1/2% os francia járdék 102,25. Alpesi bányarészvény —. Déli vasut —. 4% os magyar aranyjárdék 101,50. Párisi bankrészvény 995.—. Olasz járdék 99,70. Francia törleszt. járdék 99,65. Osztrák földhitelintézeti részvény —. Török dohányrészvény 319.—. Az irányzat tartott.

Frankfurt, január 23. (Zárlat.) 4 2/3% os papírjárdék 100,35. 4% os osztrák aranyjárdék 102,55. Magyar koronajárdék 97,05. Osztrák-magyar bank 115,50. Déli vasut 20,10. Elbavölgyi vasut 114,50. Londoni váltóór 204,05. Bécsi bankgyűléslet 118,60. Villamos részvény —. 3% os magyar aranykölcsön 84,80. 4 2/3% os ezüstjárdék 100,85. 4% os magyar aranyjárdék 101.—. Osztrák hitelrészvény 205,60. Osztrák-magyar államvasut 143,20. Északnyugati vasut —. Bécsi váltóór 852,75. Párisi váltóór 8130.—. Unio bank —. Alpesi bányarészvény 202.—. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, január 23. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Arólyamok január. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 205,80. Német bank 207,25. Disconto 188,80. Berlini kereskedelmi bank 144,50. Gelsenkircheni 170,80. Harpeni 162,35. Laura-kohó 198,50. Olasz járdék 100,30. Csendes.

Hamburg, január 23. (Zárlat.) 4 2/3% os ezüstjárdék 100,70. 1880. sorsjegye 147,50. Déli vasut 20,30. 4% os osztrák aranyjárdék 103.—. Osztrák hitelrészvény 205,90. Osztrák-magyar államvasut 143.—. Olasz járdék 100,10. 4% os Magyar aranyjárdék 101,10. Az irányzat nyugodt.

Budapest-köbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Január 23. A sertésüzlet irányzata változatlan. A Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Oreg néhez (páronkint 400 kilogramm felüli sulyban) 90—92 fillérig. Oreg közép (páronkint 300—340 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. Fialat néhez (páronkint 320 kilogramm felüli sulyban) 94—95 fillérig. Fialat közép (páronkint 251—320 kilogramm terjedő sulyban) 90—92 fillérig. Fialat könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. II. Magyar szedett: Néhez (páronkint 280 kilogramm felüli sulyban) — fillérig. Közép (páronkint 240—280 kilogramm sulyban) — fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. III. Romániai: Néhez (páronkint 320 kilogramm felüli sulyban) — fillérig. Közép (páronkint 250—320 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. Könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachl). Néhez (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. V. Szerbiai: Néhez (páronkint 280 kilogramm felüli sulyban) 88—90 fillérig. Közép (páronkint 240—280 kilogramm terjedő sulyban) 86—88 fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) 84—86 fillérig.

Sertéslétszám 1902. január 21. napján volt készlet 26.214 darab. — 1902. január 22. napján felhajtott 839 darab. 1902. január 23. napján elszállított 329 darab, 1902. január 23. napjára maradt készletben 26.274 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Január 23. —

Kinevezések. A király Pápy István belügyminisztériumi miniszteri fogalmazót és főispáni titkár kabinet fogalmazóvá és első osztályú udvari fogalmazóvá, — a valóság és közoktatásügyi miniszter Dr. Vérszly Gyulát, — a szembérvérmegei tankerületi vezetésével megbízott segédtanfelügyelőt Szebenvermege kir. tanfelügyelőjévé, Dr. Zimányi Károly I. osztályú magyar nemzeti muzeumi segédőrt, Csiki Ernő II. osztályú magyar nemzeti muzeumi segédőrt pedig I. osztályú segédőrt, Meskó Erzsébet okleveles tanítónőt a nagyszalonai községi gazdasági ismételő iskolához tanítónővé, a pénzügyminiszter a bástopolyai adóhivatalhoz József Edén ellenőrt pénztárnokká, Gröber György adótitost ellenőrré, Piry József adóhivatali gyakornokot ideiglenes adótitost, Ergotics Pál poszeagai adóhivatali gyakornokot a belvári adóhivatalhoz, Havas Mór kir. dévai adóhivatali gyakornokot a királyi-helmeczi adóhivatalhoz, Török Jenő szentendrei adóhivatali gyakornokot a munkási adóhivatalhoz adótitost, Noll Béla végzetni joghallgatót a pozsonyi pénzügyi igazgatósághoz pénzügyi fogalmazógyakornokká ideiglenes minőségben kinevezte.

Anyakönyvezetési kinevezések. A belügyminiszter Toron-

tál vármegyében a német-elméri anyakönyvi kerületbe Klein Ede községi tanítót, az ostenzeicziába Fehér József községi irnokot, a rudo-fgnadeniba pedig Horn József községi irnokot anyakönyvezetők-helyettesekké nevezte ki. Pályázatok. A nagyszőlősi adóhivatalnál pénztárnoki állásra 14 nap alatt, — a miskolci törvéyszéknél irnok állásra 4 hét alatt, — a pontokai adóhivatalnál gyakornoki állásra 14 nap alatt.

Napirend.

Napir. Péntek, január 24. — Római katolikus: Timót pk. — Protestáns: Timót. — Görög-ország: (január 11.) Teodor ap. — Zsidó: Scheb. 16. — Nap két: 7 óra 21 percor. — Nyugskiz 4 óra 31 percor. — Hold két: 5 óra 34 percor délután. — Nyugskiz: 7 óra 4 percor reggel. A kereskedelmi miniszter fogad délután 4 órakor. Nemzeti Muzzeum. Asványtár. Nyitva van délelőtt 9 órától 1 óráig. — Többi tárai 1 korona belépődíjjal meglekinthetők. Országos Képtár és metszethálítás az Akadémiában délelőtt 9—11 óráig. Iparművészeti Muzzeum zárva. Zoológiai Iparmuzzeum. Nyitva délelőtt 9—11 óráig. Mezőgazdasági Muzzeum (Kerepesi-ut 72.) délelőtt 9-től 1 óráig. A földtani intézet muzeuma zárva. Az Akadémia Goethe-szobája nyitva délelőtt 10—12-ig. Nemzeti Szalon állandó kiállítás (Ferenciek-tere 9.) nyitva délelőtt 9 órától este 8-ig. Belépődíj 50 fillér. Magyar nők művelődési Váci-utca 34.) d. e. 10 órától este 8-ig. Belépődíj 60 fillér. Muzzeum könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1 óráig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3 órától 7 óráig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig. Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér. Magyar Kereskedelmi Muzzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakkönyvtár és keleti mintatár: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténelmi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés aratásokat is eszközöl) a városi igéi iparcsarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kiállítások központi üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, január 23.

Az alacsony légnymás Észak, a maximum pedig Közép- és Dél-Európát borítja. Európában az idő borult, száraz és enyhe. Hazánkban az idő tulymódon száraz és enyhe volt. Éjjeli fagyok csaknem mindenütt előfordultak és kevés csapadék esett északon, eszakiellen meg a tengerparton. Kialás: Enyhe, tulymódon száraz idő várható, gyenge éjjeli fagygal (főleg Keleten) és elvélve kevés csapadékkal.

Vizállás.

Table with columns for location (Ios, Dunas, Páskány, etc.), date (Jan. 22, 23), and water level (m, e, o). It lists water levels for various locations across Hungary and neighboring regions.

Fogászati rendelő Intézet, Budapest, Váci-körút 5. sz. II. em. Fogorvosok, fogtömés, műfogak stb. Szakorvosi kezelés. Műfogak díjazásban. Rendelés 8—5. Szegényeknek ingyen.

Az ATHENAEUM irod. és nyomdai részv. társ. kiadásában Budapestben megjelent: TELEKKÖNYVI döntvények és végrehajtások — 1861—1901-ig, — szakasok szerint össesállítva. SEGÉDKÖNYV a telekkönyvi és végrehajtási törvény-, illetve rendeletekhez. Irtá Dr. Herczegh Mihály. Ára 6 korona. Kapható a kiadóhivatalban VII. Kerepesi-út 54. és minden könyvkereskedésben.

STANDARD életbiztosító-társaság Edinburghban (Angolhon.) Alapított 1825-ben. Magyarországi fiók: Budapest IV., Kossuth Lajos-n. 4. Évi bevétel. . . . . 30.000.000 Kivuttal nyereményrészek . . . . . 170.000.000 Vagyton . . . . . 240.000.000 Halálesetek fölöttán kifizetve . . . . . 454.000.000 A Standard kötvényeinek nevezetesebb előnyei: Kétségtelen biztonság Alacsony díjak. Szabad vilákkötvények. A kötvények érvényben tartása díjfeltelek elmulia zslásai. T. kistéta és előre megállapított vis zavaltai e tók. Negatív dhalalimilag. Feltétlen fizetés anygyilkosság esetében egy év fenntállás után. Szabad laborbiztosítás megjelölés részére. Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.

A nektur bemutatott számtalan megbízható, hitese közönségre folytán ezen egyedülálló áta fenntálló rendelő-intézet a legmolegobban ajánlható. Rendelő-intézet Budapest, Andrássy-út 24. és Opera mellett. TITKOS BETEGSÉGEKET hgyesofolyások és sebeket, az énfertőzöttes utóbaulat, az elgyengült férőrdő, magómiések, a bujakór utóköveteményeit, nőknél fehérlolyás, bármennyi agyire titkok is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magtalanul egyik fokozója az bőrbetegségeket gyógyít új gyógrmód szerint, biztos sikerrel, gyorsan és alapsóan. Dr. Garai Antal orvos, sebész, anatómia és anatómia-tudós, volt orvosi kir. oszt. főorvos. RENDEL: naponta d. e. 10 óráig este délután 4 óráig, este 7 óráig 8 óráig. Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszolhat és gyógykezelésbe is gondtalanul lép. Kérlek meg a városi orvosi ügyosztályt a rendelőintézet DR. GARAI ANTAL-NAI megnevezésű KÉPZÉSKÉPZÉSI TITKÁRÁNAK a díjazott levelekre megjelölés a nem betegségeket az orvosi ügyosztályhoz című könyv, volt ár 2 ft 50 kr., most csak 90 kr. A könyv jól beismogatta, lezáró október 1. írt beállítások mellett barmennyi vagy 90 kr. utánvét mellett.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 24-én.
Tristan és Izolda.
Zenedráma 3 felvonásban. Irtá Wagner Richard.
Szövegét fordította Abrányi Emil.
Személyek:
Tristan Burrian Braugéro Bertis M.
Marke király Ney D. Pásztor Gábor
Izolda Vasquezné Kormányos Ney B.
Kurwenál Takács Ifju hajós Déri
Melot Kisa
Kezdeté 7 órákor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 24-én.
A szerencse.
Vígjáték 4 felvonásban. Irtá Capus Alfréd. Fordit. Bálint Dezső.
Személyek:
Julien Bréard Császár Josephine Lígeti
Tournour Zilahy Geneviève Molnár R.
Chautereau Gabányi Clémence Meszlényi
Sigismund Horváth Rosalie Mészáros
Lebrancard Pálfi Justine Tubuly
Poussier Náday Simone Maróthy
Charlotte Lánczy Louise Vízvári M.
Kezdeté 7 1/2 órákor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 24-én.
Lotli ezredesei.
Énekes bohózat 2 felvonásban. Irtá Rudvard Stone. Fordította Faragó Ödön. A dalok verszövegét írta Mérei Adolf.
Személyek:
Ton Dawentry Sziklai Barley Szilágyi
Harriet Sziklainé Mister Morvay Iványi
Jean Dickson Boross Mister Bibb Kaloosay
Kitty Turcsányi Miss Kate Sellő
Ramajanah Ráthonyi Esmeralda Iványiné
Lotli Fedák Elsie Tomcsányi
Kezdeté 7 1/2 órákor.

VIGSZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 24-én.
A képviselő ur.
Eredeti bohózat 3 felvonásban. Irták Góthi Soma és Rákosi Viktor.
Személyek:
Bodollai Károly Góth Melinda Hegedűsné
Lili Gazi Beke Antal Vendrei
Eszter Nikó L. Csopaki Rónaszéki
Péntek Szerény Puppenheim Balassa
Füzesy Tapolczai Horvát Kazaliczky
Bodollai Karesi Hegedűs Agnes Fábian
Kezdeté 7 1/2 órákor.

NÉPSZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 24-én.
Blaha Lujza asszony mint vendég
Szókimondó asszonyság.
Színmű 4 felvonásban. Irtá Victorien Sardou. Fordították Faj J. Béla és Makó Lajos.
Személyek:
I. Napoleon Szirmai Erzsébet Krecsányi
Mária Luiza Kossuth gr. Neipperg gr. Delli
Lefővve Kiss M. Savori Horváth
Katalin Blaha Hercegné Izóné
Fouché Solymosj Dépreaux Tollagi
Mária Karolin Lukács J. Cop, cipész Ujvári
Kezdeté 7 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 24-én.
A hadsereg.
Kezdeté 7 1/2 órákor.

Somossy-Mulató
Király-utca 71. Igazgató: Somossy K.
Ma
Dirkens Annie
vendégszereplése.
Vasárnap délután mérs. árak mellett
Utolsó Everhart-matiné.
Mutatványai után Everhart-mester 200 Everhart gummlabdát oszt azét a gyermekek közt.
Holnap, ötödik
Dirkens-est.

FŐVÁROSI ORFEUM
Nagymező-utca 17.
Ma utoljára lép föl
Don Francisco de Souza
Istváhá a
Párisi Fono-Kinema-Színház
Sarah Bernhardt, Coquelin etc.
1016pénel.
Vasárnap két előadás.
Február 1-én:
II. Álarcos-bál.
A Műkerthben reggel 5 óráig Vörös Elok előnyzenekara hangversenyező.

!! UJDONSÁG !!
CEKACO
Sz. 142 EF és F szürke
Bejegyezve!
LEGFINOMABB TOLL írda és levelezőre
Rendkívül tartós és erős!
Legfinomabb és finom hegygyell!
Kapható minden jobb írószerek-üzletben.
CARL KUHN & Co. in WIEN
ALAPITTATOTT 1843.

Ober-Seltersi ásványvíz-forrás
természetes Selters-víz
Az Ober-Seltersi ásványvíz-forrás vize hírneves gyógyvíznek van elismerve, különösen mell, gégé és hurutos bántalmaknál. Az idegekért erősti és az emésztési szervek működését helyreállítja.
Kapható minden fűszerkereskedésben.
Főraktár:
Budapest, VII. Huszár-utca 5. sz.

Meghívó
a Budapesti
Takarékpénztár és Országos Zalogkölcsön
Részvény-Társaság
részvényeseinek 1902. évi február hó 3-án,
hétfőn d. e. 11 órákor, a takarékpénztár
I. emeleti díléstermében (VI., Andrassy-ut
5. szám) tartandó
IX. rendes évi közgyűlésére.
NAPIREND:
1. A igazgatóság jelentése.
2. A származások előterjesztése, a felügyelő-bizottság jelentése kíséretében.
3. A mérleg megállapítása és a felmentvény iránti intézkedés.
4. A nyereség hovatartozása iránti határozathozatal.
5. A felügyelő-bizottság tagjainak választása és a bizottság tiszteletdíjának megállapítása.
6. A választmány kiegészítése.
Budapest, 1902. január 23-án.
Az igazgatóság.
Azon t. o. részvényesek, kik ezen közgyűlésen részt venni óhajtanak, felkértem, miszerint nevékre írott részvényüket az alapszabályok 20. §-a értelmében három nappal a közgyűlés előtti, tehát legkorábban 1902. január 31-ig, Budapestben, a Társaság főpénztáránál (VI., Andrassy-ut 5., Budapest) letenni szíveskedjenek, a hol a letéti részvényekről elismervényt nyernek, mely igazolási jegyül szolgál a közgyűlésben való részvételre.
A közgyűlésen az alapszabályok 16. §-a szerint, minden részvényest általa letéti öt darab részvény után egy szavazati illet meg, azonban 50 szavazati többlet nem saját, sem megbízottjának nevében, sem mindkét minőségben együtt senki sem gyakorolhat.
A mérleg és a felügyelő-bizottság reá vonatkozó jelentése az alapszabályok értelmében, a társulat iróhivataliságában közreműködő ki van tölve a kiváratna minden részvényesnek egy nyomtatott példány kiszolgáltatva.

BUTOR
készpénzért vagy
részletfizetésre
legelőbban
FUCHS
BÓDOG-nál
BUDAPEST,
József-körút 26.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

A MODERN MAGYAR KONYHA KODEXE:
A HÉT SZAKÁCSKÖNYVE.
Kincsestára minden gazdasszonynak.
Kiegészítője minden szakácskönyvnek.
Ára díszes kötésben öt korona.
Kapható a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában VIII., József-körút 18. sz. . . .

A budapestvidéki m. kir. pénzügyigazgatóságtól.
148078. I. 901.
Árlejtési hirdetmény.
A budapestvidéki m. kir. pénzügyigazgatóság könyvei bekötésére árlejtést hirdet; a bekötések évi értéke körülbelül 600 korona.
Az írásbeli zárt ajánlatok a 60 koronában megállapított bánatpénznek a budapesti kir. adóhivatalnál (II. ker., Fő-utca 1. szám I. em.) készpénzben vagy takarékpénztári betétkönyvecskében letételt tanúsító nyugtávanynyal felszerelve
1902. évi január 31-én délelőtti 11 óráig
az igazgatóság irodavezetőjénél adandók be, ahol **naponta délelőtt 9 és 12 óra között az árlejtési feltételek is megtekinthetők.**
Budapesten, 1902. január hó 15-én.
A budapestvidéki m. kir. pénzügyigazgatóság.

Remekírók Képes
Könyvtára
A MAGYAR ÉS A VILÁG-
IRODALOM KINCSESHÁZA.
Szerkeszté: RADÓ ANTAL.
LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai) KIADÁSA.

Gyönyörű, díszkötéses házi könyvtár, mely felöleli a magyar és idegen ircdalmak legértékesebb **remekműveit.**

Évenként hat kötet jelentik meg. **Az első sorozat 50 kötet. Ára 250 korona.**

Az első sorozatban — fentartván a változtatás jogát — a következő írók fognak szerepelni:
Magyar irodalom: Régi magyar költők • Pázmány, Zrínyi, Mikos, Csokonai, Berzenyi, Kazinczy, Kölcsey, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Madách, Reviczky, Katona, Kisfaludy Károly, Görgeyarmy Mihály, Garay János, Bajza (ez utóbbi három közkincsésé válalluk estendejében.)
Külföldi irodalmak: Görög tragikusok, Homeros, Virgilius, Shakespere, Byron, Goethe, Schiller, Heine, Tegnér, A Niebelungének, Molière, Musset, Leopardi, Firduszli.
Az egyes köteteket a következő magyar művészek illusztrálják:
Alonissz Viltor, **Neogyörgy A. Bihar Sándor, Rékai Lajos, Garay Ákos, Telegy L. Gergely Imre, Tuti Odán, Hegedűs László, Zichy Mihály** és mások. A külföldi remekírókat kiváló külföldi illusztrátorok képei díszítik.

A **Remekírók Képes Könyvtárának** köddig megjelent kötetek köztük valamin az egész gyűjtemény részletfizetésre megrendelhető a kiadónál:
Lampel R. (Wodianer F. és Fiai)
cs. és kir. udvari könyvkereskedésben
BUDAPESTEN, VI., ANDRÁSSY-UT 21. SZ.
• valamint bármely más könyvkereskedésben. •

Sziveskedjék a rendelőjegyet kiválni és kitölteni a **Lampel R. (Wodianer F. és Fiai)** ca. és kir. udv. könyvkereskedés címzére, Budapest, VI., Andrassy-ut 21. beküldeni.

Megrendelő-jegy
Ezennel megrendelem a Remekírók Képes Könyvtára I. sorozatát 50 kötet.
Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) kiadására. Ára remekírók kötetek 250 kor.
Évenként 6 kötet jelenik meg.
A részletek a szállítástól kezdődően minden hó 1-én a Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) cégre küldendő, míg a mű teljes vétel-ára kiegyenlítőre nincs. A részletek be nem tartása esetében a folytatlatagos kötetek a részletek pótlásáig visszatartandók; a lejárt s le nem fizetett részleteket a kiadóhivatalnak jogában áll portóköltés hozzászámítása mellett postai megbízással beszedni, melynek be nem váltása esetén a részletfizetési közhatalmunk és a rendelés vételára esedékesé válik. A megrendelés vissza nem vonható.
A fenti előzetes feltételek tudomásul veszem és ezek alapján ezennel megrendelem a fentvezetett munkát 250 kor. vételért. Betétem 5 koronás havi részletekben a **Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)** könyvkereskedés pénztárára és kérem az első hét kötet megküldését. Az első részlet utánváltok.
Külföldi kiküldés: .....
Lakhely és kelet: ..... Név: .....
Állás: .....
Az illetéki díjjeget 30. tételle értelmében bélyegmentes. Tessék olvashatón aláírni.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szombat	Zsidónó	Karácsonyi álom	A dada	Ádám és Éva	Lotty ezredesei
d. n. Vasárnap este.	—	Az aranyember	A képviselő ur	Kurucfariang	A kikapós patikárius
	Villars dragonyosai	Tárgma királynő	A dada	Ádám és Éva	Lotty ezredesei

